

T.C.

G.Ü. SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEYREK-ZADE MEHMED 'ĀSİM'İN HAYATI VE

ZEYL - İ ZUBDETÜ'L - EŞ'ĀR

A D L İ E S E R İ

Danışman:

Yrd.Doç.Dr.Abdulkerim ABDULKADİROĞLU

Hazırlayan:

Ali Osman Coşkun

T. C.

Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

Ankara 1985

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ	2
KISALTMALAR	4
BİBLİYOGRAFYA VE KISALTMALAR	5
METİN TESBİTİNDE GÖZETİLEN ESASLAR VE TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	9
ESERDEKİ ŞAİRLER HAKKINDA DÖKÜMANTER BİLGİ	11
GİRİŞ	19
I.BÖLÜM: SEYREK-ZADE MEHMED ÂSİM'İN HAYATI VE ŞAHSİYETİ. 22	
A. HAYATI	22
1. İsmi, Mahlası	22
2. Babası, Dedesi, Künyesi, Ceddi, Seyyid Unvanı.....	22
3. Doğum Yeri ve Tarihi	26
4. Tahsili	26
5. Resmî Hizmeti	28
6. Vefatı	29
7. Mezarı	30
B. ŞAHSİYETİ	31
1. Şairliği	33
II.BÖLÜM: ESERLERİ	37
1. DİVAN	37
2. ZEYL-İ ZÜBDETÜ'L-EŞ'AR.....	37
III.BÖLÜM: METİN	44
SONUÇ	178
İNDEKS	180
NÜSHA FOTOKOPİLERİ	

Ö N S Ö Z

Bir edebiyat tarihinin yazılabilmesi, bu edebiyata kaynaklık eden eserlerin ve malzemenin elde bulunmasıyla mümkün olur. Türk-İslâm Medeniyeti içerisinde doğan ve bu çerçevede gelişen Eski Türk Edebiyatı'mıza (Divan Edebiyatı) kaynaklık eden eserlerin başında şu'ara tezkireleri gelmektedir. Bu bakımdan şu'ara tezkireleri ve terceme-i hal kitapları Divan Edebiyatı'mızın temel yapı taşlarıdır.

Bilindiği gibi ilk tezkire XV.yüzyılda Çağatay Edebiyatı şâiri Mîr Ali Şîr Nevâî tarafından, Mecalisü'n-Nefâis adıyla Türkistan'da yazılmıştır. Anadolu'da ise, ilk tezkireyi XVI.yüzyılda Edirne'li Sehî Bey yazmıştır. Sehî Bey'den sonra tezkire yazma geleneği, XIX.yüzyılın ortalarına kadar devam etmiştir. Davut Fatin Efendi, Hatimetü'l-Eş'ar'ını 1269/1853'de yazmıştır. Bu tarihten 1940'lara kadar olan dönemi de İbnü'l-Emin Mahmud Kemâl İnâl, "Son Asır Türk Şairleri" adlı eserinde toplamıştır.

Tezkirelerin amacı, devrin şairlerinin zamanla unutulup gitmelerini önlemektir. Bunlar, Divan Edebiyatı'nın başlangıcından son asra kadar gelmiş-geçmiş şairlerin, ulemanın, hattatların, musikişinasların v.s. hayatları, şahsiyetleri, edebî faaliyetleri, eserleri ve eserlerinin konuları hakkında bilgi verirler.

Şüphesiz bir şairin hayatını, edebî kişiliğini, psikolojik yapısını en iyi bir şekilde, o şahsın eseri ortaya koyar. Edebî bir şahsiyeti günümüz şartlarına göre değerlendirmek için de şu'ara tezkirelerine müracâat etmek zorundayız.

Türk Edebiyatı'nda iki türlü tezkire vardır. Biri, terceme-i hal mahiyetinde olan tezkireler, diğeri de XVII.yüzyıl şair ve tezkirecilerinden Kafzâde Faizî'de ilk örneğini gördüğümüz Gül-deste (antoloji) mahiyetindeki tezkirelerdir.

XX.yüzyılın başlarına kadar birçok tezkireler yazılmış olmasına rağmen, bugün bunların büyük bir kısmı yazma olduklarından -ilmi çevrenin dışında- umumun faydalanacağı nitelikte değildirler.

İki yazma nüshası üzerinde çalıştığımız bu tezkire Seyrek-

zâde Mehmed Asım'ın XVll.yüzyılda yazdığı,Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr adlı eseridir.Bu eser,Kafzâde Faizî'ye zeyl olarak yazılmıştır.Bu husus,eserin sonunda belirtilmiştir.

Yaptığımız bu çalışma Ü.ve M.nüshalarının mukayesesi olup, bir edisyon kritikten ibarettir.Çalışmamızı büyük bir titizlikle yürütmemize rağmen,hatalarımız bulunabilir.Divan Edebiyatı kültürünün gülistanında gezinmek isteyenlere bir nebze de olsa faydalı olabilirsek kendimizi bahtiyar hissederiz.

Çalışmamız esnasında rehberlik eden ve kıymetli saatlerini esirgmeden feda eden hocam Sayın Yrd.Doç.Dr.Abdulkerim Abdulkadir-oğlu'na daimi teşekkürü bir borç bilirim.

Ankara, 19.7.1985

Ali Osman COŞKUN

K I S A L T M A L A R

a.g.e.	:adı geçen eser	tez.	:tezkire
Ank.	:Ankara	Tlf.ta.	:te'lif tarihi
A.Ü.	:Atatürk Üniversitesi	T.T.K.	:Türk Tarih Kurumu
Bak.	:bakınız	T.Y.	:Türkçe Yazmalar
Bl.	:bölüm	v.d.	:ve devamı
Bs.	:basım	vr.	:varak
Bşç.	:başlangıç	v.s.	:ve saire
C.	:cilt	Yay.	:yayınlayan
Ed.Fak.	:Edebiyat Fakültesi	Yk.	:yaprak
Ef.	:Efendi	Y.Y.	:yüzyıl
Fas.	:fasikül	Yz.	:yazı
H.	:Hicrî		
Haz.	:hazırlayan		
hk.	:hakkında		
İst.	:İstanbul		
İst.kd.	:İstinsah kaydı		
İst.ta.	:İstinsah tarihi		
İ.Ü.K.	:İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar		
Ks.	:kısım		
Kt.	:kağıt		
Ktb.	:kütüphane		
Mad.	:madde, maddesi		
M.	:Milâdî		
Mec.	:mecmuası		
M.E.B.	:Millî Eğitim Bakanlığı		
Mlf.	:müellif		
Msh.	:müstensih		
No.	:numara		
Ölç.	:ölçü		
s.	:sayfa		
St.	:satır		

BİBLİYOGRAFYA VE KISALTMALAR

- Beliğ : Abdulkadiroğlu, Yrd.Doç.Dr.Abdulkerim, Bursalı İsmail Beliğ, Ank., 1985.
- 'Amid : 'Amid, Hasan, Ferheng-i 'Amid('Amid Dictionnaire), Tahran, 1347.
- T.S. : Arseven, Celal Esat, Türk Sanatı, İst., 1970.
- Tez. : Ayan, Doç.Dr.Hüseyin, Tezkireler, Erz., 1984,
- R.T.Ed.Ta. : Banarlı, Nihad Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C.II, İst., 1970.
- O.Med. : Baltacı, Dr.Cavit, Osmanlı Medreseleri, İst., 1976.
- M.K. : Coşkun, Ali Osman, "Sebk-i Hindî Uslûbu ve Nâ'ilî Kadîm", Millî Kültür Dergisi, S.45, Ank., 1984.
- İ.O.T.K. : Danışmend, İsmail Hâmi, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, C.III, İst., 1972.
- O.T.Lugatı : Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat, İst., 1970.
- E.F.Lügeti : Erep ve Fers Sözleri Lügeti, Baku, 1967.
- Gibb : E.J.W.Gibb, A History Of Ottoman Poetry, C.I, 1.Kitap, (çev.İ.Ü.Ed.Fak.İngiliz Edb.Şubesi, İst., 1943) London, 1900.
- T.Ş. : Ergun, Saadeddin Nüzhet, Türk Şairleri, C.I, İst., 1936.
- Nâ'ilî : İpekten, Doç.Dr.Haluk, Nâ'ilî Kadîm, Hayatı ve Edebî Kişiliği, Ank., 1973.
- İ.A. : İslâm Ansiklopedisi, C.I, Ank., 1940.
- Nuhbe : İsmail Beliğ, Nuhbetü'l-Âsâr li Zeyl-i Zübdeti'l-Eş'âr, İ.Ü.K.No:1182.

- Kfz.Zyl. : İsmail Paşa b.Mehmed Emin, İzāhü'l-Meknūn Fi'z-Zeyli 'Alā Keşfi'z-Zunūn 'An Esāmiyi'l-Kütübi ve'l-Fünūn, C.I, İst., 1945.
- T.C.Y.K. : İstanbul Kütüphaneleri Tarih Coğrafya Yazmaları Katalogu, İst., 1943.
- T.Lügatı : Kadri Hüseyin Kâzım, Türk Lügatı-Türk Dillerinin İstikakı ve Edebî Lügatları, C.I-IV, İst., 1928-1943.
- Tuhfe₁ : Kalkandelen, Nureddin, Tuhfe-i Nâ'ili, İ.Ü.K. (Kütüphane müdürü tarafından hazırlanmış olan bu katalog tabolunmamıştır.)
- N.A.Fer.Eş'âr : Kemiksiz-zâde Safvet Mustafa, Nuhbetü'l-Âsâr min Feraidi'l-Eş'âr, İ.Ü.K.No:6189.
- Tez.Şu'arâ : Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şu'arâ, C.I, Ank., 1978.
- T.Ed.Ta. : Levend, Agah Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, C.I, Ank., 1973.
- S.O. : Mehmed Süreyya, Sicill-i 'Osmānî veya Tezkire-i Meşahir-i 'Osmāniye, C.II, İst., 1308.
- O.M. : Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri, C.II, İst., 1333.
- Meydan L. : Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi, C.XII, İst., 1969.
- Ahterî : Mustafa b.Şemseddin, Ahterî-i Kebîr, İst., 1324.
- Mecelle : Müstakim-zâde Süleyman Saadeddin, Mecelletü'n-Nisâb fi'n-Nisebi Ve'l-Künâ Ve'l-Elkab, İst.Süley-
- D.M. : Müstakim-zâde Saadeddin Süleyman, Devhatü'l-Meşayih, (Osmanlı Şeyhülislâmları, neşr.Av.Dr.Abdulkadir Altunsoy, Ank., 1972)

- Nacî : Naci, Lügat-ı Nâci, İst., ?, (Tıpkı bsm.1978)
- Tek.Şky. : Nev'i-zâde 'Atayi, Hadaiku'l-Hakayık fi Tekmileti's-Sakayık, Süleymaniye Ktb.Bağdatlı Vehbi, No:1284.
- F.T.Sözlük : Olgun İbrahim-Drahşan Cemşid, Farsça Türkçe Sözlük, Ank.1984.
- B.O.T.Sözlük : Özön, Mustafa Nihad, Büyük Osmanlıca Türkçe Sözlük, İst.1959.
- B.T.Ta. : Öztuna, Yılmaz, Büyük Türkiye Tarihi, C.1V, İst., 1978.
- Sfy.Tez. : Safayî Ef., Tezkiretü's-Su'arâ, İst.Süleymaniye Ktb. Es'ad Ef.No:2549.
- Tez : Sağlam, Sıtkı, Seyrek-zâde Mehmed Asım, Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr, Transkripsiyon, A.Ü.Ed.Fak.Eski Türk Edb.Bitirme Tezleri, Erz.1969.
- Steingass : Steingass F, A Comprehensive Persian-English Dictionary, London, 1982.
- Seyrek-zâde Tez: Seyrek-zâde Mehmed 'Asım, Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr, İ.Ü. K.No:1711 ve Millî Ktb.Ali Emiri Manzum No:1326.
- Sururî : Surûrî, Surûrî Mecmu'ası, İst.1399
- K.T. : Şemseddin Sâmi, Kâmûs-ı Türkî, İst.1317
- Vekayî' : Şeyhî(Mehmed)b.Hasan el-Feyzî, Vekâyî'u'l-Fudalâ, İ.Ü.K.No:81.
- Ferheng : Şükûn Ziya, Farsça-Türkçe Lügat, Gencinei Güftar Ferhengi Ziya, İst.1967.
- Ed.Lügatı : Tahirü'l-Mevlevî, Edebiyat Lügatı, Haz.Kürkçüoğlu K. Edib, İst., 1973.

- O.G. : Timurtaş, Prof. Dr. Faruk Kadri, Osmanlıca Grameri, İst., 1964.
- E.T.T. : Timurtaş, Prof. Dr. Faruk Kadri, Eski Türkiye Türkçesi, İst., 1981
- Tuhfe 2 : Tuman, Nâil, Tuhfe-i Nâ'ili, C.I-II, Ank. M.K. Yz. B. 611
- T.A. : Türk Ansiklopedisi, Ank., 1946.
- T.D.Ed.A. : Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.I, İst., 1980.
- T.D.E.K. : Türk Dünyası El Kitabı, Ank., 1976.
- H.M.Klv. : Unat, Faik Reşit, Hicri Tarihleri Milâdi Tarihe Çevirme Kılavuzu, Ank., 1974.
- Şky. Zyl. : Uşşâkî-zâde İbrahim Hasib Ef. Zeyli Zeylü's-Sakayık, İst. Süleymaniye Ktb. M. Hafid Ef. No: 242.
- O.Ta. : Uzunçarşılı, Ord. Prof. I. Hakkı, Osmanlı Tarihi, C.III, 1.2. Kısım, Ank., 1951-1953.

METİN TESBİTİNDE GÖZETİLEN ESASLAR ve TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Çalışmaya esas aldığımız Ü. ve M.Nüshalarının metinlerini tesbit ederken beyitlerdeki farklı ifadeleri ve farklı kelimeleri, derkenar beyitleri dipnotta belirttik. Metinlerin tesbitinde bazı kelimelerin imlâları arasında farklılıklar olduğunu gördük. Bilindiği gibi, Eski Anadolu Türkçesi'nin bitişini ve Osmanlı Türkçesi'nin başlangıcını herhangi bir tarihle kesin olarak belirtmek imkansız olduğu gibi, Eski Anadolu Türkçesi'nde kullanılan bir kelimenin bazan değişikliğe uğramadan XVII.yüzyılda da yaşadığı bir gerçektir.

Metinlerde her zaman imlâ hatalarına ve mahallî söyleyişlere rastlamak mümkündür. Hatalı yazılan kelimelerin doğrusu alınmış, nokta hataları dipnotta gösterilmemiştir. Meselâ; rihlet/rihlet ; āsmān/ āsumān; hecr/hicr ; halk/halk ; duhān/duhān ; ruh/ruh ; mihr/ mehr ; nişter/ neşter ; intihāb/ intihāb ; çerh/ çarh ; yohsa/ yohsa ; tursun/ dursun ; hıl'at/ hıl'at ...v.b.gibi.

Ayrıca, Ü.ve M.Nüshasında şairlerin ölümleriyle ilgili kelimelerde de farklılıklar görülmektedir. Meselâ, Ü."fevt oldu, M."vefat itdi" şeklinde belirtmekte ve biz, Ü.Nüshasındaki "fevt" kelimesini tercih ederek, şairlerin ölümüyle ilgili olarak aynı kelimeyi kullandık.

a	ا
b	ب
p	پ
t	ت
s	ث
c	ج
ç	چ
h	ح
h	خ

d
z
r
z
j
s
s
s
s
z
t
z
c
g
f
k
k
g
n
l
m
n
v
h
y
ā

د
ذ
ر
ز
ژ
س
ش
ص
ض
ط
ظ
ع
غ
ف
ق
ك
ك
ك
ل
ر
ن
و
ه
ی
آ

h
u
.

ای
او
.

ESERDEKİ ŞAİRLER HAKKINDA DÖKÜMANTER BİLGİ *

Künyesi, Lakabı

<u>Mahlası</u> :	<u>Adı</u> :	<u>Şöhreti</u> :	<u>Mesleği</u> :	<u>Divanı var mı?</u> :	<u>Vefat Tarihi</u> :
Alî	-	-	-	var	-
Evcî	-	-	-	var	1060
Âdem Ef.	Âdem	-	-	-	1063
Ünsî	Ünsî Ef.	-	Kâdî	var	1075
Ülfetî	-	-	-	-	-
Emînî Ef.	-	-	-	var	-
Bahayî	Bahayî Ef.	-	Şeyhülislâm	var	1064
Bedrî	Bedrî Ef.	-	-	var	-
Bezmî Çelebi	-	-	-	-	1094
Bâkî	Bâkî Ef.	-	-	-	1090
Bülendî Çelebi	-	-	-	-	-
Bahrî	Bahrî Ef.	-	-	-	-
Tâ'ib Çelebi	-	-	-	-	-
Sâbit	Sâbit Ef.	-	-	var	1124
Cem'î Ef.	-	-	-	var	-

* Bu cetvel, Seyrek-zâde Tezkiresi'nde verilen bilgiler esas alınarak çıkartılmıştır.

Künyesi, Lakabı

Mahlası	Adı	Şöhreti	Mesleği	Divanı var mı?	Vefat Tarihi
Cevrî	-	-	-	var	1065
Cezmî	Mehmed 'Abdülkerîm Ef. 'Aziz-zâde		Kādî	var	-
Haletî	-	'Azmi-zâde Ef.	Kādî	var	1038
Hamdî	Mehmed Ef.	-	Kudât	var	1106
Hamdî	Hamdî (-i Dîger)	-	-	-	-
Haylî Ef.	-	-	Tezkireci	-	-
Hamî	Hamî Beg	-	-	-	-
Hâfız	-	Haylî Hâfız	-	var	-
Dânîş	'Alî	-	-	-	-
Dervîş	-	-	-	var	-
Riyâzî	Riyâzî Ef.	-	-	var	1054
Riyâzî	'Alî Ef.	-	-	var	-
Rûşâî	Rûşâî Ef.	-	-	var	1111
Rıfkî	Rıfkî Ef.	-	-	var	-
Râgıbî	-	Abâ-puş	-	-	-
Rezmî	Bahadır Giray Han	Giray Han	Kırım Hanlarından	var (mükemmel)	-
Ruhî	Ruhullah Ef.	Sadreddîn-zâde	-	var	1071

Künyesi, Lakabı

Mahlası :	Adı :	Şöhreti :	Mesleği :	Divanı var mı? :	Vefat Tarihi :
Ref'etî	Ref'etî Çelebi	-	-	var	-
Zekâyî	Zekâyî Ef.	-	-	-	-
Sâmî	-	-	-	var	1078
Sırrî	Sırrî Ef.	-	-	var	1111
Sebzî	-	Bursevî	-	-	-
Selîm	-	Selîm-i Acem	-	var(müretteb)	-
Sûzî	'Osman	-	-	-	-
Senâyî	-	Sirezî 'Ali Ef.-zâde	-	-	-
Sa'adî	Ebû Sa'îd Ef.	-	Şeyhülislâm	-	1073
Sâmî(-i Dîger)	-	-	-	var(Mükemmel)	-
Sükûnî Çelebi	-	-	-	-	-
Şehrî	-	-	-	var	-
Şef'î Çelebi	-	-	-	-	-
Şeyhî	'Allâme Ef.	-	Nakîb	var(mükemmel)	1043
Şeyhî	-	Kudsî-zâde	-	+	1085
Şeyhî Çelebi	-	-	-	-	-
Şakîb Çelebi	Şakîb Çelebi	-	-	-	-
Şerîf Şabrî	Şerîf Şabrî	-	-	var	-

Künyesi, Lakabı

Mahlası : Adı : Şöhreti : Mesleği : Divanı var mı? : Vefat Tarihi :

Sabūhī	-	-	Mevlevī Şeyhī	var(mükemmel)	1057
-	Sıdkī Çelebi	-	-	-	-
Sā'ib	Sā'ib	İsfahānī	-	var(Türkī)	-
Safvetī	Safvetī Ef.	-	-	var	-
Sulhī Ef.	-	-	-	-	-
Ẓamīrī	-	Hacı Yūsuf-zāde	-	-	-
Tahir Çelebi	Tahir Çelebi	-	-	-	-
Tal'atī	Tal'atī Ef.	-	-	var	-
Tarzī	-	-	-	-	-
Tab'ī Çelebi	-	Evsī-zāde	-	-	-
Tab'ī	-	Halīl Pāşā-zāde	-	-	-
Tıflī	-	-	-	var(mükemmel)	1070
Zuhūrī	-	-	-	var	-
'İsmetī	-	-	Kādī	var	-
'Atayī	-	Nev'ī-zāde	-	var(mükemmel)	1045
'İzzetī	-	-	Kādī	var	1093
'Ömrī	'Ömer Beg	Nasuh Pāşā-zāde	-	-	-

Künyesi, Lakabı

Mahlası :	Adı :	Şehreti :	Mesleği :	Divanı var mı? :	Vefat Tarihi :
'Avnî	-	Hâbil-zâde	-	-	-
'Aysî Ef.	-	-	-	-	-
'Abdî	-	-	Şam kadısı	-	-
'Abdî(-i Diğer)	-	Şakird-i Yûnus Beg	-	-	-
'Abdî	-	Pâşâ-yı Nişancı	Şârih-i 'Örfî	var	-
'Arzî Ef.	-	-	-	-	-
'Arif Çelebi	-	-	-	var	-
'İffetî	-	-	-	-	-
Çafûrî	Mahmud Ef.	Şeyh	-	-	1078
Faizî	'Abdulhay	Kafzâde Faizî Ef.	Tezkireci	var	1031
Feyzî Çelebi	-	-	-	-	-
Fasihî Ef.	-	-	-	-	-
Fa'ik	-	Hicâzî-zâde Çelebi	-	-	-
-	Fevzullah Ef.Haz.	-	-	-	-
Fehîmî	-	-	-	var(mükemmel)	-
Fennî Çelebi	-	-	-	-	-
Fehmî Çelebi	-	-	-	-	-
Kadrî	-	-	-	var	-

Künyesi, Lakabı

Mahlası :	Adı :	Söhreti :	Mesleği :	Divanı var mı? :	Vefat Tarihi :
Kelīm	-	Patburun-zāde	-	var	1089
Güftī	-	-	-	-	-
Kerīmī	-	-	-	-	-
Latīfī	-	Riyāzī Ef.öğlu	-	-	-
Mantıkī	-	-	-	-	1045
Meyyāl	-	-	-	-	-
Murādī	Sultan Murad Han	Osmanlı Pādīşāhı	Pādīşāh	-	1049
Muḥarrem	-	-	-	-	-
Muḥammed Ağa	-	Mīr-i Kelām	-	-	-
Mā'il Gelebi	-	-	-	-	-
Mezākī	-	-	Kādī	-	-
Mezākī Ef.	-	-	-	var	1087
Meşrebī	-	Üsküdarī	-	-	-
Nef'ī Ef.	-	-	-	var(mükemmel)	1045
Nergisī Ef.	-	-	-	-	-
Nergisī(-i Diger)	-	-	-	-	-
Nazirī Ef.	-	Hazinedar-zāde	-	-	-
Nüzhetī	-	-	-	-	-

Künyesi, Lakabı

Mahlası	Adı	Şöhreti	Mesleği	Divanı var mı?	Vefat Tarihi
Nehcî Ef.	-	-	-	-	-
Nâbî Ef.	-	-	-	var	1124
Nâzım	-	-	-	-	-
Nesîb	-	Uşşâkî-zâde	-	-	-
Nisârî	-	-	-	-	1077
Nedîm	-	-	-	-	1080
Nâ'ilî	-	-	-	var(mükemmel)	1078
Neşatî	-	-	-	var	1089
Nutkî	-	-	-	-	-
Nâdirî Ef.	-	Ganîzâde	-	var(mükemmel)	-
Vecdî	-	Vecdî-i Mevlevî	-	-	-
Vecdî Ef.	'Abdûlbakî	-	-	-	1071
Veysî	-	-	-	var	1037
Vak'î Ef.	-	-	-	-	-
Velî Ef.	-	-	-	-	-
Va'dî	-	-	-	-	-
Vecîhî Ağa	-	-	-	var	-
Yahya Ef.	Yahyâ	-	Şeyhülislâm	var	1053

Künyesi, Lakabı,

Mahlası : Adı : Şöhreti : Mesleği : Divanı var mı? : Vefat Tarihi :

Yārī Ef.

-

-

-

-

-

Yūsuf

-

-

Mevlevī Şeyhi

-

-

G İ R İ Ş

Seyrek-zâde Mehmed Âsım, XVll.yüzyılda yaşamış bir şair ve yazarımızdır.

Bilindiği gibi bu yüzyıl, Osmanlı İmparatorluğu'nun içte ve dışta başarısızlıkların birbirini takip ettiği en karışık bir devredir. İmparatorluğun Duraklama ve gerileme devresine girdiği bir dönemde, XVll.yüzyıl edebiyatı, Türk Edebiyatı'nın en yüksek ve gelişmiş bir devresini yaşamıştır.

Denebilir ki, XVll.yüzyıl edebiyatı, siyasi ve sosyal olayların karşısında kendisini korumasını bilmiş ve gelişmesine devam etmiştir. Yani devrin hareketlerinden nisbeten etkilenmemiştir. Bu yüzyıl, edebiyat ve ilim hayatında en önemli şahsiyetlerini yetiştirmiştir.

XVll.yüzyılda Türk Edebiyatı'nın şiir alanında en büyük üstadları yetişmiştir. Bunlardan Nef'i, Sabrî, Şeyhülislâm Yahya, Fehîm-i Kadîm, Şeyhülislâm Bahayî, Nâ'îlî, Neşâtî, İsmetî, Azmi-zâde Haletî v.b. gibi ünlü simaları sayabiliriz.

Nesir alanında Koçi Bey, Veysî, Nergisî görülürken, seyahat edebiyatımızın en büyük üstadı olan Evliya Çelebi de bu yüzyılda yetişmiştir.

Müsbet ilim alanında da Kâtip Çelebi'yi görmekteyiz.

XVll.yüzyılda yetişen tezkire yazarlarından Riyâzî, Kafzâde Faizî, Seyrek-zâde Mehmed Âsım, Güftî ve Nev'i-zâde Atayî gibi şahıslar yüzyılın önemli şahsiyetlerindendir.

Eserlerinden tezkiresi üzerinde çalıştığımız Seyrek-zâde Mehmed Âsım, Kafzâde Faizî'ye tezkiresini zeyl olarak yazmıştır. Seyrek-zâde'nin tezkiresi olan Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr, mezuniyet tezine de konu olmuştur(1). Ancak, bu çalışma, nüshaların karşılaştırılması olmadığı gibi, müellifin hayatını da kapsamamakta ve -İ.Ü.K.No.2401 (Nail Bey nüshası) olduğunu tahmin ettiğimiz - bazı beyitlerin eksik

(1) Sıtkı Sağlam, Seyrek-zâde Mehmed Âsım, Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr,

Transkripsiyon, A.Ü.Ed.Fak.Eski Türk Edb.Bitirme Tezleri, Erz. 1969.

olduğu ve devrin şairlerinden Bâkî(Uşşâkî-zâde),Nergisî ve Şeyhülislâm Yahya'nın da çalışmada yer almadığı tetkikimiz sonucunda müşahade edilmiştir(2).Mukayeseli bir çalışma olmayan bu tez,kanaatimizce yine de faydadan uzak değildir.

Seyrek-zâde hakkında bugüne kadar müstakil ve ciddi bir çalışma yapılmadığından,onun hayatı ve eserleri ile ilgili bilgileri plânımızdaki sıraya göre değerlendirdik.

Seyrek-zâde Mehmed Âsım tezkiresi'nin bilinen üç yazma nüshası vardır.Bunlardan ikisi İ.Ü.K.(İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar)'de 1711 ve 2401 numarada kayıtlı bulunmaktadır(3). Diğeri Fatih Millet Genel Kütüphanesi Ali Emîrî,Manzum kısım 1326 numarada kayıtlıdır.

-
- (2) a)Bu çalışmanın İ.Ü.K.No:2401,Ü₂(Nail Bey nüshası) olduğuna dair kanaatimiz şu bilgilerden kaynaklanmaktadır:Elimizde bulunan ve çalışmaya esas aldığımız Ü.ile M.nüshalarında, adı geçen nüshanın varak numaraları birbirini tutmamaktadır.Ü.Nüshası 26 varak,M.Nüshası 28(55 sayfa),Ü₂ nüshası da 35 varak(73 sayfa)dır.Ayrıca,her sayfa 11 ile 13 satır arasında değişmektedir.Çalışmaya esas aldığımız nüshalarda ise,her varakta 19 satır bulunmaktadır.
- b) Tahminimizi doğrulayan diğer bir kayıt ise,Doç.Dr.Haluk İpekten'in,Nâ'îlî Kadîm,Hayatı ve Edebî Kişiliği,Ank.1973 adlı eserinin dipnotlar kısmında(s.25,dipnot:20) Nâ'îlî'nin vefatı ile ilgili verilen bilgi için,İ.Ü.K.No:2401,yk.32^b kaydı düşülmüştür.
- c) Ayrıca,adı geçen çalışmada,şairlerden alınan örnek beyitlerde yanlış okumalar ve eksiklikler vardır.Eksik olan beyit numaraları şunlardır: 26,101,118,156,237,238,240,244,245,252,265,288,299,333,334,365,366,370,405,438,439,456,457,458,462,476,480,485,487,489,494,495,496,512,519,520,521,526,529,533,538,596,610,612,613,614,615,634,648,671,688,726,750-801(arası Şeyhülislâm Yahya'ya aittir).

Biz, çalışmaya esas aldığımız Ü.Nüshası ile M.Nüshasını karşılaştırarak edisyon kritik yaptık.

Merhum Ali Emiri Efendi bir gecede istinsah ettiğini söylediği M.Nüshasında, sayfa numarası vermemiştir. Halbuki istinsah nüshası olmakla birlikte yazma eser grubunda mütalaa edip varak numarası verilmesi daha isabetli olurdu. Biz çalışmamızda, merhumun verdiği sayfa numaralarının yanında sayfa kenarlarına varak numaralarını da vererek yazma eserler üzerinde çalışma yapmaya esas olan yolu tercih ettik. Ancak, bu çalışmadan istifade edenlerin zihinlerinde karışıklığa meydan vermemek için, esas alınan varak numaraları yanında parantez içinde sayfa numaralarını da ekledik.

Seyrek-zâde'nin tezkiresine almış olduğu şairler hakkında da dökümanter bilgi vermeyi ihmâl etmedik. Ayrıca, kısaltmalardan sonra bibliyografiya verilirken, bibliyografiyanın başına o eserin kısaltılmış adını da yazmayı uygun bulduk.

Çalışmaya esas aldığımız nüshaların tavsifini ve kayıp nüshanın da demirbaş kaydından aldığımız künyesini, bir başlık altında belirtirken, Kafzâde Faizî'nin Zübdetü'l-Eş'âr'ını ve zeyillerini ayrı bir başlık altında kısa bir değerlendirmeye tabi tuttuk.

Konumuza kaynak teşkil eden her iki nüshanın da orijinal metnlerinin fotokopilerini çalışmamızın sonuna ekledik. Transkripsiyon alfabesinde kullanılan harf ve işaretler seçme yapılmadan ayrı bir (Metin Tesbitinde Gözetilen Esaslar'la birlikte) sayfada tamamı vermiştir. Tarih düşürülmüş olan mısraları Arap harfli eski yazıyla yazıp, yanına parantez içinde Arap rakamı ile tarihlerini de gösterdik.

Üzerinde çalıştığımız nüshaların neticesinde meydana getirdiğimiz çalışmada, şairlerden alınan örnek metinleri beşer beşer numaralandırdık. Bunu yaparken tarih düşürülmüş olan mısra ve beyitleri, mensur kısımlarla, derkenar bilgileri hesaba katmadık.

-
- (3) İ.Ü.K.No.2401 numarada kayıtlı olan (Nail Bey tarafından istinsah edilen) nüsha, kütüphane yetkililerinden edindiğimiz bilgiye göre, birkaç yıl önce kayıp olmuş ve kayıp kitaplar arasına alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SEYREK-ZÂDE MEHMED ÂSİM'İN HAYATI VE ŞAHSİYETİ

A. HAYATI

1. İsmi, Mahlası

Hayatı ve eserlerinden tezkiresini konu olarak aldığımız şahsın adı Mehmed, mahlası Âsım'dır. Bazı kaynakların ifadelerinde onun mahlasının "Âsımî" olduğu görülmektedir. Uşşâkî-zâde İbrahim Hasib Ef. Şakayık Zeyli'nde "Asarından Âsımî mahlası ile Türkî müretteb Divan-ı belafat unvanı vardır(4)" şeklinde ifade eder. Ayrıca, başka kaynaklarda görülmeyen gazelinden aldığı örnek beyitte de mahlası "Âsımî" şeklinde geçmektedir(5). Bir kısım kaynaklarda da mahlasının " Âsım " şeklinde yazıldığı dikkat çekmektedir(6).

İleride şahsiyetinden bahsedeceğimiz bölümde görüleceği üzere, kaynaklardan naklen, gazellerinden aldığımız mahlasının geçtiği örnek beyitlerde de mahlasın " Âsım " şeklinde yazıldığı görülecektir.

2. Babası, Dedesi, Künyesi, Ceddi, Seyyid Unvanı

Mehmed Âsım'ın babasının adı "es-Seyyid Abdurrahman", dedesinin adı ise "Ahmed"dir. Fakat, baba ve dedesinin adından bahseden kaynaklarda birlik görülmemekte ve farklı bilgiler verilmektedir. Biz, önce babası ile ilgili farklı bilgileri, sonra da dedesine ait olan bilgileri dipnotta vermeyi uygun bulduk(7).

(4) Uşşâkî-zâde İbrahim Hasib Ef., Zeyl-i Zeylû's-Şakayık, Süleymaniye Ktp. M. Hafid Ef. No: 242, vr. 228^b; Ayrıca, bak. Şeyhî (Mehmed), Vakayiu'l-Fudala İ. Ü. Ktp. No: 81, C. I. vr. 486-487; Müstakim-zâde Süleyman Saadettin, Mecelletü'n-Nisâb fi el-Niseb ve'l-Künâ ve'l-Elkab, Süleymaniye Ktp. Halet Ef. No: 628, C. III, vr. 308^b,

(5) Âsımî gördükde bu cā-yı latîfi āh idüp
Geldi üstādım Ğafūrî hatır-ı çalākime

(6) İsmail Belig, Nuhbetü'l-Âsâr li Zeyli Zübdeti'l-Es'ār, İ. Ü. Ktp. No: 1182, vr. 57^b; Safayî Ef. Tezkiretü's-Su'arâ, Süleymaniye Ktp. Es'ad Ef. No: 2549, s. 225/yeni numara 181; Kemiksiz-zâde Safvet

Mehmed Âsım'ın künyesinden bahseden kaynakların ifadelerinde bir birlik görülmekte, yalnız iki kaynakta (zeyrek ذيرك) (8) şeklinde yazıldığı dikkati çekmektedir.

Kaynakların verdiği bilgilerden Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın babasının es-Seyyid Abdurrahman, dedesinin adının ise Seyrek-zâde Ahmed olduğu sonucuna varıyoruz.

Mustafa, Nuhbetü'l-Âsar min Feraidü'l-Es'ar, İ.Ü.Ktp.No:6189, s.73; Saadettin Nüzhet Ergun, Türk Şairleri, C.I.İst.1936, s.115,

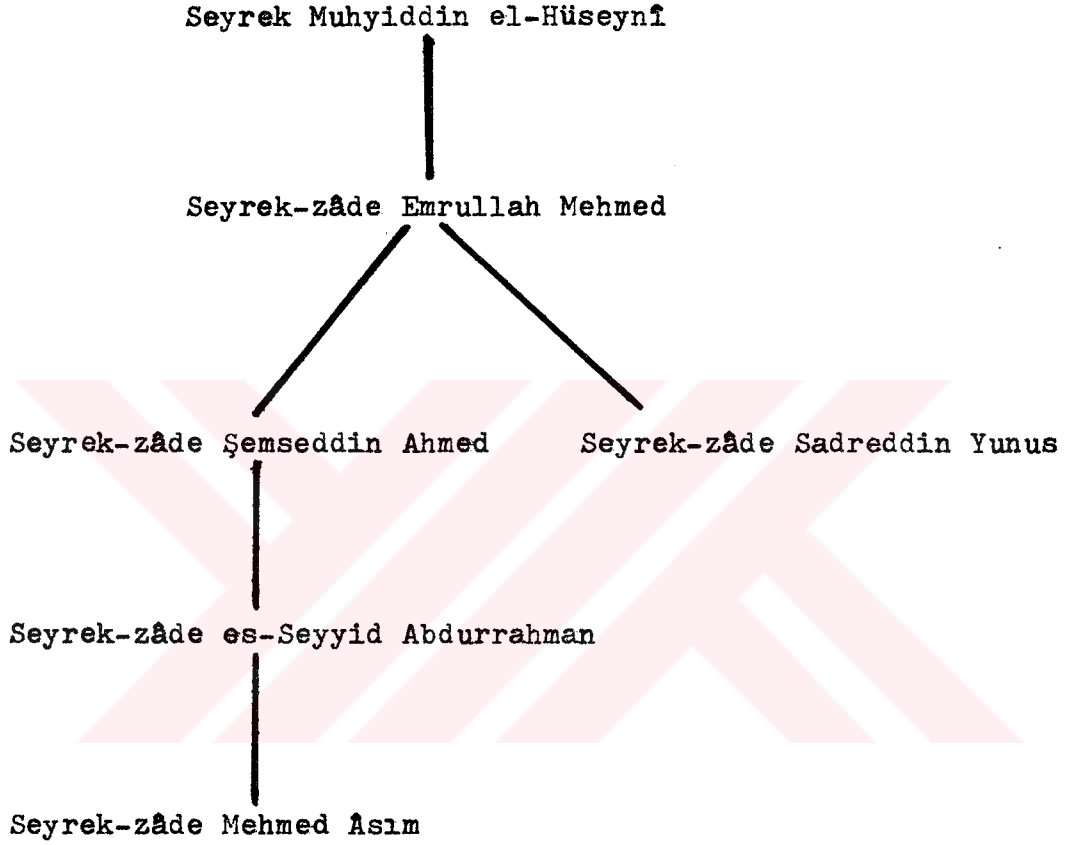
- (7) a) Mehmed Süreyya'ya göre, "Seyrek-zâde Abdurrahman Ef." (Sicill-i Osmanî, vahut Tezkire-i Meşâhir-i Osmaniye, C.III, İst.1308)
- b) Şeyhî (Mehmed)'ye göre, "es-Seyyid Abdurrahman" (Vakayi' C.I, vr.486)
- c) Safayî'ye göre, "Seyyid Abdurrahman" (Sfy.Tez. s.225)
- ç) Nail Tuman'a göre, "Seyrek-zâde Abdurrahman" (Tuhfe-i Nâ'ilî, Ank.M.Ktp.C.I, s.885-886)
- d) Nureddin Kalkandelen'e göre, "Seyrek-zâde Seyyid Abdurrahman" (Tuhfe-i Nâ'ilî, İ.Ü.Ktp.Türkiyat, CC₉ 777, harfû'l-ayn, s.2603)
- e) Uşşâkî-zâde'ye göre, "Zeyrek-zâde es-Seyyid Abdurrahman" (Şky.Zyl. vr.227^b)
- f) Müstakim-zâde'ye göre, "Seyrek-zâde Abdurrahman" (Mecelle, vr.308^b)
- g) Kemiksiz-zâde'ye göre, "Seyrek-zâde Abdurrahman", (N.A.Fer. Es. s.73)
- h) Saadettin Nüzhet Ergun'a göre, "Seyrek-zâde Abdurrahman" (T.S.C.I. s.115)
- ı) Agah Sırrı Levent'e göre, "Abdurrahman" (Türk Edebiyatı Tarihi, C.I.s.302, Ank.1973)
- i) Türk Ansiklopedisi, "Abdurrahman" Âsım, mad. Ank.M.E.Bsm.evi 1946
- j) Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, "Abdurrahman" Âsım mad. C.I.s.178, Dergah yay.İst.1976)

Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın ceddine gelince, Nev'i-zâde Atayı, "Şakayık'da mestûr olan Sultan Selim Han sâni hazretlerinin mual - lim-i evveli Seyrek Muhyiddin el-Hüseyinî Efendi(9)" kaydını vermektedir. Uşşâkî-zâde İbrahim Hasib Efendi de, "el-mevla Abdurrahman bin Ahmed bin Emrullah ulemâ-yı devlet Muhammed Han sâlisden tercemesi Zeyl-i Atayı'de sabık Zeyrek(ذيرك) zâde Emrullah Efendi'nin nebireleri ya'ni mahdûm-ı mihteri...(10)" şeklinde bilgi vermektedir.

Kaynakların verdiği bilgilerden anlaşıldığı gibi Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın atası, Sultan Selim Han II. dönemine kadar uzanmaktadır. Yine kaynakların ifadelerinden anlaşıldığına göre, Seyrek-zâde'nin dedesinin babası, Seyrek Muhyiddin el-Hüseyinî Efendi, Selim II.'nin ilk hocasıdır.

-
- k) Hüseyin Ayan'a göre, "Abdurrahman", (Tezkireler, Erz.1984, s.24)
- b) a) Mehmed Süreyya'ya göre, "Emrullah-zâde Ahmed" (S.O.s.315,400)
 b) Nev'i-zâde Atayı'ye göre, "Şemseddin Ahmed" (Hadaiku'l-Hakayık fi Tekmilâtü's-Şakayık. Süleymaniye Ktp.Bağdatlı Vehbi No:1284, vr.81-82)
- (8) Uşşâkî-zâde, Şky.Zyl.'de derkenar olarak, "Nakibü'l-esrâf Zeyrek(ذيرك)-zâde es-Seyyid Abdurrahman Efendi" kaydı vardır. vr.227^b; İsmail Paşa, Keşfü'z-Zünûn Zeyli, C.I.s.516, İst. 1945 "Zeyrek-zâde ذيرك زاده " şeklindedir.
- (9) Nev'i-zâde Atayı, a.g.e.vr.81,
- (10) Uşşâkî-zâde, a.g.e.vr.227^b; Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Su'ara (C.I, Ank.T.T.K.Bms.evi 1978, s.193) adlı eserinde, Şair, "Âhî " hakkında bilgi verirken, aynı sayfada iki defa Rum İli kağıaskerlerinden olan "Zeyrek-zâde"den bahsetmektedir. İhtimal ki, Uşşâkî-zâde, bu esere atfen "Seyrek-zâde"yi "Zeyrek-zâde" olarak kaydetmiştir.

Bu bilgilere göre Mehmed Asım'ın şeceresini şematik olarak şu şekilde gösterebiliriz:

Üzerinde önemle durulması gereken bir husus da kendisinin ve babasının isimlerinin önünde "es-Seyyid السيد (11) ünvanının bulunmasıdır. İlmî hüviyyetine itimat ettiğimiz beş elyazması kaynakta "es-Seyyid" ünvanından söz edilmesi, bizi, bu ailenin "Seyyidlerden" oldukları kanaatine götürmektedir. Fakat, bunun gerçek sey-yidlik mi, yoksa bu ünvanın nakibü'l-eşraflık'dan dolayı mı verildiği, veya tarikat geleneklerine uyularak mı verildiği konusunda bugün kesin bir bilgiye sahip değiliz.

3. Doğum Yeri ve Tarihi

Seyrek-zâde Mehmed Âsım'dan bahseden kaynaklar onun doğum tarihini vermemişlerdir. Doğduğu yerin kaynaklarca İstanbul (12) olduğu belirtilmesine rağmen, Nihad Sami Banarlı ve Prof.Dr.Faruk K.Timurtaş onu Bursalı olarak göstermektedir(13). Bursalı Âsım(14) XVIII.yüzyılda(1747) vefat etmiştir. Seyrek-zâde Âsım ise, XVII.yüzyılda vefat etmiştir ki, her ikisinin de doğum yeri ile ilgili verdikleri bilgi yanlıştır.

4. Tahsili

Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın tahsilini doğduğu yer olan İstanbul'da mükemmel bir şekilde tamamlamış olduğu hususunda bütün kaynaklar ittifak halindedir. Bu konuda, Uşşâkî-zâde, Zeyl-i Zeylû's-Şakayık(15)'da, "...Mahdûm-ı ma'arif-i mevsûmları halimüz Mehmed 'Âsım Efendi tahsîl-i 'ilm ü 'irfân idüp Şeyhülislâm Burûsevî Mehmed Efendinün Medrese-yi Bayezidiyyesi'nde mu'id ve i'adelerinden mülâzemetle..."; Sfy.Tez.(16)'de, "Evâil-i halinde Şeyhü'l-islâm

(11) Nail Tuman, Tuhfe, C.I.s.885; Sfy.Tez.Âsım mad.; İsmail Belig, Nuhbe, vr.57^b; Uşşâkî-zâde, Sky.Zyl.vr.227^b; Şeyhî, Vakayî, C.I. Vr.486,

(12) Sfy.Tez.Âsım mad.; Agah Sırrı Levend, T.Ed.Ta.s.302; T.D.Ed.A. C.I.s.178,

(13) Nihad Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi C.II.s.699, İst.1970; Türk Dünyası El Kitabı, "Türkiye Edebiyatı-Haz.Prof. Dr.Faruk K.Timurtaş" Ank.1976, s.451.

Zamanın şartlarına göre elyazması eserleri, şayet fazlaca istinsah edilmemişlerse mahallinde incelemek imkanı vardır. Çalışmamıza konu edindiğimiz Seyrek-zâde Tezkiresi'nin bugün için bilinen bir nüshası mevcut olup(Ü.1711), diğer nüsha ise(M.1326)bundan istinsah edilmiştir.

Bursalı İsmail Belig'in tezkiresi'nde, Seyrek-zâde tezkiresinden oldukça teferruatlı bilgi verip, ihtisâren tekmil etmiş oldu-

'asrı olan Esirî Mehmed Efendi'den mülâzım olup tahsîl-i me'arifden sonra medrese ihsân olunup..."; İsmail Belîğ(17) de, "...zümre-i müderrisîn-i zevi'l-ihtirâmdan..." ; Şeyhî Mehmed(18) de, "...Tahsîl-i 'ilm ü 'irfân ve tekâmîl-i dâniş ve iz'ân itdükden sonra..." ; Edb.Ta.(19) "...öğrenimini bitirdikten sonra..." ; T.Ş.(20) de, "...medrese tahsilini bitirdikten sonra..." ; T.A.(21) da, "...medrese öğrenimini bitirdikten sonra..." ; Tezkireler(22) de, "...iyi bir öğrenim gördü..." kayıtları da bizi onun iyi bir tahsil görmüş olduğu kanaatine götürmektedir.

ğunu da kaydettiğine göre(bkz.Nuhbe vr.57^b) Belîğ'in bu zeyli görmüş olduğu neticesi otraya çıkıyor.Belîğ İsmail Ef.Bursalı'dır.Bir-iki seyahatı dışında bütün ömrünü bu ilde geçirmiştir.(Bkz.Nuhbe,Seyahatları)Gül-deste namındaki eserini Damat İbrahim Paşa'ya bizzat sunmak üzere İstanbul'a geldiğinde ve orada bulunduğu günlerde Kafzâde'ye zeyl olmak üzere bir eser tahri-rine karar vermiş olduğunu anlıyoruz.(Nuhbe,1^b-Mukaddime kısmı) Bu durumlar muvâcehesinde biz Belîğ'in Seyrek-zâde tezkiresini İstanbul'da bulunduğu bu kısa süre zarfında incelemiş olduğunu ileri sürebileceğimiz gibi,bazı kaynaklarda da Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın Bursalı olduğu yolundaki kayıtları da(bak.Nihad Sami Banarlı a.g.e. ve Faruk K.Timurtaş a.g.e.) şimdilik zayıf bir ihtimalle ve ihtiyatlı olarak kabul edebiliriz.Bu halde, orijinal nüshasını bulamadığımız Seyrek-zâde tezkiresinin ele geçmeyen bu nüshası hakkında şimdilik hüküm veremiyoruz.İleri-deki araştırmalar Seyrek-zâde'nin Bursalı olduğu hususunu açıklığa kavuşturduğu takdirde,Belîğ'in kendisini Bursa muhitinden ve eserinden(zira Seyrek-zâde'nin vefatında Belîğ henüz 9 yaşındadır) kuvvet kazanacaktır.Ancak,Seyrek-zâde ve ceddi hakkında bilgi veren kaynaklarda yazılı galip görüş ise,İstanbul-lu olduğudur.

(14) İsmail Belîğ,Nuhbe, "Âsım" mad.

(15) Şky.Zyl.vr.228^a

(16) Sfy.Tez.s.225/yeni numara s.181,

(17) Belîğ,Nuhbe,vr.57^b,

Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın İstanbul'da doğup büyümesi ve yetiştirilmesine rağmen, onun çocukluk ve gençlik yıllarının nerede geçtiği, kimlerden ilim tahsil ettiği konusunda kaynaklarda bilgi verilmemektedir. O, yüksek tahsilini Bayezidiye Medresesinde tamamlamıştır. Devrinin meşhur şeyhülislâmı olan, Şeyhülislâm Esirî Mehmed Efendi'den mülazım olmuştur(23). Esirî Mehmed Efendi'nin yanında mu'id olarak tahsilini devam ettirmiş olması, bizde, onun kuvvetli bir tahsil gördüğü kanaatini uyandırmaktadır.

İstanbul'un çeşitli medreselerinde müderrislik yapan Seyrek-zâde'nin XVII.yüzyılın edebî hayatını yakından takip etmesi, bir tezkire sahibi olması, hatta mürettep ve mükemmel bir Divan'a(24) sahip oluşu, onun Arapça ve Farsçaya da vakıf olduğunu göstermektedir.

5. Resmî Hizmeti

Seyrek-zâde Mehmed Âsım'dan bahseden kaynaklar, onun İstanbul'un dışına çıkmadığını ve ömrü süresince İstanbul medreselerinde müderrislik yaptığını belirtmektedirler. Müderrislik hizmetinin dışında başka bir hizmette bulunmayan Seyrek-zâde hakkında kaynakların verdikleri bilgilerde ittifak vardır. Yalnız, Seyrek-zâde'nin ilk müderrisliğe tayin olunmasındaki tarihi Uşşâkî-zâde 1077 olarak gösterirken(25), Şeyhî de 1076 zi-l-kadesi'nde tayin olunmuştur(26) şeklinde kaydeder.

Kaynakların ifadelerinden Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın müderrislik yaptığı medreseleri sırasıyla şöyle gösterebiliriz:

- a)1077/ 1666 Recebinde Neccariye Medresesi,
- b)1080/ 1669 Rebiu'l-evvelinde Ferhad Paşa Medresesi,
- c)1080/ 1669(sene-i mezbure)Recebinde Kürkcübaşı Medresesi,
- ç)1083/ 1672 Muharreminde Hüseyin Efendi Medresesi,
- d)1084/ 1673 Recebinde Sahn(Fatih)Medresesi,
- e)1085/ 1674 Ramazanında Siyavuş Paşa Medresesi,

(18) Şeyhî, Vakayî, C.I. vr.486,

(19) T.Ed.Ta.s.302

(20) T.Ş.C.I.s.115

(21) T.A.C.III.s.449

(22) Tezkireler, s.25

6. Vefatı

Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın vefat tarihi ile ilgili olarak kaynaklardaki farklılıklar dikkati çekmektedir. Vefatı 15 Şa'ban 1086/21 Ekim 1675 (Pazartesi) günüdür.

Kaynaklarda geçen farklı ifadeleri belirtelim: Bazıları Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın 15 Şa'ban 1086 yılında Siyavuş Paşa Medresesi müderrisi iken taundan vefat etmiş olduğunu yazarken (27), bazıları da bu tarihi 1068/1657 olarak göstermektedir (28). Bir kısım eserlerde de 1086'nın milâdî karşılığının 1676 şeklinde yazılmış olduğunu görüyoruz (29). Bir eserde de milâdî karşılığın 1676 olarak verildiği dikkati çeker (30).

Netice olarak Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın vefat tarihi ay ve gün olarak, 15 Şa'ban 1086/ 21 Ekim 1675 (Pazartesi)'dir.

-
- (23) Şeyhülislâm Esirî Mehmed Efendi hakkında bilgi için bak. Müstakim-zâde Süleyman Saadeddin, Devhatü'l-Meşâyih, Çağrı Yay. İst. 1978, s. 69-70.
- (24) Şeyhî, Vekayi', C.I, vr. 486-487; İsmail Paşa, Kfz. Zyl. C.I, s. 516 ; Uşşâkî-zâde, Şky. Zyl. vr. 228^a.
- (25) Uşşâkî-zâde, a.g.e. vr. 228^b.
- (26) Şeyhî, Vekayi', C.I, vr. 486; T.Ş. C.I, s. 115-116 (Şeyhî'den naklen)
- (27) Uşşâkî-zâde, a.g.e. vr. 229^b; Sfy. Tez. s. 225/181; Belig, Nuhbe, vr. 57^b, Şeyhî, a.g.e. vr. 487; Kemiksiz-zâde, N.A. Fer. Es'ar, s. 73; İsmail Paşa, Kfz. Zyl. C.I, s. 516; Müstakim-zâde, Mecelle, vr. 308^b; Nâil Tuman, Tuhfe, C.I, s. 886 (Nail Tuman, Seyrek-zâde'nin vefat tarihini, Sicill-i Osmanî'nin 1068 göstermesi yanlışdır, kaydını düşmüştür.); T.A.C. II, s. 449; T.Ş. C.I, s. 115; T. Ed. Ta. C.I, s. 302.
- (28) Mehmed Süreyya, S.O.C. III, s. 315.
- (29) T.A. Eski mad. (Haz. Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu) C. XXXI, fas. 257,
- (30) Nihad Sami Banarlı, R.T. Ed. Ta. C. II, s. 699.

7. Mezarı

Bilindiği gibi Fatih Sultan Mehmed Han'ın İstanbul'u fet-
hetmesinden sonra, Osmanlı İmparatorluğunun başşehri olan İstanbul,
bugün hala ayakta kalan veya günümüze kadar gelebilen ve herkesi
tarihi güzelliğiyle büyüleyen, camilerin, medreselerin, zaviye ve
tekkelerin, saray ve köşklerin zenginliği dikkati çekmektedir. İs-
tanbul mimarî alandaki zenginliğinin yanında ona paralel olarak,
ilmi, dini, tasavvufî, tarihî, edebî, kısaca kültürel alanda da ayrıca
dikkat çekici bir hüviyyete sahiptir. Özellikle medrese, zaviye ve
tekkelerin(31) çokluğu da mezarlıkların fazlaca olmasına bir se-
bep teşkil etmektedir. Çünkü her medrese veya tekkenin çevresinde
büyüklü-küçüklü mezarlıklar teşekkül etmiştir.

XVII.yüzyılın kültürel hayatı hakkında bilgiler veren ve
Seyrek-zâde Mehmed Âsım'dan bahseden kaynaklar, onun mezarının
Edirnekapısı dışında Emîr Buharî hazretlerinin tekkesi karşısında,
1062 saferinde/ 13 Ocak 1652(Cumartesi) günü vefat eden(32) Sey-
rek-zâde Yunus Efendi(Mehmed Âsım'ın amcası)'nin mezarı yanında
medfundur.

Bu konuda da Seyrek-zâde'den bahseden kaynaklarda da ifa-
de birliği görülür(33).

(31) İstanbul'un Fatih Sultan Mehmed Han tarafından fethedilme-
sinden sonra, İstanbul'da kültür ve sanat alanında büyük iler-
lemenin olduğu su götürmez bir gerçektir. XVI.yüzyılın sonuna
kadar İstanbul'da 136 medresenin inşa edilmiş olması, Osman-
lı Devletinin ilme verdiği önemi gösterir. Bu konuda fazla
bilgi edinmek için bak. Cavit Baltacı, Osmanlı Medreseleri,
İrfan mat. İst. 1976; Ayrıca bak. Celal Esat Arseven, Türk Sa-
natı, İst. 1970

(32) S.O.C.IV, s.688 ; Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi,
C.XII, s.858, İst. 1969.

(33) Uşşâkî-zâde, a.g.e.vr.228^b ; Şeyhî, Vakayî, vr.487 ; Müstakim-
zâde, Mecelle, C.III, vr.308^b ; Nail Tuman, Tuhfe, C.I.s.886;

B. ŞAHŞİYETİ

Şairlerin ve yazarların en çok bulunduğu bir dönemde İstanbul'da doğan Mehmed Âsım, ciddi ve kuvvetli bir öğrenim görerek çağının meşhur şeyhülislâmlarından, Şeyhülislâm Esirî Mehmed Efendi'den mü - lâzım olmuştur. Kaynaklar onun ilmi şahsiyeti ile ilgili görüşü be - lirtirken şu ifadede ittifakla birleşirler: "... 'asrın ma'arif-i 'ilmiyye ile meşhûr sehavet-i müfrita ile mezkûr idi." (34)

Bütün hayatı boyunca İstanbul'un dışına çıkmayan ve İstanbul medreselerinde müderrislik yapan Seyrek-zâde, kaynakların da ifade ettiği gibi, tahsiline uygun görevlerde bulunmuştur.

Şair ve yazarımızın edebî kişiliğini daha iyi anlayabilmemiz ve değerlendirebilmemiz için yaşadığı yüzyılın edebî hususiyetleri hakkında ana hatlarıyla bilgi vermemiz icabeder.

Bilindiği gibi Divan Edebiyatı, XVI. yüzyılda olgunluk çağına ulaşarak parlak bir devir yaşamıştır. Daha XV. yüzyılda Şeyhî, Ahmed Pa - şa ve Necâtî gibi büyük şairler tarafından sağlam temeller üzerinde kurulan Divan Edebiyatı, XVI. yüzyılda da Osmanlı İmparatorluğunun gelişme ve kuvvetlenmesiyle, edebiyatın gelişmesi de süratlenmiştir. Yani İmparatorluğun gelişmesi ile edebiyat paralellik göstermiştir.

XVII. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunun durumuna gelince; bu yüz - yılda, bir önceki yüzyılın, İmparatorluk adına parlak yaşayışını gö - remeyiz. Çünkü bu yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin en karışık, içeride ve dışarıda başarısızlıklarının devam ettiği bir yüzyıldır. İmparator - luğun hemen hemen her kademesinde görülmeğe başlayan gerileme hare - keti, özellikle askerî alanda kendisini iyice hissettirmiştir. İstanbul'daki yeniçeri ve sipahi ayaklanmaları yer yer başgösterirken, Anadolu'da da Celâî İsyanları başlamış ve hat safhaya ulaşarak Sal - tanat'ın ve Devlet'in sarsılmasına, gerilemesine ve Duraklama Devri'nin başlamasına sebep olmuştur (35).

(34) Şeyhî, Vakayî, C.I, vr. 487 ; Uşşâkî-zâde, Şky. Zyl, vr. 228^b, 229^a ; Sfy. Tez. s. 225; T.Ş.C.I, s. 116 (Şeyhî'den naklen)

(35) Bu konuda geniş bilgi için bak. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, C.III, 1.2. Ksm. Ank. 1953; İsmail Hami Danişmend, İzahî Osmanlı Tarihi Kronolojisi C.III, İst. 1963-1980; Yılmaz Öztuna, Büyük Türkiye Tarihi, C.V, İst. 1977;

XVII.yüzyıl siyasî bakımdan İmparatorluğun Duraklama Devri olmasına rağmen, ilim, sanat ve edebiyatta büyük gelişme ve yükselmeler görülür. Önceki asırlarda kültür, sanat ve edebiyat alanındaki atılan sağlam temeller sebebiyle, idarî, siyasî ve sosyal alandaki gerileme, özellikle edebiyat hayatına etki etmemiştir.

XV.yüzyılda kuruluşunu tamamlayan edebiyat, XVI.yüzyılda Fuzûlî, Bâkî mekteplerinin teşekkül etmesinden sonra, XVII.yüzyıl şair ve ediplerinin bu ekole mensup olarak kaside, gazel, mesnevî, rubaî, v.b. tarzında ve nesir alanında yeni bir çılgır açmışlardır. Böylece, XVII.yüzyılda edebiyatımızın klasik devrinin kurulduğu görülür. Başka bir ifadeyle XVII.yüzyıl edebiyatı, "Millî Romantizm"i idrak etmiş bir edebiyattır.

Bu bakımdan bu yüzyılda yetişmiş olan şairlerimiz, asırlardan beri kendilerine örnek olarak aldıkları İran Edebiyatı'nı geride bıraktıklarını, hatta onun fevkinde edebî eserler meydana getirdiklerini sık sık itiraf etmişlerdir.

Ayrıca, bu yüzyıl edebiyatında göze çarpan bir hususiyet olarak da üslûpta yenileşmeyi görmekteyiz. Bunun sebebi ise, Sebk-i Hindî (Hint üslûbu, Hint akımı)'den ileri gelmektedir. XVI.yüzyılda İran'da doğmuş olan bu üslûp, İran'lı şairler tarafından Hindistan'da ve Afganistan'da geliştirilmiş, Hindistan ve Türk Edebiyatı'nda daha çok gelişme alanı bulmuştur(36).

Bu üslûbun gereği olarak şairlerimiz, şiirde söz güzelliği ve söz sanatlarından çok, mânâ ve hayal derinliğine, iç içe hayallerle dolu mazmunlara çok dikkat etmişlerdir. Hatta, b i k r - i m a z m û n 'u büyük bir ustalıkla kullanmışlardır. Şiirde düşünce ve mânâyâ önem verildiği için, mânâ derinlik kazanmıştır. Dilde, üslûpta zerafet ve incelik son haddine ulaşarak dil, bir kuyumcu titizliğiyle işlenmiştir. Şiirde veciz söylemeye önem verildiğinden gazel formu beş beyite kadar inmiştir.

(36) Bu üslûpla ilgili fazla bilgi için bak. Ali Nihad Tarlan, İran Edebiyatı, İst.1944; Haluk İpekten, Nâ'îlî Kadîm, Hayatı ve Edebî Kişiliği, Ank.1973 ; Fahir İz, Eski Türk Edebiyatında Nazım, C.I, İst.1966; Ali Osman Coşkun, "Sebk-i Hinî Üslûbu ve Nâ'îlî Kadîm" M.K.Der.S.45, K.ve T.Bak.Yay.Ank.1984, E.J.W.Gibb, A History Of Ottoman Poetry, C.I.1.Ktp., London, 1900.

Şairliği

Bilindiği gibi XVII.yüzyıl ilim, sanat ve edebiyat alanında büyük şahsiyetlerin yetiştiği bir yüzyıl olmuştur. Giriş kısmında da bir vesileyle bahsettiğimiz Türk Edebiyatı'nın en büyük üstadları bu yüzyılda yetişmiştir. Kaside alanında Nef'i(1044/1635)'yi görmekteyiz. Nef'i'nin etkisinde kalmış olan Sabri(1055/1645) de bu yüzyılın önemli kaside şairlerindendir. Gazel alanında Şeyhülislâm Yahya(1053/1643)'yı, Fehim-i Kadîm(1058/1648)'i, Şeyhülislâm Bahayî(1064/1653)'yi, Nâ'îlî(1077/1666)'yi, Neşâtî(1085/1675)'yi, İsmetî(1076/1665)'yi, Cevrî(1065/1654)'yi, Tıflî(1070/1659)'yi, Nâbî(1124/1712)'yi ...v.b.gibi şairlerimizi zikredebiliriz.

Yukarıda isimlerinden bahsettiğimiz ve birinci sınıf olarak değerlendirildiğimiz tanınmış şairlerin yanında, ikinci hatta üçüncü sınıf diyebileceğimiz seviyede de bir hayli şair yetişmiştir. Bunların bazı-
larının müretteb ve mükemmel divanı vardır. Bazılarının şiirlerine mecmualarda rastlanılmaktadır.

Seyrek-zâde Mehmed Âsım da, bu yüzyılda müretteb ve mükemmel divan'a sahip bir şair ve yazarımızdır. Ne var ki, Divan'ı bugüne kadar ele geçmemiştir. Uşşâkî-zâde İbrahim Hasib Efendi, Şky. Zyl.'inde, "...Türkî müretteb Divan'ı belağat unvanı vardır." demektedir ve eserine, bizzat divanından örnek beyitler almaktadır. (37). Şeyhî de Uşşâkî-zâde'ye zeyl olarak yazdığı, Vakayiu'l-Fudala adlı eserinde, aynı ifadeyi kullanmakta ve beş beyitlik bir gazelini eserine örnek olarak almaktadır ki, bu da onun Divanı'nı gördüğünü göstermektedir (38). Diğer kaynaklar da bu iki eserin aldığı örnek beyitleri almakta ve rastladıkları mecmualardan değişik örnek beyitler vermektedirler (39)

Çalışmamız esnasında, kaynaklarda Seyrek-zâde Mehmed Âsım'a ait olduğu tesbit edilen şiirlerde, onun, aruz veznini başarılı bir şekilde kullandığını görmekteyiz. Bu da şairimizin iyi bir öğrenim görmüş

(37) Uşşâkî-zâde, D.g.e.vr.229^a,

(38) Şeyhî, a.g.e.C.I, vr.487,

(39) Sfy.Tez.s.225; N.A.Fer.Es., s.73; Beliğ, Nuhbe, vr.57^b; T.Ş.C.I, s.116

olmasından dolayı Divan Şiiri'nin kurallarını bildiğini gösterir. Ayrıca, şiirlerinde tam ve mukayyed (zengin) kafiye'nin kullanıldığı görülmektedir.

Onun şiirlerinde kullandığı dile gelince, sade bir dil kullanmakla dilde sadeleşmeyi benimseyen bir şair olduğu hükmüne varıyoruz. Örnek olarak aldığımız şiirlerde terkipli ve ağır, ağırlı kelimelere rastlayamadık. Her seviyedeki okuyucu söylenmek istenen düşünceyi rahatlıkla anlayabilir.

Gel olma meclîs-i ağıardan sebû ülfet
Ayağı çek beni öldürdi âh bu ülfet (40)

x x

Eşk-i çeşmüm ki ser-i küçe-i cânâne akar
Cü-yı dil-cüdur kim taraf-ı gülistâne akar (41)

Seyrek-zâde'nin şiirlerinde aşk, tabiat, şarap konularının işlendiği görülmektedir. Fakat, daha öncede belirttiğimiz gibi, Divan'ı elimizde olmadığından birkaç şiirle Seyrek-zâde'nin işlediği konular bunlardır demek, bizi ilmi hataya düşürür. Bu bakımdan diğer Divan Şairleri gibi, Seyrek-zâde de, klasik şiirimizin ele aldığı konularda gazeller meydana getirmiş olabilir. Uşşâkî-zâde adı geçen eserinde, onun irticalen şiir söylediğini belirtir: "...Kasaba-i Üsküdâr'da Bulğurlu nâm mahalde Şeyh Gafûrî Efendi suyuna vardukda irticâlen didügi nazmdur" (42)

'Âsımî gördükde bu cā-yı latîfi âh idüp
Geldi üstâdım Gafûrî hâtır-ı çalākime
Âb-ı rû-yı evliyâ dirsem sözümde yok hilâf
Rûhuna bir fâtiḥâ geldi dil-i ğam-nākime

Yukarıdaki örnek beyitlerde de görüldüğü gibi irticâlen, kusur-

(40) Kemiksiz-zâde, a.g.e.s.73; Sfy. Tez., s.225

(41) Şeyhî, a.g.e.vr.487; Beliğ, a.g.e.vr.57^b, Kemiksiz-zâde, a.g.e.s.73; Sfy. Tez. s.225; T.Ş.C.I, s.116

(42) Uşşâkî-zâde, a.g.e.vr.229a

suz bir şekilde şiir söylemesi, şairimizin velûd bir kişi olduğunu gösterir. İkinci sınıf şair olan Seyrek-zâde, tezkiresine aldığı şairlerin şiirlerinden verdiği örneklerin mazmunlu olmasına dikkat etmiştir. Ancak, bazı şairlerin şiirlerinden bir veya birkaç beyit örnek verirken, bazılarının da bir-iki varak tutacak kadar örnek şiirler almıştır. Bu hareket için iki görüş ileri sürülebilir. Ya mecmualarda fazla örnek bulamamıştır, ya da edebî sohbetlerinde bulunduğu ve yakından tanıdığı şairlerden örnekler alırken, tarafsız davranamamıştır. Veyahut da mazmûn ifade eden örnekleri tezkiresine aldığından seçim yapmak mecburiyetinde kalmıştır.

Şairimizin Divan'ı elimizde olmadığından bu konuda daha fazla bilgi vermemiz mümkün olmamaktadır. Kaynakların aldıkları örnek şiirleri şunlardır:

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün /Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

Eşk-i çeşmüm ki ser-i küçe-i cānāne akar
Cū-yı dil-cūdur o kim tarf-ı gülistāne akar

Hār u haşāk-ı şekībimde karar olsun mı
Bu gönül su gibi her ser ü hıramāne akar

Eşk-i ter evvel-i hecründe akardı ammā
Şimdi görseñ gözümüzden hele cānā ne akar

Ser-benām içre siyeh ayır diyü tahrîk itme
Tîğ-i gamzeñ saf-fezāy-ı şüh dil ü cānā akar

'Āsım ol hūy ki düşer zülfüne ruhsārından
Jāle gülden süzilüp sünbül ü reyhāne akar (43)

(43) Şeyhî, a.g.e.C.I, vr.487; Sfy.Tez.s.225; Beliğ, a.g.e.vr.57^b;
Kemiksiz-zâde, a.g.e.s.73.

Mefā'ilün /Mefā'ilün/Mefā'ilün/Mefā'ilün

Kaḫa te'sīri vardur tīğ-i 'ālem-gīr-i ābında
Saḫa biñ cevher itmişler gibi şemşīr-i ābında (44)

Mefā'ilün/Fe'ilātün/Mefā'ilün Fe'ilün

Gel olma meclīs-i aḡyārdan sebū ülfet
Ayağı çek beni üldürdi āh bu ülfet

Hat-ı siyāhīdür yohsa yüz bulup çıkdı
O şāh 'azline ber-leşker-i ḡuluvv ülfet (45)

Fā'ilātün/Fā'ilātün/Fā'ilātün/Fā'ilün

'Āsımī gördükde bu cā-yı latīfi āh idüp
Geldi üstādım ḡafūrī hātır-i çalākime
Āb-ı rū-yı evliyā dirsem sözümde yok hilāf
Rūhuna bir fātihā geldi dil-i ḡam-nākime (46)

Fā'ilātün /Fā'ilātün /Fā'ilātün /Fā'ilün

Bā'is-i derd-i cünün-ıcāvidāndur beñlerün
'illet-i bed-nāmī-i dīvāne-kāndur beñlerün
Ol saçı leylāya mecnūn oldıḡum bilme 'aceb
Zāhidā Kays-ı dile āfet-resāndur beñlerün (47)

(44) Beliğ, Nuhbe, vr. 57^b, T.Ş.'de ikinci satırın ilk kelimesi "Nigāhın" şeklindedir.

(45) Kemiksiz-zāde, a.g.e.s. 73; Sfy. Tez. s. 225

(46) Uşşākī-zāde, Sky. Zyl. vr. 229^a,

(47) Uşşākī-zāde, a.g.e. vr. 229^a

İKİNCİ BÖLÜM

ESERLERİ

Seyrek-zâde Mehmed Âsım hakkında bilgi veren eserlerin tesbit ve ifadelerinden elde ettiğimiz bilgiye göre, onun, bugüne kadar bilinen iki eseri vardır. Bunlardan biri " Divan"ıdır. Kaynaklar, Seyrek-zâde'nin mükemmel ve müretteb bir divanı olduğunu yazarlarsa da bugüne kadar ele geçmemiştir(48). İkinci eseri " Zeyl-i Zübdetü'l - Eş'ar " adlı tezkiresidir ki, yazarımız bununla şöhret bulmuştur.

Seyrek-zâde, bir yandan İstanbul'un çeşitli medreselerinde müderrislik yaparken, bir yandan da edebî mahiyette olan eserlerini yazmıştır.

Bu bölümde yazarımızın mevcut eserinin nüshalarıyla birlikte tanıtımı üzerinde durulacaktır.

ZEYL-İ ZÜBDETÜ'L-EŞ'AR1. Genel Tanıtımı

Seyrek-zâde'nin bilinen ve elde bulunan önemli eseri Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr'ıdır. Bu eser bir şu'ara tezkiresidir. Türk Edebiyatı Tarihine konu olan eserler içinde Zübde'nin yeri, XVII.yüzyıl Şairler Tezkireleri arasındadır.

Eser bir tezkire vasfını taşımakla birlikte bir antoloji (müntehabat-Gül-deste)'dir. Tezkireye alınmış olan şairlerin tercüme-i halleri çok muhtasar olup, şiirlerinden örnekler vermekle yetinilmiş, özellikle tanınmış şairlerin manzumelerine fazlaca yer verilmiştir.

(48) Şeyhî, Vakayif, C.I. vr.487 ; Uşşâkî-zâde, Sky.Zyl., vr.229^a ; Sfy.Tez., s.225 ; İsmail Paşa, Kfz.Zyl., C.I, s.516 ; T.A., C.III, s.449 (Şeyhî'den naklen); Müstakim-zâde, Mecelle, C.III, vr.308^b, Seyrek-zâde ile ilgili çalışmalarımız esnasında Ankara'da bulunan TİYATOK merkezindeki yazmalar katologları tek tek gözden geçirilmiş, divanına rastlanılmamıştır. Yazma eserlere hâvi, ilerdeki çalışmalarda divan ele geçtiğinde ilim âlemine ayrıca tanıtacağız.

2. Adı ve Kaynaklık Eden Eser

Seyrek-zâde, Kafzâde Faizî'nin "Şiirlerin Özü " mânâsına gelen " Zübdetü'l-Eş'âr زبدة الأشعار " adlı eserine zeyl olarak yazmış olduğu bu eserini, " Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr ذيل زبدة الأشعار " diye adlandırmıştır. Seyrek-zâde eserine Faizî'nin bıraktığı H.1030/M.1620 tarihinden, H.1086/M.1675 yılına kadar yetişen şairleri dahil etmiştir.

3. Muhtevası

Her iki nüshanın baş kısmındaki alfabetik fihristte 125 şairin ismi geçmektedir. Ü. Nüshasının zahriye (vr.1^a) kısmında şairlerin adedi 119 gösterilmişse de bu kayıt hatalıdır. Ü. ve M. Nüshalarındaki fihristlerde 125 şair kaydı varsa da, eserde 123 şairden sözedilmiştir. Agah Sırrı Levenâ, T. Ed. Ta. 'de 124 şair olarak göstermektedir ki, bu kayıdın da hatalı olduğu görülmüştür (49).

4. Nüshaları

Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr'ın bilinen üç nüshası vardır. Her üçünde müellif hattı bugün için bilinmemektedir. Gayrı matbudur. Nüshaların tavsifi aşağıya çıkartılmıştır:

1. ZEYL-İ ZÜBDETÜ'L-EŞ'ÂR

İ.Ü.K. 1711

Mlf. Mehmed Âsım

Tlf.ta. -

İst.ta. 1121

Msh. Mehmed Emin

Yk.26, Ölç.21,4X126,132X67 mm, St.19, Yz.Ta'lik, Siyah mürekkebe, İsimler kırmızı, cedvelli, Kt.Aharlı ince krem rengi, C.Siyah bez.

Bşc.

حرف الف آلى افندى رحمة الله .

Son.
• صلى الله و سلم عليه و على آله و صحبه اجمعين •

Not.Eserin zahriye kısmındaki temlik kaydında şu bilgi yer almaktadır: "Hasbiye'l-lāhū,min kütübi'l-fakīr b.Mahmūd Kibleli-zāde(?) 'afa 'anhü 1144 "

2. ZEYL-İ ZÜBDET Ü'L-EŞ'ÂR

İ.Ü.K. 2401

Mlf. Mehmed Âsım

İst.ta. -

Msh. Nâil Bey

Yk.35(s.73), Ölç.275X181 mm, St.11-13, Yz.Rik'a, siyah mürek-
keb, C.Siyah bez.

3. ZEYL-İ ZÜBDET Ü'L-EŞ'ÂR *

Fatih Millet Ktb.Ali Emirî,Manzum Ksm. No.1326

Mlf. Mehmed Âsım

İst.ta. 17 Rebiü'l-evvel 1321

Msh. Ali Emirî

Yk.28(s.55), Ölç.214X162,160X120 mm.St.19, Yz.İrice nesih,
siyah mürekkeb,Kt.Çizgili mavi renkli Avrupa kağıt,
C.Kırmızı bez,

Bşc.

حرف الالف آلى افندى رحمت الله. بو اشعار ديوانندن انتخاب اولنمىدر.

Son.

مقصد نسختك تعددى و الده ايدلمىدتر. واقع اولان خطا و قصور عفو بويريله.

* Bu nüsha, Ali Emirî tarafından bir günde istinsah edilmiştir. Ali

Emirî, istinsah ettiği nüshanın sonunda şu bilgiyi vermektedir:

"Nüsha-i nadirdir. Böyle bir kitap mevcut olduğu hiç kimseye malum

değildir. Devletlu Rıza Paşa Hazretlerinden ahz ile bir günde istin-

5. Aynı Nevî Eserler İçindeki Yeri

Seyrek-zâde'nin Zübde'sini zeyl mahiyetinde yazmış olduğu Kafzâde Faizî'nin (H.988/M.1579-1031/1620) Zübdetü'l-Eş'âr adlı eseri, bazı kaynaklara göre, tezkireden çok bir müntehab mecmuası, yani Gül-deste (Antoloji) özelliğine sahiptir.

XVII.yüzyıla gelinceye kadar yazılmış olan tezkireler birer tercüme-i hal eserleridir. İlk defa antolojik mahiyette yazılmış olunan tezkire, Kafzâde'nin meydana getirmiş olduğu eseridir. Eser, bu özelliğinden dolayı zamanına kadar telif olunan tezkirelerden ayrılmaktadır.

Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr'da da Seyrek-zâde aynı usulü takibetmiştir. Kişiler hakkında çok muhtasar bilgi verildikten sonra, şiirlerinden örneklere geçilmiştir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu tezkirelerden öncekiler biyografik bilgilere fazla yer verdiklerinden şahıslar hakkındaki kullandıkları ifadeler de ister-istemez mübalağalı bir görünüm arz etmiştir. Bu hal, yani mübalağalı anlatım gerçeği yansıtmaktan zaman zaman uzaklaşmıştır. Gerek Faizî ve gerekse Seyrek-zâde bu tutumlarıyla, kısa, öz bilgi vermekle içinde bulundukları yüzyılın sadeliğine uymuşlardır.

sah edilmiştir. 17 Rebiü'l-evvel 1321."

Ali Emiri'nin istinsah ettiği nüsha, bugün İ.Ü.K.No.1711 de bulunan ve 1121/1709'de Hısnu'l-Mansûrî (Adıyamanlı) Mehmed Emin tarafından istinsah edilen nüsha mıdır, bilemiyoruz.

Bu konuda, Yrd.Doç.Dr.Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Bursalı İsmail Beliş adlı eserinin 130 vd.'ki sayfalarda (dipnot.248) şu bilgiyi vermektedir: "Yaptığımız inceleme ve karşılaştırmada iki nüsha arasında bazı farklılıklar görülmüştür. Bu küçük farklılıklar müstensihlere de ait olabilir. Şayet bunlar başka nüshalar ise, müstensihin diğer nüshalardan haberinin bulunmadığı anlaşılıyor. Ayrıca, takdîrkâr ifadesinden müstensihin, Zübdetü'l-Eş'âr'ın diğer zeyilleri, bilhassa Nuhbe hk.da bilgisi olmadığını da söyleyebiliriz. O ifade, Zübdetü'l-Eş'âr'ın yegane zeyli kabul edilerek kullanılmış olsa gerek."

Seyrek-zâde Mehmed Âsım, eserine aldığı örnekler üzerinde büyük bir titizlik göstermiştir. Gerek divanlardan gerekse mecmualardan intihab ettiği örnek metinlerin hemen hemen tamamı "mazmûn" ifade eden metinlerdir. Seyrek-zâde, eserinin sonunda "Bu fennün yegânesi olan Faizî Efendi, Lisân-ı Türkî'de olan divânları cem' idüp pür-mazmûn olan eş'ârları münteḥâb idüp " Z ü b d e " demiş, bu fakîr andan sonra gelen erbâb-ı nazmûn divânların cem' ve intihâb idüp "Z e y l - i Z ü b d e " diyü tesmiye itmişümdür(50)", diyerek bu konudaki düşüncemizi doğrulamaktadır. Demek ki, Seyrek-zâde, Zübdetü'l-Eş'âr'da takibedilen usule göre hareket etmiştir.

Zübdetü'l-Eş'âr'ın zeyli olan Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr'dan başka iki zeyli daha vardır. Bunlardan biri, Agah Sırrı Levenâ'nın T.Ed.Ta.'-den elde ettiğimiz bilgiye göre, Vişne-zâde 'İzzetî Mehmed'in zeylidir. Bu zeyl ele geçmediğinden, hakkında birşey söylemek şimdilik mümkün değildir(51).

(50) Seyrek-zâde Mehmed Âsım, Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr. İ.Ü. Ktp.No.1711, vr.26^a ; T.Ed.Ta.C.I, s.303, ; T.Ş.C.I, s.116,

(51) Kaynaklarda, Vişne-zâde 'İzzetî Mehmed Ef.ve eserleriyle ilgili verilen bilgileri burada belirtmeyi uygun bulduk.

a) Sfy.Tez.'de "...Âsârından Kâtip Çelebi'nin Esâme-i Kütüb'üne ilhakı vardır ve bir mikdar Şu'ara Tezkiresi cem' itmişdür, ve dahi Kafzâde Zübde'sine nazire olmak üzere Şu'ara-yı Rûm eş'ârının intihâb itmişdür. Müretteb bir Divân'ı vardır."(s.205) der.

b) Şeyhî, Vakayif'de, "...Âsâr-ı 'ilmiyelerinden Kâtip Çelebi merhûmun Esâme-i Kütüb'üne ilhakâtı vardır. Bir mikdar Tezkire-i Şu'ara cem' ve tertib ve Kafzâde'nün Zübde'sine zeyl olmak üzere eş'arını tertib, lâkin eyyâmı müsaade olmayup müsvedde kalmışdı. Fakîr, kendi hatları ile müsveddeleri görmüşdüm. Bunlardan başka, 'İzzetî mahlâsı ile müretteb belâğat unvanları vardır."(vr.550) kaydını düşer.

c) Mehmed Süreyya, Ş.O.'de, "...Keşfü'z-Zünûn'a ilhakat ve bir mikdar Tezkire-i Şu'arası ve divan şiiri vardır"(C.III, s.455) demektedir.

Diğer zeyli ise, Bursalı İsmail Belîğ(H.1079/M.1668-1142/1729)'- in eseri olup, adı Nuhbetü'l-Āsār li Zeyli Zübde'ti'l-Eş'ār'dır. Bu eser, 1139/1726'da Bursada yazılmıştır. Bu eserin bilinen bir tek yazma nüshası vardır.

Nuhbe'de Faizî'nin bıraktığı 1030/1620 yılından 1139/1726 tarihine kadar yetişmiş şairlerden çok muhtasar olarak söz edilmiş, eserlerinden bolca örnekler verilerek esere, 414 şair dahil edilmiştir(52).

Bu iki zeylden başka Prof.Dr.Hasibe Mazıoğlu'nun Türk Ansiklopedisi'ne yazdığı "Eski Türk Edebiyatı" maddesinde, Mustafa Mûcib'in 1122/1710'da yazdığı Tezkiretü's-Şu'ara'sını Kafzâde'nin Zübde -tü'l-Eş'âr'ına zeyl olduğunu söylerse de çalışmalarımız esnasında, başka kaynaklarda bu görüşü destekleyici veya doğrulayıcı bir bilgiye rastlayamadık(53). Mustafa Mûcib'in Tezkiresi Faizî'ye değil, Riyâzî Tezkiresi'ne zeyldir(54). Riyâzî Tezkiresi, Gül-deste özelliğine sahip değildir. 400 şairden bahseden Riyâzî, Tezkiresini üç bölümde meydana getirmiştir. Mustafa Mûcib'de eserinin önsözünde, "Riyâzî'yi ve Rıza'yı tetkik ettim, Riyâzî'den bazı şairleri tezkireme aldım, sonra Riyâzî'yi zeyl ettim"(55)der. Mustafa Mucib, şairleri alfabetik sıraya göre yazmış olup, hayatlarından bahsettikten sonra, şairlerinden örnekler vermiştir. Bu bilgiler de Mûcib Tezkiresinin Kafzâde Faizî'nin eserine zeyl olmadığını göstermektedir.

Ayrıca bak.T.Ed.Ta. C.I, s.251 ; Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri, İst.1333, C.II, s.480 ; Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Bursalı İsmail Belîğ, Ank.1985, s.130, Ayrıca bak. aynı eser, s.73 dipnot.173, Çalışmalarımız esnasında biz de bu tezkireyi göremedik.

(52) İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-Āsār li Zeyli Zübde'ti'l-Eş'ār. İ.Ü.K.No. 1182 ; Abdulkerim Abdulkadiroğlu, a.g.e.s.128 vd.

(53) T.A.C.XXXII, fas, s.257

(54) Fazla bilgi edinmek için bak. T.Ed.Ta., C.I, s.305,

(55) T.Ed.Ta. C.I, s.305, Hüseyin Ayan, Tez, s.27.

III. B Ö L Ü M

M E T İ N

HARFÜ'L- ELİF

ALİ EFENDİ .

U 1b Rahmetu'l-lah.Bu eş'ār D İ v ā n'ından intihāb olınmış-
M 1b dur.

(s.2) Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Bu taze cüvānide hemān zevk idegör kim
Yokdur eser-i lutf u bekā çerh-i kühende

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Ruhından eyledüm yaruñ ferāğat kākülinden hem
Bu gül-zāruñ usandum lālesinden sünbülünden hem

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Rind isen neylersün ārām eyleyüp bir küşede
Geh çemende gāh gül-şende gehī sahrada ol

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Nice gündür bendēni şāhum ferāmūş eyledün
Var ise ağıyar-bed-h^vāhuñ sözün gūş eyledün

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

5 Gāh bülbülden gehī pervāneden baḡ eyleyüp
Hālümüz bir vech ile cānāne i'lām eylerüz

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

Ne reftārında ol şūhuñ ne güftārındadur hikmet
Nezāketle küşād-ı bend-i şalvārındadur hikmet

Metā'-ı vaslını meştāne virse rāyegān alma
Tebessümle anuñ nāz ile bāzārındadur hikmet

EVCİ :

Erbāb-ı dīvāndandur. Bu eş'ār D İ v ā n'ından intihāb
olınmışdur. (Der-kenār: Biñ altmış ramazānında vefāt itdi.)

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

Bulmaduk harf-i vefā hatt-ı 'izārında dahı
Görmedük resm-i kerem nakş ü nigārında dahı

ADEM EFENDİ :

Bu tārīh-i bī-bedel anuñdur. (Der-kenār: Tārīh-i Nisārī
Çelebi :

Ola me'vā cennet-i firdevs-i a'lā Ādem'e)

اوله مأوی جنت فردوس اعلی آده (۱۰۶۳)

Ādem-i du'ā güyet-şūde hātıf be-goft tārīh-i çār
Hātem-i be-hāfız āmede bā-zıll-ı hakk mahfūz-bād

آدم دعا کویت شده هاتف بکوفت تاریخ چار

خاتم بحافظ آده با ظل حق محفوظ باد

UNSI EFENDİ :

Şām kādīsı iken biñ yetmişbeşde merhūm olmışdur. Bu eş'-
'ār D ī v ā n'ından intihāb olınmışdur. (Der-kenār: Tārīh-i Fet-
hī : "Ola cennetde kudsīlerle Unsī "(56)

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

- 10 Söyletmeseler söylemezüz niteki kühsār
Unsī sebab oldur ki ne gūyā ne hāmūşuz

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

- M ^{2a} Ey müsteşār-ı mesned-i temkīn-i 'izz ü cāh
(s.3) Olmaz bir āsmān iki hürşīde cılve-gāh

Mef'ülü Mefā'īlün Fe'ülün

Ger rahş-ı hayālüm itse cünbiş
Dünyāyı tutar ğubār-ı ma'nā

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Geh tahammül diyerek gāh tecemmül diyerek
Düşē sürçe güç ile ırmış iken bu 'asra

Şükr kim hissemüze düşdi hele devletden
Va'd-ı Bağdād o da ba'de harābü'l-Basra

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlün Fā'

- Ü ^{2a} Yā-Rabb düşeli gönümüze zevk-i şarāb
15 Kaldı gözümüz cāmda mānend-i habāb
Meysüz degülüz goft u şenīde kādir
Nīce virürüz rüz-ı su'ālde cevāb

(56) Tarih mükerreren yazılmıştır.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Ham-ı üstād zebāndan u sebu tıfl-ı sebak-hāneş
Piyāle levh-ı rengin sahn-ı meyhāne debistāneş

ULFETİ ÇELEBİ :

Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Ol dem ğubār-ı ğamla felek göz mi açdurur
Seyr-i cemāl-i yāre eger ruhsāt istesem

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bulsa dest-res n'ola kālā-yı vasl-ı dil-bere
H^vāce-i bāzār-ı 'ışkuñ nakd-i cān sermāyesi

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Güşına irse sadāsı mürde diller cān bulur
San sadā-yı şurdur sākī surāhī kul kuli

EMİNİ EFENDİ :

Üsküdar'dan ma'zül iken merhūm oldı. Bu eş'ār D İ v ā n-
ından intihāb olındı.

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

20

Sür sākīyā kümeyt-i sebük-seyri saġarı
Gezdirmedür 'ilācı su inmiş ayaġına

ḤARFU'L- BĀ

SEYHÜ'L-İSLĀM BAHĀYĪ EFENDİ.

Bu eş'ār D ĩ v ā n'ından intihāb olındı.(Der-kenār: Bīn
altmışdörtü saferinde vefāt itdi.Tārīh :Menzilūn firdevs ola
el-fātiha)

منزلك فردوس اوله الفاتحه (١٠٦٤)

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

Sadāsın kūh diñlerdi fiğān etdükçe inlerdi
Benüm gibi degüldi kūh-ken-dār idi ğam-h^vārı

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

Tiğ-i der-kār olmasa ceys-i hat-ı ruhsārda
Fitneler der-kār olur ser-hadd-i hüsn-i yārda

Mef'ülū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ülūn

Bir āşinā nigāh ile kārı olur temām
Nahcır-i dil-i kemend-i ham-ender-ham istemez

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

M^{2b}
(s.4) Dağıtdun h^vāb-, nāz-ı yārı ey feryād neylersün
İdüp fitneye dünyayı harāb-ābād neylersün

25 Güzel tasvīr idersün hatt u hāl-i dil-beri ammā
Füsün-ı fitneye geldükde ey Bih-zād neylersün (57)

Dil-i mecrūhuma rahm eyle kalsun dām-ı zūlfünde
Şikeste-bāl olan mürğū idüp āzād neylersün

(57) Bu beyte Nahifī Efendi(Çelebi)'nin nazîresi vardır:

Kalem katmak dilerseñ nakş-ı hüsn-i hatt-ı hubāna
Ne sûretle varırsun 'arsa-ğāh-ı haşre ey Bih-zād

İdersün gerçi her derde tabībüm bir devā ammā
Cünün-ı ehl-i 'ışk olınca māder-zād neylersün

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bulmadan tīr-i nigāh-ı yār şıkkından halās
Sīne-i zahm-āşınā-yı ehl-i derde kār ider

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

'Aceb mi küşte-gān-ı kūy-ı dil-ber bi-şümār olsa
Şehīdān-ı belā-yı 'ışka mahşerde hisāb olmaz

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ılü Fā'ilün

U 2b
30

Lutfeyle dest-i pākūni ālūde eyleme
Senden zemāne zahmına dil merhem istemez

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ılü Fā'ilün

Ruhsār-ı yārda hat-ı 'anber-şiken biter
İ'cāz-ı hüsndür ki gül üzre çemen biter

Düşdükçe pāyine yem-i eşkümlü cūy-ı dil
Bāğ-ı ruhında geh gül ü geh yāsemen biter

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

İtmedi şemşīrine dahi nigāh-ı iltifāt
Sīne-i ehl-i mahabbet çāk çāk olmak gerek

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Dil-i dil-dārı nerm itmiş işitdüm nāle vü zāruñ
'Acebdür taşā te'sīr eylemiş feryāduñ ey bülbul

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

35 Geh baña geh ol hançer-i bürrāne bakarsun
Maksūdun eger cān ise cānā ne bakarsun

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Bahāyī hāne-i ümmīd kalmaz böyledür beste
Nesīm-i lutf eser elbette bir gün feth-i bāb eyler

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Sanmañuz kim cüy-bār-ı deşt-i sahrādur iden
Rüy-māl-i hāk-pāy-ı şāh-ı gerdün iktidār

Ma'zeret h^vāhāne şāhā rif'atünden şerm idüp
Āb-ı rüyın dergeh-i vālāna dökdi kühsār

BEDRİ EFENDİ :

Bu eş'ār D ĩ v ā n'ından intihāb olındı.

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Dem-i visāl geçer intizārı bākīdür
Gider safası şarābuñ humārı bākīdür

40 Unıtmaz ol büt-i nev-reste eski 'āşıkını
Yanında dil gibi bir yād-gārı bākīdür

Fenā-yı dehre keder çekmez ehl-i dil Bedrī
Mesīh-veş suhen-i āb-dārı bākīdür.

M 3a BEZMİ ÇELEBİ:

(s.5) Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı. (Der-kenār: Bīn toksandörtde fevt oldı.)

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Gül ile halk olunmuş çünki ey dil-hār bir yerde
Ba'īd olmaz olursa yār ile ağıyār bir yerde

BĀKİ EFENDİ :

Uşşākī-zāde. Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı.
(Der-kenār: Bīn toksanda fevt oldı.)

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Geçeli gerdenüme silsile-i zülf dūtā
Dil-i şeydā-yı hayālāta düşürdi sevdā

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Şed-i eşküm bahr ü çeşmüm der-kenāreş hāne-i dil-keş
Hayāl-i yār be-nişīned der ü dāred teferrücha

BÜLENDİ ÇELEBİ:

Bu beyt-i meşhūr mecmū'asından intihāb olındı.

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlün Fā'

- ü 3a Üftāde-i ka'r-ı çāh-ı Bābil olsam
45 Minnet-keş-i rīsmān-ı nādān olmam

BAHRİ EFENDİ :

Bu beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Degül hāle olup bir mihre 'āşık micmerin yakmış
Girüp bir halkaya şeb-tā-seher teshīr ider mehtāb (58)

HARFÜ'T- TĀ

TĀ'İB ÇELEBİ :

Bu beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Beñzer geçinürse ruhuña āl karanfül
Olsun çemen-i dehrde pā-māl karanfül

HARFÜ'S- SĀ

SĀBİT EFENDİ :

Bu eş'ār D ĩ v ā n'ı belāğat 'unvānından ketb olındı(59).
(Der-kenār: Biñ yüz yirmidörtde fevt oldı. Tārīh-i Vehbī Efendi:

(58) M. Nüshasında bu örnek beyit der-kenārdır.

(59) M. ve Ü. Nüshasında örnek verilmemiştir.

"Kalmadı kevnde Sābit Bākī." (60)

قالمدى كونده ثابت باقى (۱۱۲۴)

HARFÜ'L- CİM

CEM'İ EFENDİ:

Bu eş'ār D ĩ v ā n'ından intihāb olındı.

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Çok kana sebeb olmuş idi bezm-i tebānde
Ahir ele virdi boğazı şīşe-i sahbā

Dīvār ideli seng-i cefā bāb-ı ümīdüm
Gelmez dile endīşe-i vasl-ı büt-i ra'nā

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

M 3b
(s.6)
50

Kemer-bendin çözüp yarı der-āğuş eylemiş a'dā
Meded girdābdan girdāba düşmüş ol dūr-i yektā

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Dūd-ı dilden perde çekdi 'andelīb-i ğam ānā
Dest-i cevruñle olaldan hāne-i kalbüm harāb

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Etfāl gibi meclis-i 'işretde şīşeler
Zānū-yı pīr-i bāde perestāne çıkıdı hep

(60) M.Nüşası;Bākī degül Nābī'dür.Her iki şā'ir aynı sene içinde vefāt itmişlerdür.Böyle hisāb idilürse tārīh tutar. Hamış.

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

Cemşîd olup sākî-i rindân-ı harābāt
Tapdı aña hep bāde-perestân-ı harābāt

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

Gönül sırr-ı dehân-ı yâri dāğ-ı sîneden söyler
Yine ol gayb-dân-ı 'ışkı gör âyîneden söyler

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

55 Cezbe-i 'ışk çeker Cem'î'yi kûy-ı yâre
Sāhile mürdeleri cünbiş-i deryā getürür

Mef'ülü Fā'ilâtü Mefā'îlü Fā'ilün

Yād-ı lebûnle ol ki yolunda türāb olur
Hāk-ı vücûdı māye-i hum-ı şarāb olur

Yār ile sergüzeştümi takrîre başlasam
Her bir kelām-ı muhtasarum bir kitāb olur

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

Hilāl-ı çerh ile dest ü girîbân olmadur kârı
Silāh-dārân-ı 'ışkuñ tîğ-ı āhıdur niyām olmaz

Fe'ilâtün Mefā'ilün Fe'ilün

Ġam-ı hicrānı çünki der-peydür
Vaşl-ı yār intizārına degmez

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

60 Ne ikbāl ile hurrem-dil ne idbār ile giryānuz
Sehāb-ı berk-rīz-i harmen-i ümmīd hirmānuz

Fā'ilātün Fe'ilātün Fā'lün

ü 3b Dile zühd ü ğam-ı cānān sığmaz
Bir yere kızb ile imān sığmaz

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Gel mūmiyā-yı lutf ile bir çāre eyle kim
Üftāde-i nihāl-i hırāmanuñam sentün

Mefā'īlün Fe'ilātün Mefā'īlün Fe'ilün

Uyup sabāya yine turra-i siyeh-kāruñ
Hużur-ı kalbini uçurdı 'āşık-ı zāruñ

Ġubār-ı mey-kede-yi tūtiyā bilürse n'ola
Gözi o kapuda açıldı rind-i mey-h^vāruñ

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

65 Feth idüp memleket-i Çīn-i ser-ā-ser zülfün
Kızıl Elma'ya degin itdi musahhar zülfün

Hāk-ı pāyūne ne yüzden varılur bilmez idi
Dil-i Cem'ī'ye eger olmasa rehber zülfün

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Gönlün nice alsun ele erbāb-ı niyāzuñ
İçmekden eli ditrer o mest-i mey-i nāzuñ

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Mülk-i 'ıṣkūn şāh-ı Rüstem dāstānıdur gönül
Ah ile sāhib direfş-i Kāviyānī'dür gönül

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

M^{4a} O şem'-i nāz ile hem-meclis olmadı bir şeb
(s.7) Aña yanar yakılır aṇadur harāret-i dil

Mef'ülü Mefā'İlü Mefā'İlü Fe'ülün

70 Ağyār ile düşmiş reh-i mey-hāneye ammā
Bu vaz'-ı ben ol şüh-ı dil-ārāya düşürmem

Dil-dāde olup bānū-yı ikbāl-i cihāne
Bijen gibi kendüm çeh-i sevdāya düşürmem

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Safha-i sīnede tasvīr-i hayāl-i yāruñ
Nakşına nakş-ı ber-endāzına meftün oldum

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

'Aceb ki şem' ile pervāne ülfet üzre iken
Yine yanar yakılır subha dek cüdālıktan

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Şöyle tenhā çek hayāl-i yārı ey dil cāne kim
Dide āgāh olmasun āh u fiğānuñ tuymasun

75

Bir büt-i ra'nāya dil virdüm dimişsün Cem'ī'ya
Bu sözi ol fitne-cüy-ı bī-emānuñ tuymasun

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Nice ma'mūre vīrān eylemiş bir seyl-i hūnīdūr
Gözüm yaşın alup ey çerh-i bī-bünyād neylersün

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Benüm sākī müretteb-sāz-ı bezm-i 'işretüm sensün
Celīsüm kāse-līsüm hem-demüm hem-sohbetüm sensün

Baṇa sensüz ne dirlik bezm-i meyde sākīyā gel kim
Safā-yı hātırum sermāye-i keyfiyyetüm sensün

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Aldı dil kişverini 'aklumu tālān itdi
Neylediyse baṇa ol ḡamze-i fettān itdi

U 4a

Çeşm-i cānāne-yi bī-mār görüp Cem'ī-i zār

80

Yoluna cān-ı bilā-kīşini kurbān itdi

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Ğurur ile dime kim la'l-i dil-sitānum var
Nigāh-ı merhāmet eyle benüm de cānum var

CEVRİ:

Rahmetu'l-lah. Bu eş'ār D ī v ā n'ından intihāb olındı.
 (Der-kenār: Bīn altmışbeşde fevt olmışdur. Tārīh; Reft Cevrī
 ez cihān-ı bī-vefā)

رفتجوری از جهان بی وفا (۱۰۶۵)

Tārīh-i Nisārī: Berā-yı fevt-i Cevrī.

Āh kim bu safha-i 'ālem 'aceb nişāndur
 Resm olan terkib üstünde anuñ itmez karar

Bu du'ā ile Nisārī didiler tārīhin
 Cevrī'yi memnūn-ı lutf ide Cenāb-ı Kirg-gār

جوری بی ممنون لطف ایده جناب کردگار (۱۰۶۵)

Mefā'ilūn Fe'ilātūn Mefā'ilūn Fe'ilūn

Güm oldı 'aklūm o şūhuñ dehānı fikrinde
 Hayāle döndi vücūdum miyānı fikrinde

İrişdi za'f-ı tenüm hāme içre nāl gibi
 O sīm-ı sā'idūn ey dil benānı (61) fikrinde

Pür (62) itdi hūn ile bağrum hadeng-i gamze-i yār
 Kemāne döndi kaddūm ebruvānı fikrinde

85 Tereddüd eyleme tut tīg-i yāre gerdenüni
 Olur mı 'āşık olan baş ü cānı fikrinde

Ğubār-ı ğussa alur sakın 'aklunı Cevrī
 O şūhuñ olma hat-ı dil-sitānı fikrinde

(61) Ü. beyānı

(62) M. yer

Mef'ülü Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ülün

M 4b Kaddün nitekim sāye şalar hāk-i ümmīde
(s.8) Üftādesine rif'at olur pāye-i pestī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bir nazarda nāvek-i müjgānı biñ dilden geçer
Var ise berk-i nigeħden su virür peykānına

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Bezm-i şevka çerāğdur gönlüm
Sīne-i 'ışkā dāğdur gönlüm

90 'Işkā kārın sipāriş eyleyeli
Güşe-gīr-i ferāğdur gönlüm

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Sākiyā āyīne-i sāğarı göster görelüm
Nice seyr eyledi dünyāyı Sikender görelüm

Şeb-i ğamda olalum muntazır-ı subh-ı ümīd
Gösterür mi o günü çerh-i sitem-ger görelüm

Kays'ı lā-ya'kıl idüp küh-keni kıldı (63) helāk
Bāde-i cām-ı mahabbet bizi n'eyler görelüm

Neş'e virmez bize Cevrī bu tehi cām-ı felek
Varalum mey-kedeye bir tolu sāğar görelüm

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

95

Dikilse hāk-i behište nihāl-i ümmīdüm
Yine resīde olan berk ü bār-ı hasretdür

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Hāne-i dil ne kadar 'ışk ile vīrān ise de
Derd ü ğamdan yine elbette misāfir bulunur

CEZMİ EFENDİ.

Bu eş'ār D İ v ā n'ından intihāb olındı.(Der-kenār:
'Aziz Efendi(64)-zāde Yahyā Efendi merhūmūn mahdūm-ı ercemen-
di Mehmed 'Abdü'l-Kerīm Efendi'dür ki:Şeyhü'l-islām şā'ir- i
benām Bahāyī Efendi'nūn birāderleridür.Diyārbekir'de kādī iken
irtihāl-i dār-ı bekā itmişler.)

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
(Fā'ilātün) (Fa'lün)

Kākülün rüyūna çün dūd-ı çerāğ āşüfte
Eser-i nükte-i zülfünle dimāğ āşüfte

'Azm-i gül-geşt-i çemen eylemiş ol māye-i nāz
Bülbül āşüfte gül āşüfte vü bāğ āşüfte

Āteş-i 'ışk ile hem-kār-ı sipend-i pür-cüş
Ser ü sīnemde benüm penbe-i dāğ āşüfte

(64) M.'de "efendi" yok.

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

100

Hatt-ı ruhın nigāha ber-āverde gösterür
Māh-ı girifte hāle-sıfat perde gösterür

Baht siyeh-i eser-i nigeş 'āşıkā ne gör
Ol āftāb hüsn-i siyeh-çerde gösterür

Kendin saña gürüh-ı gazālān u şeb-i nāz
Bir āşinā nigāh ile rem-gerde gösterür

HARFÜ'L- HĀ

HALETİ :

'Azmi-zāde Efendi.Bu eş'ār D İ v ā n'ından intihāb olındı.(Der-kenār:Tārīh-i berāy-ı 'Azmi-zāde,"'Azmi-zāde o mefhār-ı 'ulemā dār-ı 'ukbāya eyledi rihlet." Hātif-ı gayb didi tārīhin):

Ruh-ı pākine dem-be-dem rahmet.

روح پاکینه دمبدم رحمت (۱۰۳۸)

Biñ otuzsekiz ramazanında Rüm-ili kādī'askerliğinden
munfasıl ve kırk şa'bānında bekāya vāsıl olcılar.)

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

M 5a

(s.9)

Ağzına aldı duhān lülesin ol hūr-lika
Çeşme-i kevsere bir lüle komışlar gūyā

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Cennet içre nehr-i kâfûre döner ey Hâletî
Pisterinde eylese bâzû-yı sîmin-i dırâz

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

105 Rûz u şeb derdiyle ol âfetün eyledüm fiğân⁽⁶⁵⁾
Māni'-i efğân olan engüşt-i hayretdür hemân

Vardı zülfünde karar itdi gönül gerçek imiş
Şeb kadar içre durur dirler idi âb-ı revân (*)

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Ey şüh olma gayre çerāğân hasene kim
Bir âh-ı serd 'aşıkâ mevkûfdur hemân

Yârı görünce kaldı gönül 'arż-ı hâlden
El degmedi şikâyetle şükr-i visâlden

Der-kenâr: Ehî-zâde Hüdâyî:

Halkı men' eylemeden saña ne girür ne çıkar
Va'izâ yohsa duhân ile kıyâmet mi kopar

(65) M.Rûz u şeb ol âfetün derdiyle eyledüm fiğân

(*) Ü.Nüshasında bu beytin hizasında verilen numara ile Vezîr ibn-i Kemâl'e atfen bir beyit ile Veysî Efendi'ye atfen başka bir beyit, der-kenâr eklenmiştir. Aynı nüshanın vr.4^b/5-1.mısraının sonunda özel bir işaretle, aynı beyitle bağlantı kurulmuştur. Çalışmaya esas aldığımız diğer nüsha olan M.Nüshasında ise, vr.5^a(s.9)/4-2.mısraının sonunda aynı beyitle bağlantı kurulmuştur.

Kemâl el-Vezîr:

Halka-i zülfünde bir lahza yaşım dökse n'ola
Vardur bir dem şeb kadar içre âb olmaz revâ

Veysî Efendi:

Saňa Ferhâd olalı ey dil-i şîrin-güftâr
Âh dir âh işidür küh-ı belâde dil-i zâr

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
(Fā'ilātün) (Fa'lün)

Sorma erbāb-ı ғamūn āteş-i pinhānından
Bil hemān hūblarūn cūnbiş-i damānından

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

110 Āh idersem bile āh itmege başlar kūh-sār
Āh dir āh işidür şimdi muḥaṣṣal dil-i zār

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Kāruṅ senūn şefa'ate kaldıysa Hāletī
'Arz eyle hasb-i hāli Hudā'nuṅ habībine

Girdükde zīr-i hāke ider şefkati zuhūr
Ehl-i kerem mürüvvet ider bir ғarībine

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Ey şahne-i 'ışk zūlf-dārına ilet
Ben 'āşıkı kim ғāyet-i āmāli budur

Ammā ki disün önümce dellāl-ı kaṣā
Hercāyiye 'āşık olanūn hāli budur

Mef'ülü Mefā'ilün Mefā'ilün Fā'

ü 5a Her derde virüp vücūd-ı giryān olman
115 Etfāl-şıfāt bahāne-cüyān olman

Çāk-ı zirve-i bām-ı āsmāndan düşsem
Minnet-keş-i mūmiyā-yı nā-dān olman

HAMDÎ EFENDÎ :

Bu eş'âr D İ v ā n'ından intihāb olındı.(Der-kenār:İs -
lāmbolî Mehmed Efendi'dür.Rûm-ili kuẕâtından.Biñ yūzaltı rebî'-
ü'l-āhırında intikāl itmişdür.)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Hārlar deşt-i Hicāz içre degül ağlamadan
Kaldı müjgānları yer yer dökülüp Mecnūn'un

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

Görür pā-māl-i zîr pāy-ı tonanur miht hergün
Cihānı āteşinden gîce seyr eyler meh-i tābān

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

Rūyūn gören ey şūh meh-i enveri n'eyler
Sīneñ gören āyīne-i sūret-geri n'eyler

120

Peygüle-i firkatde yeter baña safālum
Hūn-āb-ı ciger-nüşına cām-ı zeri n'eyler

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

M 5b Çekerken dāre hayfā eylemiş biñ girye vü zārı
(s.10) Cihānda olmamış bir kimse Mansūr'un hevā-dārı

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

Bir cām idi Cem'den beri eğlencemüz ancak
İtdi anı da çerh-i bed-encām şikeste

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Biz ol kalenderān-ı fenā-meşrebüz bizüm
Her kim yıkarısa hātırımız aña bendeyüz

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Āteşden olsan ey felek-i vajgüne tās
Nakd-i recā-yı saña dil ashābı söylemez

125 Hāk-i mezār-ı Rustemī seyr eyleyen disün
Berrān olur mı vak'a-i sihr-ābı söylemez

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Mihr-i fahr eylesesün çerhe çerāğ oldıkça
Ta'ne zendür aña dil elde ayāğ oldıkça

İstemem saltanat-ı pīr-i muğānı Hamdī
Hāk-i pā-yi baña kāfidür o sağ oldıkça

HAMDİ (-İ DİGER):

Mecmū'a-i eş'arından bu beyt intihāb olındı (66).

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Gülşende zuhūr itdi yine āl-i karanfül
Bu reng ile itdi güli pā-māl-i karanfül

HAYLİ EFENDİ :

Hālā Vezīr-i A'zam Fāzıl Ahmed Pāşā'nun tezkirecisidür.
Bu beyt anuñdur.

(66) M.Mecmū'a-i eş'arı görilüp andan bu beyt intihāb olındı.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Dil-i sengin-yarı cehd idüp nerm eylemezseñde
Varup taşlar kesüp tağlarda ey Ferhād n'eylersün (67)

HĀMĪ BEG :

Mecmū'a-i eş'ārından bu beyt intihāb olındı.

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

U 5b Hāmī şeref-i hidmete feyz isteyü geldi
130 Deştinde yeter tuhfesi beş dal-ı karanfül

HĀFİZ :

Haylī Hāfızī demekle meşhūrdur. Bu beyt D İ v ā n'ından
intihāb olındı.

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Cihānda olmaz o 'āşık ki yarı bākīdür
Nizām-ı mülk ile san şehriyāri bākīdür

HARFÜ'D- DĀL

M 6a DANİŞ 'ALĪ : (*)
(s.11)

Bu beyt mecmū'asından intihāb olındı.

(67) Bahāyī Efendi hazretlerinin gazeline naziredür.

(*) M.Nüşhasında vr.6a/s.11, tepede mahlası "Dānişī" olarak
sonradan müstensih tarafından eklenmiştir.

Mef'ülü Mefā'îlû Mefā'îlû Fe'ülün

Dür itme meded rüyunı ey meh nıgehümden
Lutf eyle güzel başuñıçün geç günehümden

DERVİŞ :

Bu beyt D İ v ā n'ından intihāb olındı.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

İtmege pāy-ı semendine şehinşāhuñ nisār
Sözleri var hāsılı Dervîş'ün incüler gibi

Fā'ilātün Fe'ilātün Fa'lün

Gördüğün⁽⁶⁸⁾ sanma hāldür ey dil
Leb-i gevher-i nisār dil-berde

Geşt idüp ravza-i behiştî Bilāl
Geldi tutdı kenār-ı kevserde

135

HARFÜ'R- RĀ

RİYĀZÎ EFENDİ :

Bu eş'ār D İ v ā n'ından intihāb olındı.(Der-kenār:Biñ
elli dörtde vefat itdi.)(69)

(68) Ü.gördün

(69) M.Biñ elli dörtde vefāt itdi.Sahib-i tezkiredür.

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
(Fā'ilātün) (Fa'lün)

'İşk bir mertebeye vāsıl ider 'āşıkı kim
Anda hergiz ne ḥakikāt ne mecāz isterler

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Dime güzeller için resm-i nāzı bilmezler
Fütādeler de tarīk-i niyāzı bilmezler

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Pervāne tāb-ı şem'-i şeb-efrūzdan yanar
Biz kendü kendüden yanaruz nitekim çenār

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Cem gitmek ile mey-kedeye gelmemiş ḥalel
Dāhi o kār-ḥāne-i devlet yerindedür

140

Ol tügmeler ki illere bī-minnet açılır
Baña gelince dahme-i Efrāsiyāb olur

Vuslat recāsın itme güzelden edeb budur
Bildür hemān ḥulūsuñı ḥüsn-i taleb budur

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Āferīnler zūr-bāz-ı bāde-i merd-efkene
Sīneden ḡam gibi bir bār-ı girānı kaldırur

Mef'ülü Mefā'ilün Fe'ülün

Bār-ı ḡam-ı ebrūvān çekilmez
Bir yerden iki kemān çekilmez

Tā olmiyacak peyām-ı vuslat
Her müjdeye gūş-ı cān çekilmez

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

U 6a İtdi müstağni ğınā-yı kalb dünyādan bizi
145 Yohsa biz gencīne-i Keyhusrev ü Cem bulmaduk

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Riyāzī dūn buluşduk Bī-sütün'da rūh-ı Ferhād'a
Didi ey 'aşk-ı hem-derd-i māder-zād n'eylersün

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

M 6b Būse va'd eylese de la'l-i şeker-bārlarūn
(s.12) Yine anlatmaz anı şīve-i güftārlarūn

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bir gönül kalmışdı esbāb-ı ta'allukdan hemān
Anı da bir dil-ber-i ra'nāya virdüm şimdi ben

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Dest-i aġyāre virür zūlf-i perīşānı ucun
Hāk olursak da degirmez bize (70) dāmānı ucun

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

150 Bir dil mi var ki olmiya hāli ğubārdan
Herkes gönül nasībın alur rüzgārdan

(70) M. yine

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

Gör nüsha-i cām-ı Cem'i etrāfı muhaşşā
Çıkılmışdur o Cem gibi bir üstād elinden

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Degüldür āb ile yer yer dehān-ı yār üzre
Şeker tirāşesidür dāne-i enār üzre

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Va'de-i lutfuñ ile cānı şād u handān it hele
Eylemezseñ de vefā bir 'ahd ü peymān it hele

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Ser-te-ser tutsa eger 'ālemi bārān-ı kerem
Düşmiye ehl-i dilün hıssasına bir şeb-nem

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'îlü Fā'ilün

155

Ol dem ki 'ışk-ı sīnede bir gizlü rāz idi
Varup gelen hep arada nāz ü niyāz idi (71)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bī-tekellüf açılurmuş 'āşık-ı şeydāsına
Ol şeh-i⁽⁷²⁾ hüsnün 'aceb zībā imiş tenhālğı

(71) Ü.Nüshasında:

Ol dem ki 'ışk-ı arada bir gizlü rāz idi
Varup gelen hep sīnede nāz ü niyāz idi

(72) M.meh

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Kandesün gel kandesün çokdan görüşmek olmadı
Ey perîşân dillerün sermāye-i cem'iyyeti

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Sākī-i bezm dirîğ itmez elünden geleni
Elümüzden ne gelür hayr u du'ādan ğayri

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Hüsn ile egerçi bî-bahāsun (73) güzelüm
Ammā ki dirîğ-i bî-vefāsun güzelüm

160

Dil nice ümmîd vefā ider senden kim (74)
Gül gibi hezār-āşināsun güzelüm

RIẒAYİ 'ALİ EFENDİ:

Bu eş'ār D İ v ā n'ından intihāb olındı. (Der-kenār: Hem-
şîre-zāde-i üstād-ı ā'zam Şeyhü'l-islām-ı mu'azzam hāzret -i
Yahyā Efendi.)

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Bu bāğda bir nice kızıl lāle açıldı
Bak sîne-i sūzānuma kim lāle-sitāndur

Tıfl-ı dil gör 'ışkda Ferhād olayın dir
Dün mektebe vardı bugün üstād olayın dir

(73) Ü.nihānsun

(74) M. Dil nice vefā ümmîd ider senden kim

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'îlü Fā'ilün

U 6b

Gülşende mushaf-ı güli bād-ı şimāl açar
Güyā ki makdem-i şeh-i nev-rüze fāl açar

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'îlü Fā'ilün

Hem-dem bulunmaz 'āşıkā illā ki āh-ı dil
Āhir nefesde de bulunan yine āhdur

M 7a
(s.13)
165

Gülzārı şimdi kasr-ı Züleyhā sanur gören
Her gül çemende Yūsuf-ı Ken'an'ı andırur

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'îlü Fā'ilün

Döndi şafak yanında hilāl ol kemāne kim
İdüp mukābil āteşi sūzāne kurdılar

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Rızāyī sora sora Ka'be'yi bulur ādem
Hemān yola düşelüm küy-ı dil-rüba diyerek

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

Ben saklar idüm sīnede sırr-ı ğam-ı 'ışkı
Dil-dāre yetiştürdi dil-i zāre ne dırsün

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

Beni de ser-firāz oldıkça lutf it hākden kaldur
Recā-yı iltifātuñla sarıldum çünki dāmāne

RÜŞDÎ EFENDİ :

(75)

Bu eş'âr D İ v â n'ından intihâb olındı. (Der-kenâr: Biñ yüzonbirde fevt oldı. Tārīh-i 'Ârif Efendi:

Meded kim biñ yüzonbirde cihāndan göçdi Rüşdî āh)

مدد کیم بیک یوز اون برده جهانندن کجدی رمدی آه (۱۱۱۱)

RİFKÎ EFENDİ :

Bu eş'âr D İ v â n'ından intihâb olındı.

Mefā'ilün Fe'ilâtün Mefā'ilün Fe'ilün

170 'İzārı üzre gönül hatt-ı müşk-fām ister
Fezā-yı Rüm'da gūyā hevā-yı Şām ister

Zuhūr-ı hatt-ı 'izārın recā ider gönlüm
Ö şeb-pere gibi kim nurlı kor zalām ister

RÂĞIBÎ :

'Abā-püş bir dīvānedür. Bu ebyāt ol dīvānenüündür.

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

Böyle pür-süz olmaz idi nağme-i āhum benüm
Urmasa kânün-ı cāne gamze mızrāb-ı sitem

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Zülf-i siyehi kim ruh-ı cānāneye düşmiş
Ol hāleye benzer meh-i tābāne sarılmış

(75) Ü.ve M.de örnek şiiri verilmemiştir.

Zülfinde görüp bu dil-i sad-pāremi sandum
Gīsū-yı dil-āvīze ye kim şāne sarılmış

REZMÎ .

Bahādır Girāy Hān. Mükemmel D ī v ā n'ı vardır. Bu eş'ār
dīvān'ından intihāb olındı.

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

175 Hatt-ı ser-sebz gülün üstünde ider yer zülfün
Çemen üstünde biten sünbüle beñzer zülfün

M 7b Sakınur ol gül-i ruhsārūn eser yellerden
(s.14) Sanma tahrīk-i sabādan yüzün örter zülfün

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Süz-ı sīnemdür ider dil-germ ol bi-şefkati
Āhını nerm eylemekdür āteşün hāysıyyeti

RUHÎ .

Sadreddin-zāde Ruhullāh Efendi. Bu eş'ār D ī v ā n'ından
intihāb olındı. (Der-kenār: Bīn yetmişbir ramazānında katl olın-
mışdur. Tārīh-i Şeyh Nazmî Efendi:

Rūh-ı Rūhullāh oldı 'āzīm⁽⁷⁶⁾ sahn-ı cenān

روح الله اولدى عازج صحن جنان (۱۰۷۱)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

ü 7a

Her ser-i rāhında yatur nice biñ dil-hastesi
N'eylesün ey dil bu deñlü mübtelāya bir tabīb

(76) Ü.'de "'āzīm" yerine verilen "'āriç" kelimesi mânâ bakımın-
dan uygun olmadığından hatalıdır.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

'Arız-ı gül-günü üzre güyyā hāl-i siyāh
Secde eyler āteşe bir hindū-yı āteş-perest

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

180

Halka halka tār-ı zülfünle o hāl-i 'anberin
Mürğ-ı dil saydına dām u dāne şeklin bağlamış

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Nakş-ı cemāl-i yār ile bir şekle girdi dil
Kaldı nigār-ı hāne-i çin 'itibārdan

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Göreydi Hızr eger la'l-i leb-i cān-baḥş-ı cānānı
Nihān eylerdi rüz-ı haşr olinca āb-ı hayvānı

REF'ETİ ÇELEBİ:

Yār-i cānum, birāderüm. Onbeş yaşında merhūm oldu. Bu eş'-
ār D İ v ā n'ından intihāb kılındı.

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Dem-ā-dem mest isem ta'n eylemek eyyām-ı hayretdür
Benüm nūş itdigüm hūn-ı cigerle cām-ı hayretdür

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Mümkin mi gönül kūh-ken'ün yerini tutmak
Bir kerre su'āl eyle de kūh-sār ne söyler

185 Āhvālūmi 'arż itmişidüm ben o perīye
Gelsün görelüm bād-ı hōş āsār ne söyler

Gülşende fiğān eylemede bülbüli gördüm
Bilmem ki āna ğonce-i gül-zār ne söyler

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

'Iyd-ı vuslatdan cüdāyuz la'l-i dil-ber görmeziz
Rūze-dār-ı mihnetiz biz şimdi sāgar görmeziz

HARFÜ'Z- ZĀ

ZEKĀYĪ EFENDİ :

Bu iki beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bu dil-i dīvāneyi zülf-i siyāhında görüp
Resmin andan aldılar peydā idenler şāneyi

M 8a
(s.15) Hüb ola āb u hevāsı bir yer isterse gönül
Ey Zekāyī göster āna kūşe-i mey-hāneyi

HARFÜ'S- SĪN

(Üstādum) SĀMĪ BEG:

Vasfı kalem-i şikeste-rakam ile mümkün degüldür. Bu eş'ār
D i v ā n'ından intihāb olındı. (Der-kenār: Tārīh-i Talib berāy-ı

Sāmī.Yūnus Beg:

Mest-i sahbā-yı ma'ārif Sāmī
Çekdi peymāne-i dünyādan eli

Didi tārīhini Tālib Hānī:
Olıcak reh-rev sahrā-yı ezel
Eyleyüp fülk-i vücūdın ma'dūm
Yutdı Yūnus Beg'i mähī-i ecel

ایلیوب فلك وجودین معدوم
یوتدی یونس بکی ماهی اجل

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

190

Vefā gül-zārinuñ fark itmek olmaz bülbulün gülden
Televvünde mahabbet cılve itse cāy-gır olmaz

Ġanīdür reng ü būdan şāhid-i yektā-yı bī-rengi
'īzārı ġāze bilmez zūlfi muhtāc-ı 'abīr olmaz

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Cellād-ı ġamzenün saf-ı müjgān yatağıdur
Ol şīr-i şer-zenün bu ney-istān yatağıdur

Fā'ilātün Fā'ilātün Fa'

ü 7b

Hatt gelüp tīre itdi rūzumuzı
Vasī-ı mevkūf vakt-i şām oldı

Mef'ülü Mefā'ilün Fe'ülün

Huld olsa yeri karār kılmaz
Perverde-i hānedān-ı hayret

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

195 Ne denlū ülfet itse Kays vahşīlerle sahrāda
Yine vā-bestedür kalb-i hazīni zülf-i Leylāda (77)

Yer itdüm hātır-ı şāh u gedāda bulmadum Sāmī
Diyār-ı nistī-veş cāy-ı emniyyet bu dünyāda

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Mest-i pāy-ı sanemde Sāmī-veş
Secde-ger nice nā-tüvān bulunur

Bend-i pā-rişte-i mahabbetdür
Yohsa her yerde āb u nān bulunur

Sāna ben gibi bende ger çok ise
Baña sen gibi bir cüvān bulunur

Mef'ülü Mefā'ilün Mefā'ilün Fā'

200 Ey Hātem-i 'ālem-i mürüvvet ā Cem
Tīr-i sitem-i meşakkate ammā Cem

Bir mertebeye yetirdi iflās benī
Çendān ki Hudā ğanīst men muhtācem

Mef'ülü Mefā'ilün Mefā'ilün Fā'lün

Hükkām-ı hakīm olur dimişler 'acabā
Sizde ğam-ı iflāsuma dermān var mı

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fā'lün

Bu dīde-i ğam-dīdeye bilmem n'oldı
Kim geldi ve gitdi görmedük nev-rūzı

(77) Ü.Leylā'ya

SİRRÎ EFENDİ:M 8b
(s.16)

Bu eş'ār D İ v ā n'ından intihāb olındı. (78) (Der-kenār:
 Bīn yüzonbirde fevt oldu. Tārīh-i Nazīm Çelebi:
 Göçdi Rüşdī gibi Sırrî bu fenā dünyādan) (79)

کجدی رشتدی کبی سری بو دنیا دن (۱۱۱۱)

SEBZÎ-İ BURSEVÎ:

Mecmû'a-i eş'ārından bu beyt intihāb olındı.

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Miyānı mü iken bilmem o cādū-fenn ne sihr itmiş
 Ki āna eylemiş āvīhte bir gün billūri ... (80)

SELİM-İ 'ACEM:

Müretteb D İ v ā n'ı vardır. Eş'arı serā-pā pür mazmūn-
 dur. Bu nazm anuñdur. Bu şu'āra ile hem 'asırdur.

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

205

Egerçi dahil-i ehl-i zemāne em lakin (81)
 Derin miyāna ġarībüm çü mısra'-ı tazmin

(78) Ü. ve M.'de örnek şiiri verilmemiştir.

(79) M.'de tarih mükerreren yazılmıştır.

(80) Her iki nüshada da ikinci satır eksik.

(81) Ü. Egerçi vāsıl-ı ehl-i zemāne em lakin

SŪZİ :

Nāmi 'Osmān'dur. Bu beyt-i meşhūr mecmū'asından intihāb olındı.

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Kārbān-ı dil-i 'uṣṣākı şikār itmek için
Tolaşur belde gezer nice zemāndur kemerün

Fe'ilatün Fe'ilatün Fe'ilatün Fe'ilün
(Fā'ilātün) (Fā'ilün)

Tā seher 'ıṣṣ ile bidār ola gör kim ey dil
Şeb-i vuslatda ne rü'yā vü ne h^vāb isterler

8a SENĀYĪ :

'Alī Efendi-zāde Sīrōzī. Bu beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Şöyle ser-mest eylemişdür neş'e-i ruhsār-ı yār
Bāde vü mey-hāne vü pīr-i muğān bilmem nedir

SA'Dİ :

Şeyhü'l-islām Ebū Sa'īd Efendi. Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı. (Der-kenār: Bīn yetmişüçde vefāt itdi. Üç def'a Şeyhü'l-islām olmuşdur.)

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

Gülün gūşına girmez bülbulün āh-ı ciger-sūzı
Budur rüz-ı ezelden 'aşık-ı bî-çāreye rüzı

210

Açılısak bāde-i gül-fāmı görsek sākiyā biz de
Ele alsak yine gül gibi cām-ı meclis-efrūzı

Nişān-ı tīrini ol kāşı yā dūr eylemez dilden
Dil-i mecrūhı gözler nāvek-i müjgān-ı dil-dūzı

SĀMĪ (-İ DİĞER):

M 9a
(s.17)

Mükemmel Dīvān'ı vardır. Bu eş'ār D ĩ v ā n'ından intihāb olındı. (Der-kenār: Sāmī Mustafa Beg, zümre-i sipāh-ı zafer-i penāhdandır. Pederi Deryā Beglerinden. Bir mīr-i benām olup Kapudan Kılıç 'Alī Pāşā'nun seyfinden şerbet-i şehādeti nūş itmiş. Mütercim-i mezbūr sağır kalup enderūn-ı hümāyuna virülmüş, sonra kesb-i kemāle sa'y ile benām olduğu tezkire-i Riyāzī'de mestürdür⁽⁸²⁾).

Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilūn
(Fa'ilātūn) (Fā'lūn)

Degülüm müdde'i ben ey Sāmī
Eylemem kendüme vücud isbāt

Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilūn

N'ola hōş gelse kaçan kim güle rindāne kadeh
Hiç boş gelmedi bir kez dahi yārāne kadeh

(82) U. mezkūrdur.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Tā sarmayınca sīne-i mecrūhına seni
Sāmī-i hāste-hātıra gelmez şifā-yı şadr

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

215 Görmese bir dem o māhı çekilür gök yüzine
Dūd-ı āh-ı şerer-ālūdı hemān ejder olur

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Dōstum incinme izhār-ı mahabbetdür (83) garaz
Eylese rāz-ı derūnı 'āşık-ı bi-çāre 'arz

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Sīne-i a'dāda habs olur kalur çıkmaz yere.
Lūtf idüp rindāne urma tīrūn ey kāşı kemān

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Yağar seng-i belā başına dil kūyūn koyup gitmez
Tutar rāh-ı mahabbetde anı bārān-ı ihsānūn

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Her kaçan zerrīn gılāfından çıka beñzer hemān
Altun olukdan akan āb-ı revāne hançerūn

SUKUNİ ÇELEBİ:

Bu beyt mecmū'asından intyhab olındı.

(83) Ü.mahabbetden

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
(Fā'ilātün) (Fā'ilün)

220 Pür-hatardurgeçe gör tül-ı emel der-bendin
Rāhat ümidini ko bunda şitāb isterler

HARFÜ'Ş-ŞİN

ŞEHİRİ :

Bu eş'ār D ĩ v ā n'ından intihāb olındı.(Der-kenār:Kaşā-yidündür.)

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Gönül bir āfet-i devrānūn oldı hayrānı
Ki mihre hānde ider meşrik-ı giribānı

ü 8b Müfīz-ı cūduña efrāt-ı cūş (84) -ı mevhibeden
Eger bulunmasa fi'l-i hilāf-ı Yezdānı

Bünüvvet ol mevci olurdu el-hāsıl
Temevvüc eyledügi demde bahr-ı ihsānı

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Şu denlū virdi nezāket zemīne lutf-ı bahār
Ki bād-ı pāy-ı seherden bile olur efkār

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

225 Disem müjende mi dil yohsa ebrūvānda mıdur
Virür yā tīg ile yā tır ile cevāb baña

(84) Ü.'de "cūş" yok.

M 9b Deruna çāşnī-i sūzīş-i harām olsun
(s.18) Gelürse dūzah-ı 'ışkuñdan ictināb baña

Gelürse kesret-i nezzāreden hicāb sana (85)
O demde surhī-i rūyī olur nikāb saña

Nice itsün āyīne mihr-i ruhuñla aksini fark
Sen āftāba müşābihsin āftāb saña

Sad-āferīn gāzel-i rūmiyāne ki Sā'ib
Ki virdi şehri du sad şevkile cevāb saña (86)

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

230 Çek zevk ile zehr-āb-ı gamı ey dil-i şeydā
Minnetle olan cām-ı Cem'ī itme temennā

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Bir dil ki ider 'ışk-ı ciger-tāb ile ülfet
Beñzer o kettāne ide mehtāb ile ülfet

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
(Fā'ilātün) (Fā' lün)

Hatt degül cām-ı lebin eyledi sürme-ālūd
Tā ki dehr eyleye āvāze-i hüsn-ı mesdūd

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Gāhī çeşm-i fitne-engizün ki mest-i h^vāb olur
Üstüne ditrer turur kāküllerün bī-tāb olur

(85) Der-kenār:Sā'ib'ün gāzeline nazīredür.

(86) Ü.'de "saña" yok.

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Āyīne-i ruhsāruñu tut var ise şübhen
Dil gāyet ile gūşe-i firkātde zebūndur

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

235 Kurbānuñ olam eyleme isrāf-ı tecellī
Bir vech ile didāruña lāyık nazarum yok

Ol Yūsuf-ı üftāde be-çāh-ı 'ademüm kim
Medd-i nefes-i āhdan özge resenüm yok

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

H^vāb-ı nāzum çeşm-i hūbāndur yerüm
Fitne-cüyım sāhir-sitāndur yerüm

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Fiğānuña olmada hem-vāre hātırum meksūr
Velī ne takat-ı 'āşık ne 'ahd-ı hūbānum

Bu rüz-gār-ı hüner düşmenün hużūrunda
Hemān kusūrum odur kim temām müselmānum

240 Gelüp bu karye-i imkāne Şehrī olduğuma
Bi-hakk-ı şān-ı hırıyet dahi peşimānum

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

9a

Ey dil-ber-i 'ālī-cenāb āhūmdan eyle ictināb
Devrān beni kıldı harāb vīrāneyüm vīrāneyüm

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

Kābil mi o ebrūya Mesīh itmeye secde
Zīrā yed-i kudretle tırāşīde sanemsin

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

Dil-i zārumla germ-ülfet hayāl-i yār bir yerde
Ne hāletdür buña velehu külhan ü gül-zār bir yerde

Der-i mey-hānede Şehrī-i rüsvā-yı dün gördüm
Yıkılmış kendü bir yerde yatur destārı bir yerde

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

M 10a
(s.19) İtme ey gülbin-i nihālüm eşk-i çeşmüm pāy-māl
245 Aftāb-ı 'ālem-ārāyerde kor mı şebnemi

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

Dırāz itsün felek şimden gerū dāmān-ı maksūdı
Ki ben nev-mīd olup kat' eyledüm dest⁽⁸⁷⁾-i temennāyı

Mef'ülü Mefā'îlün Mefā'îlü Fa'ül

Küttāb arasında meskenüm saff-ı ni'āl
Olursa kıyas eylemenüz ednāyum ... (88)

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlün Fā'

Ser-nāme-i ta'zīmde ol kavm-i güzīn
'Uvān ise ben numūne-i imzayum

(87) Ü.'de "dest" yok

(88) Her iki nüshada da ikinci satır eksik.

Fā'ilātün Mefā'ilün Fā'ilün

Şām-ı cennet meşām hōşça velī
Halkınun⁽⁸⁹⁾ sohbetinde 'ālim yok

250

Ehl-i dil eylesün mi anda karār
Tutalum cennet olmuş 'Ādem yok

ŞEF'İ ÇELEBİ:

Mecmū'asından bu beyt intihāb olındı.

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Zebān olsa tenünde her ser-i müyün hicāb olmaz
Sükūt itmek gibi nā-dāne 'ālemde cevāb olmaz

ŞEYHİ :

'Allāme Efendi.Nakīb olmuştur.Mükemmel D İ v ā n'ı vardır.Bu eş'ār dīvān'ından intihāb olındı.(Der-kenār:Biñ kırkūç-
de vefāt itdi).

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bāğa efsün oklyub ref'-i güzend itdi sabā
Gülleri āteş idüp hārı-pesend itdi sabā

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Yāruñ peyām-ı vuslatı efsāne çıkdı hep
Ol semtün aşınaları bī-gāne çıktı hep

(89) U. halkun

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

Cā'iz ki çıka 'azline haṭ-ı mansıb-ı hüsnün
Şeyhî'ye de bir lutf idegör gün gicelidür

ŞEYHÎ :

Kudsî-zāde. Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı. (Der-ke-
nār: Bîñ seksenbeşde vefāt itdi. Tārīḥ-ı Feyzî:

Menzilî 'adn ola Kudsî-zāde'nün el-fatihā

منزلى عدن اوله قدسى زادهك الفاتحه (١٠٨٥)

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

255 Hem-zād gerek himmet-i erbāb-ı mekārım
Yohsa kişi taklîd ile sāhib-kerem olmaz

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'îlü Fā'ilün

Tertîb-i sūr eyledi gül mevsimi yine
Zer duhterine hātem-i la'llîn nişān gerek

u 9b Ellerde gül yerine mey-i erğuvān gerek
Meclisde nuklümüz leb-i şekker-feşān gerek

ŞANÎ :

Vānî. Bu bir iki beyt D İ v ā n'ından intihāb olındı.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'îlü Fā'ilün

Ḥammām-ı sîne vakf-ı hayālîdür ol şuhun
Ser-i kubbesinde dîdelerüm aña şîşedür

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

M 10b Ders-i hūbān-ı kütüb-hāne-i işrākıyyūn
(s.20) Ne tekellüm ne hiṭāb u ne kitāb isterler

260 Nürdur geldi Muhammed sulb-ı İbrāhīm'den
..... (90)

ŞEYHİ ÇELEBİ:

Bu beyt ol maḥdūm-ı 'ālī-kadrūndür ki intihāb olındı.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Mihrāb-ı hüsn-i yārı gönül ārzūdudur
Çeşmüm anuñiçün eşk ile dā'im vuzūdudur

ŞEKİB ÇELEBİ :

Mecmū'asından bu eş'ār intihāb olındı.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Ey 'andelīb-i dil yine feryād ü nāle it
Berk-i güle sirişk-i dem-ālūdi jāle it

Fā'ilātün Mefā'ilün Fā'ilün

Ben ki mihr-i sipihr-i 'irfānum
Ḥayr-dād dü çeşm-i nā-dānum

(90) Bir beyit olduğu tahmin edilen bu parçanın diğer mıs-
ral Ü.ve M.'de yoktur.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Gülşene olsa vezān feyż-i nesīm-i himmeti
Sāğar-ı sahbā gibi eylerdi gül def'-i humārı

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

265 Ta'viyet-baḥş-ı za'ifān olsa lutf-ı himmeti
Pençe-i günciş(91) iderdi mürğ-ı 'ankayı şikār

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Fiğān kim nāle mu'tād eyledik gül-zār-ı dehr içre
Çü bülbül ey gül-i ter bu dil-i şeydā-yı derdünden

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Leb-i cān-baḥş-ı la'l-günı anuñ
Rāhat-ı cānıdur şekībānuñ

HARFU'S- SĀD

SABRİ .

Şerīf Sabrī. Bu eş'ār D ĩ v ā n'ından intihāb olındı.
(Der-kenār: Bu eş'ār ğazeliyātundandır.)

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Şu deñlu bŷ-ı mey kıldı mu'aṭṭar bezm (92)-ı müşk-āsā
Surāhīnuñ o dem kan geldi burnundan degül sahbā

(91) M. pençe-i gencün

(92) M. dehri

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Zevrak-ı sahbāda sanmañ kim şikest oldu habāb
Rūzgāra yelkeni aldırdı keşt-i şarāb

270 Sarılur pīrāheni ol şūha ammā 'āşıkun
Şu'le-i āhı şeb-i hayretde olur mäh-tāb

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Düğmeñi yer yer çözüp 'uşşāka lutf it sīne aç
Sad müdevver kufl ile der-beste bir gencīne aç

U 10a

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

'Işk tursun ko mecāzī ise de gönlünde
Ab-i engür hum içre durarak bāde olur

Gerçi kim 'akl gider varılacak mey-kedeye
Hele bir pāre kişi kayıddan āzāde olur

M 11a

(s.21)

Çok zamāndur çıkalı hātır-ı vīrānemden
Şimdi dīvāne gönül kūy-ı dil-ārāde olur

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

275

Resen-bāzān-ı 'ışkun kıl hazer feryād u zārından
Ki anlar dem-be-dem hengāme-i ğamda Hudā dirler

Beni 'ayb itme zāhid sen dahı bed-nām-ı 'ālemsin
Baña mey-h^vāra dirlerse saña ehl-i riyā dirler

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

'Ādem bu bezm-i devr-i dil-ārāya bir gelür
Bil kadr-i 'ömrüni kişi dünyāya bir gelür

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Sīm ü zerdür getüren yārı ko ğayrı kārı
Ne niyāz-ı dil ü ne cezbe-i esmā getürür

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Seni gördükçe her gül ol kadar şerm ü hicāb eyler
Ki perr-i bülbulü ruhsārına bulsa nikāb eyler

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

280

Niyāz-nāme-i dil yāre bi-zebān okunur
Okunsa ger o perī hāneye nihān okunur

Sadā-yı nāle degül ğarka-ğāh-ı ğamdur bu
Sefīne-i dil-i ser-geştede * ezān okunur

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bülbul-i şeydā ne bilsün sūziş-i pervāneyi
Şem'i görse şu'lesin gül dūdını sünbül sanur

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Sabādan itme gönül hāk-i pāyini ümmīd
Bu deñlü lutf u kerem rüzgārdan gelmez

* Ü. ve M.'de der-kenār "güm-geşte" kaydı vardır.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Ne burcuñ māhisin pertev-perest-i tal'atun kimdür
Ne bezmün şem'isin pervāne-i bi-takatun kimdür

285 Kimünle leb-be-leb zānū-be-zānūsın şafālarda
Sebū-veş hem-nişinün cām-veş hem-şohbetun kimdür

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Hele İsfendiyār-ı çerh-ı ser-keş dīdesin açsın
Bu meydāna yine bir Rüstem-i şāhib-şiyem çıktı

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Dil ki ser-bāzān-ı rezm-i 'ışkunun suhrābıdur
Rüstem-i hançer-keş çeşmün anı hiç kor mı sağ

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
(Fā'ilātün) (Fā'lün)

Kasdına meşveret üzre dil-i mihnet-hūnun
Baş başa virdügi budur ol iki ebrūnun

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

(93)

Devrān (zūkām)-ı ğam ıla beni bī-dimāğ ıder
Bāğ-ı cihānda büy-ı gül-i 'işret istesem

290 Bīn kerre āb-ı rüyum ile itdürür vuzū
Bir secde-i niyāza eger ruhsat istesem

(93) Ü.'de "zūkām" bu kelime eksiktir.M.'de bu kelimeyi her-
ne kadar okumak zor ise de mânâ bakımından uygun düşmek-
tedir.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Ü 10b Ateşin āhum ğazāl-ı mihre salmışdur kemend
Kaçma benden gel kemend-i t̄āb-dārumdan şakın

Kabrüme çeşm-i hakaretle nazar kılma saña
H^vāb-ı bī-huşi virür hāk-i mezārumdan şakın

M 11b (s.22) Bir gün evc-i fitineden Sabrī iner mürğ-ı dile
Şahbāz-ı zūlf-i bāl-efşān-ı⁽⁹⁴⁾ yārumdan şakın

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Geç o nahlün arzūyı sāyesinden kim meşām (95)
Behre-dārı nefha-i gül-berg-i ihsān olma

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

295 Bir zemān vasluñla ğam-ı fersūd dirdüm bādeye
Şimdi içsem eşk-i hūn-ālūd dirdüm bādeye

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Ol seng-i dile sūz-ı dilünden haber eyle
Ey āh-ı hazīnüm eser eyle eser eyle

Der h^vāb mı bī-dār mısun nāzı ko ey baht
Yā kem-nigeh ol baña ya hūsn-i nazar eyle

Görsün nice olur çaşnī-i cām-ı mahabbet
Bu 'akl-ı hod-ārāyı da benden beter eyle

(94) M.bar-efşān

(95) Ü. Geç o nahlün arzūsundan kim meşām-ı sāye

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Serd-i sūrdan cū-yı dīl yah-beste-i ğam olmada
Neyyir-i subh-ı keremse pertev-endāz olmadı

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

300

Dırāz itmem ğeh-i kām-ı dīle dād-ı temennāyı
Çıkardum hātırumdan Yūsuf-ı vasl-ı dīl-ārāyı

Şikāyet yārdan feryād dilden dād gerdūndan
Ser-i cāne düşürdi sad hezārān-ġüne ğavgāyı

SABŪHĪ :

Mevlevi Şeyhī. Mükemmel D ī v ā n'ı vardır. Bu eş'ār dī-vān'ından intihāb olındı. (Der-kenār: Biñ elli yedi hudūdunda ve-fāt itdi.)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Hançer elde tīġ belde bāde serde sīne çāk
Şehlevendüm tarz-ı hāsūn ādemi eylek helāk

Nūrdan bir serve ol kim kadr-i dīl-cū koymış ad
Mihre 'ārız ğurre-i ğarrāye ebru koymış ad

SİDKĪ ÇELEBĪ :

Mecmū'a-i eş'ārından bu beyt intihāb olındı.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Meger kim nūkhet-i zūlfini uğratmış sabā bāġa
Dimāġ āşūfte gördüm 'andelīb-i nāle (96) pīrāyı

SABİR :

Mehmed Pārsā Efendi. Gelibolulu. Bu iki beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

305 O seng-dil giderek āhenīn hisār oldı
Ne tīr-i āh ānā ne hançer-i fiğān geçeyor

Tevekkül eyle hemān bāb-ı Hakk'a ey Sābir
Zemān-ı ğam dahı çok kalmadı hemān geçeyor

U 11a

SA'İB :

M 12a
(s.23)

İsfahānī. Türkī D ī v ā n'ı vardır. Bu eş'ār andan intihāb olındı.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Bulup kının keser cevlan idende ildirım tığı
Gönüller perdesinde 'ışkı pinhān eylemek olmaz

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Çekmedi bülbul nefes ta gitdi gül gül-zārda
Hıç kâfir kalmasun Yâ-Rabb cihānda yârsuz

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Muht-i 'ışk araman ol habāb-ı pāy-ı kim
Ki gitdi yaşum u başumdadur hevāsı henüz

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

310 Şarābdan ne 'aceb olmasān eger ser-hōş
Bu tuzlu lebler ile n'eylesün saña

Mef'ülü Fā'ilātu Mefā'īlü Fā'ilün

Ādem nedir ki içmiyesün virdigün şarāb
Virsen eger firişteye mey bī-gümān iĉer

Sā'ib çü men anuñ sözünü yere salmazam
Bilmem niçün benüm kanımı āsmān iĉer

SAFVETİ EFENDİ :

Bu eş'ār D ĩ v ā n'ından intihāb olındı.

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Bir başka nigehtür bilür erbāb-ı mahabbet
'Uşşākı görüp nāz ile yābāne bakışlar

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Ey şem' göre lutf-ı güli bülbüle kıymaz
Efsūs ki pervāne-i sūzāne kıyarsun

315 Zahm urma dimem sīneme pür-āteş-i 'ışkum
Havfum budur ol hançer-i berrāne kıyarsun

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Güle eylerdi eger olsa figānün bülbul
Nāle-i Safvetī-i 'āşık-şeydāya göre

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Hudā bilür ki hakikatde 'abd-i muhlisīnām
Degüldür 'arz-i 'ubūdiyyetüm riyā vü mecāz

SULHĪ EFENDİ :

Bu beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Ey dil vücūd virme o şūhuñ hatāsına
Bīgāne vaz'ın eyler o hep müptelāsına

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Bulur rahat der-i mey-hānede mestāne düşdükce
'Asā-yı āh ile kalkar dil-i dīvāne düşdükce

HARFÜ'D- DĀD

ẒAMİRİ :

Hācī Yūsuf-zāde demekle meşhūrdur. Bu beyt mecmū'asından
intihāb olındı.

* "Harfü's-Sād"da en son "Sulhī"den örnekler alınmıştır. Her
iki nüshada da "Harfü'z-Zā" ya geçilmektedir. Ancak, "Ẓamīrī"
olduğu M. nüshasındaki çıkma kaydından anlaşılan ve başka türlü
de okuyamadığımız bir şair daha ilāve edilmiştir. Onu da yuka-
rındaki sıraya "Harfü'd-Dād" başlığı altında alarak dāhil ettil

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

M 12b Bu nev-bahārda ancak açıldı lāle-i dāğ
(s.24) Kūşād-ı gonce-i dil kaldı bir bahārda dahi
320

HARFÜ'T-TÂ *

U 11b TÂHİR ÇELEBİ :

Bu beyt mecmû'asından intihâb olındı.

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Hazer tîğ-i nigâhından o şuhun kim amân bilmez
Dahi bir nev-zuhûr-ı 'işvedür yahşi yamân bilmez

TAL'ATİ EFENDİ .

Bu eş'âr D İ v â n'ından intihâb olındı.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Neyleyem gülşeni bir serv-i revân olmayıcak
Kim bakar pîre-zen-i dehre cüvân olmayıcak

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Biñ yıl da olsa 'ömri kişinün ne dârı var
Nuh'un'da bir müsā'ade-i rûzgârı var

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Bu tekye bizüm tekye-i 'işret-gedemüzdür
Dervişlerüz Hazret-i Âdem dedemüzdür

* M.Nüshasında sehven "Harfû'z-Zâ " ve bu gruptaki birinci
şair olan "Tâhir Çelebi" de "Zâhir Çelebi "olarak yazılmıştır.

TARZİ EFENDİ:

Bu iki beyt mecmû'asından intihâb olındı.

Mefa'ilün Mefa'ilün Mefa'ilün Mefa'ilün

325 Derûnı (97) derdi yakmaz dildeki evrâduñ ey bülbül
Gönülden kopmayınca âh-ı âteş-zâduñ ey bülbül

Gezer vâdi-be-vâdi nağme-pîrâ turfe vahşisün
Bu vâdilerde kimdür söyliye isnâduñ ey bülbül

TAB'İ ÇELEBİ:

Evsî-zâde.Bu eş'âr mecmû'asından intihâb olındı.Onbeş
yaşında merhûmdur.

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Yüzüme bakmaz iken yine bilürsün hâlüm
Bu tecâhülle bu iz'ânuna kurbân olayum

Tab'i-i haste dilün katline ey hâkim-i dil
Güşe-i çeşm ile fermânına kurbân olayım

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bâ'is-i 'ışk bir nezzâre imiş
Âteşün evveli şerâre imiş

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

330 Elini yüzine tutmuş görürüz cânânı
Gamzeler şimdi el altından iderler kanı

(97) M.derûn-ı

TAB'İ :

Halîl Pâşâ-zâde. Bu beyt anuñdur.

Mef'ulü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Kâfir diyemem zülf-i siyeh-kâruña zîrâ
Her demde yeri gülşen-i firdevs-i berrîndür

M 13a
(s.25)

TIFLİ ÇELEBİ :

Mükemmel D İ v ā n'ı vardır. Bu eş'ār dīvān'ından intihāb olındı. (Der-kenār: Tārīh-i Nā'ilī Efendi, berāy-ı fevt-i Tıflī:

Tıflī kulunı eyleye 'ukbāda Hudā
Maksûre-nişîn-i huld ü mağfûr ider

Tārīh-i vefâtını dimiş māder-i dehr
Gevhāre-i rahat ola Tıflī'ye lahd

(۱۰۷۰) كهواره راحت اوله طفلیه لحد

Tārīh-i Nazmī, berā-yı vefāt-ı Tıflī:

Recā idüp Cenāb-ı Hakka Nazmī fevti tārīha
Didüm gehvāre-i cennetde Tıflī'ye makām eyle

(۱۰۷۰) دیدم كهواره جنتده طفلیه مقام ایله

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
(Fā'ilātün) (Fā'lün)

Jāleler yine ocağına su koydı anuñ
Düdlar çıkdı kıyās eyleme yer yer sünbül

Zîr-i bāl itmez idi beyzasın gülşende
Eger olmasa niyāz ile kebūter sūnbūl

U 12a Gerden pākîni 'āşık₁laru₂na emdürsen
Bāğ-ı hūsnūn biterdi yine yer yer sūnbūl⁽⁹⁸⁾

Mefā'ilūn Fe'ilātūn Mefā'ilūn Fe'ilūn

335 Bulunmaz egri bakar kimse kimseye hergiz
Meger ki bir birine iki ahvel-i bed-kār *

Mef'ulū Fā'ilātū Mefā'ilū Fā'ilūn

Bir sūz-ı tīb-ı 'ışk ile germ-ihtilāt iken
Olmamış idi şem' ile pervāne āşinā

Bir kerre gūşe-i ham-ı ebrūna degmeden
Feryād senden ey büt-i bī-gāne-āşinā

Var ise nakş-ı Tıflī-i güm-geştedür deyü
Olmaz o şūh sūret-i bī-cāne āşinā

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

Söyledükçe leblerün hem gonce hem güldür baña
Kākūl-i ham-der-hamūn bir saçlı sūnbüldür baña

Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn

340 Gören keştī-nişīn olmuş leb-i deryāda ol māhı
Nüzūl itmiş sanur bir kālīb-i bī-rūha cān-āsā

(98) Ü.Bakī Efendi'nün sūnbūl kaşidesine naziredür.

* Ü.'de der-kenār, gazeliyatundandır kaydı vardır.

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Girince mes'ele ma'lūm-ı h^vāce tenhāya
Ġarīb vasıtadur fıska iştigāl-i kitāb

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün. Fā'ilün

Bir büt-i bī-gāne hūbuñ düşdi dil sevdāsına
Terk-i 'ışk itmek de müşkil āşinā olmak da güç

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Gāhī kenār-ı meclis-i rindāne Tıflīyā
Geldikçe ser-i şikeste gider tevbe-i nasūh

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Tab'-ı pākizem benüm gūyā ki tōb āyinedür
Her ne cānibden nazar olınsa ma'nā gösterür

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

345 Cünbişleriyle gūşe-i ebrū-yı dil-keşī
Tahrīk-i āteş-i dile dāmān-ı fitnedür

Gūşe-i ebrūsınun cünbişleründen korkarum
Yine gavğa koparur zirā nişān-ı fitnedür

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Bī-hayā devletiyān bü'l-hevesān ālūde
Şimdi var ise edeb meclis-i tasvīrdedür

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Bize o mah-veşün feyz-i lutf-ı cūdı mı var
Yanında zerre kadar 'āşıkun vücdı mı var

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Devlet menişān-ı lutfunızeher-i sitem eyler
Terk-i kerem itse bize dahi kerem eyler

M 13b
(s.26)
350 Sakınur cür'asını sākī-i devlet bizden
Destini sāğar-ı ihsānına ser-püş eyler

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Güft ü şenīd-i vasl ile olmam fesāne güş
Ser-nāme-i mahabbetümüz bir nigāhdur

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Her gördügi perīye gönül mübtelā olur
Ammā dimez ki soñra görünmez belā olur

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

U 12b
Cuşā getürdi bahr-ı gamı yine rüzgār
İtsem 'aceb mi keştī-i ümmīdi der-kenār

Ta'n itme dilde işler ise zahm-ı hançerün
Dil yāresüz onulmaz eyā şüh-ı şīve-kār

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

355 Gönül 'ışkunla bāğ-ı āteşindür reng ü bñ olmaz
Bu bir birine táb-ı āşinādur bunda cñ olmaz

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Var ise reftāre āgāz itmek ister Tıflīyā
Der-miyān itmiş çemende dāmenin ol serv-i nāz

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

N'ola āvāre olsak biz ğubār-ı küy-ı cānānuz
Ki hīç cem' olması mümkün degül özge perîşānuz

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Kūh-ı sahrā kısmet olmuş Kays vü Ferhād'a bizüm
Hāk-i pāy-ı der-geh-i dil-dāre düşdi gönlümüz

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Bu lücce keştī-i Nūh'a necāt virmiş işitdük
O da zemān ile bir kerre rüzgārına düşmiş

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

360

Cihān kerem-ver iken kām-kārı da var imiş
Metā'-ı ma'rifetün 'itibārı da var imiş

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Teġāfūlāne nigāh itme āşinālaruḡa
Düşer mi sen şeh-i iklīm-i hüsn ü āne ğaraż

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Ġurūr-ı hüsn ile ammā görünmez göziḡe 'ālem
Geçersün yanumuzdan ehl-i 'ışķa bir selāmun yok

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

'Aceb mi düşse beyābāne Kays-ı dīvāne
Cihānda bulmadı bir yār keşf-i rāz idecek

Mef'ülü Mefā'İlü Mefā'İlü Fe'ülün

Āvāre kebūter gibi gitmek hevesiyle
Gelseñ de eger meclise yabāne bakarsun

Mefā'İlün Mefā'İlün Mefā'İlün Mefā'İlün

365

Biz ol āvāre-i sahrā-yı dūr-ā-dūr-ı 'ışkuz kim
Salar vādī-i hecre deşt-i gam vuslat murād itsek

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Feyz-i nev-rüz ile tār-ı 'ankebūti seyr iden
Tıflıyā şanki urulmuş küşe-i dīvāre gül

Vireli bağda revnāk gül-i āl üstine gül
Şehlevendüm takınur kırmızı şāl üstine gül

M 14a

(s.27)

Hāsıdur var ise sultān-ı bahāruñ gülşen
Jāle nakdini alır sāl-be-sāl üstine gül

Dāmen-efşān yetiş ey bülbul-i şūrīde yetiş
Çıkdı gülşende ser-şāh-ı nihāl üstine gül

370

Dāğlar sīnede dil-i nālede gūyā kodılar
Kafes-i bülbul-i şūrīde nevāl üstine gül

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

U^{13a} Ey yakan bir iki bī-çāreyi 'ışk āteşine
Olma şemsīr-i zebān-ı şu'aradan ġāfil

Mef'ülü Mefā'īlün Mef'ülü Mefā'īlün

Bīd itdi dest-i yāri ol bağbān-ı hüsnün
Güldeste-i niyāza bir ġonce-i tebessüm

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Ser-ā-pā hüsn-i bī-hem-tāna söz yok ey Mesīhā-dem
'Aceb mi itse mir'āt-ı ruḥuñ tūtīleri ebkem

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Gönül dūr olsa da ey şūh zūlf-i müşg-sāyuñdan
Yine ayrılmaya ḥāk-i der-i devlet-sarāyuñdan

375

Felek hem-vāre hūrşīd olsa olman zerresi anuñ
Ġubār-ı kūyuñ olmakdur recāmuz ḥāk-i pāyuñdan

Mefā'īlün Fe'ilātün Mefā'īlün Fe'ilün

Zamān-ı kismet-i mihrinde ol şeh-i hūbān
Baña cefāsını lutf eylemiş ziyād olsun

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Sirişk-i çeşm-i hūn-ālūd ile ey şūh-ı bī-pervā
Elümde cām döndi taşt-ı pūr-hūn-ı Siyāvūş'a (99)

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

'Ākıl ne güne raġbet ider dehr bāġına
Büy-ı güli zükām-ı cünündür dimāġına

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Tertīb-i intizāmına çerhuñ halel virür
Bir kerre gelse hātıruma ārzü-yı āh

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

380 Olam gibi yine meftūnı bir füsün-kāruñ
Cününüm olmada ġālib bahār vafında

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Ne elüm sāye gibi ġuşe-i dāmānuñda
Ne dilün bir yeri var zülf-i perīşānuñda

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Pervāne gibi olma sakın 'āşık-ı ġüstāh
Peymāneden öğren revīş-i būs u kenārı

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

İftihār itmeme nizām-ı hāl ile mānend-i ġül
Ben perīşānlıkda buldum raġbeti kākül gibi

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Ey 'āşık-ı āvāre yetiş kūy-ı nigāre
Aġyār o meh-pāreyi mestāne düşürdi

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

385 O şevkler o safâlar o 'işret ü demler
Nedīm-i meclis-i yār oldıgum zamānlar idi

HARFÜ'Z-ZA

M 14b
(s.28)

ZUHÜRİ EFENDİ:

Bu eş'ār D İ v ā n'ından intihāb olındı.

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Dilüm hirbā-sifāt ser-geşte-i nazzāreñ olmışdur
Fürüg-i āftāb-ı rüy-ı 'ālem-tābun andukça

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

(100)

Alınca destüme sîr-i ruhuñla cām-ı sehbâyı
Gözüm icrā ider ser çeşme-i bāğ-ı temennâyı

HARFÜ'L- 'AYN

'İSMETİ EFENDİ:

İki def'a Rûm-ili kâzı-'askeri olmışdur. Bu eş'ār anuñdur. D İ v ā n'ı belāğat 'unvānlarından guşt olundı. (101)

(100) Ü.alur^{am}

(101) M.Bu eş'ār anuñdur.

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Ü 13b Demdür ki şu'le-hîz ola kibrit-i âftâb
Sünbül sefîd-gün ola dūd-ı bahārdan

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Hemîşe ârzü-yı cām-ı pür-şarâb iderüm
Mişāl-i zerre temennâyı âftâb iderüm

390 Serüm mişāl-i dirâht-ı şükûfe-dâr-ı sefîd
Elümde bâde-i gül-rengden hicâb iderüm

Bilünmesün diyü âsar-ı 'ışk'îsmetîyâ
Sirîşk-i âlî ruh-ı zerdime nikâb iderüm

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Bâzû-yı baht ger pür iderse kemānumı
İster verâ-yı kâf'e kosunlar nişānumı

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Miyānuñ nakşı çıkmaz bir dem âgüş-ı hayālünden
Beni kendün gibi ey bî-vefâ nâ-mihribân sanma

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Yâr(102 olmazsa murāduñca gehî incinme
Yâ hemân her didigün ey dil-i zâr olsun mı

(102) Ü.'de "yâr" yok.

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

395 İçer safā ile bir cām-ı lāle-gün ammā
Çeker o bir kadehün bir sene humārını gül⁽¹⁰³⁾

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Bu sūz-ı tāb 'aceb mi hezārdan hele ben
Tahammül eyliyemem tāze bir cūvān görsem

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

O meh-veşün bakamam rüyına hicābumdan
Hemān sahīfe-i ruhsārı lāle-zāre döner

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bir hilāli istese bir demde eyler āf-tāb
Āferīnler sākī-i sihr-āferīnün kārına

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Çāre var mı Kays kadrīn bulmağa aşūfte-dil
Bāğda⁽¹⁰⁴⁾ gün başına bir serv-i āzād itse de

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

400 Açılsa gonce-i dil-keşt-i bāğ itsem bahār olsa
Bir elde sāğar-ı la'līn bir elde dest-i yār olsa

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Bu demde içmemeye çāre var mıdır ādem
'Ale-l-husūs ola sākī-i hande-rū tāze

(103) Ü.Çeker o bir sene kadehün humārını gül

(104) M. bağına

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

M 15a
(s.29)

Elünden içmemek yārūn ne mümkün cām-ı pür şūrı
Çeker meclisde hançer sīnem üzre çeşm-i mahmūrı

'ATAYİ :

Üstād Nev'ī-zāde 'Atāyī Efendi. Mükemmel D ī v ā n'ı var-
dur. Bu eş'ār anuñdur. (Der-kenār: Tüvüffiye yevmü'l-isneyn selh-i
cemāzi-yel-āhire sene hamse ve erba'īn ve elf. Düfine fī-yev -
mü's-sülüsā ğurre-i recebü'l-esāmm bi-cenb-i vālidetihi rahi-
meah'l-lahu teāla bi-hurmeti'n-nebiyyi'l-emīn.)

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Metā'-ı ma'rifet ü fażlı baña bildürdi
Şu dem ki tutdı peder menzıl-i 'ademde makam

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Mihr şanma düşürüp bu seze-zāruñ nergisin
Şīşe-i çerhe kodı bir deste idüp āsmān

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

405

Suyın aldı bu demde āteş-i sūzānı hūrşīdūn
Şehāb itmiş idi gerçi āb-dāde tīğ-i kūhsārı

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

ü 14a

Zer duhter ilü bir olıcak sāğar u şarāb
Kız Kulesi gibi görünür ortada habāb

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Olup ben hākden dāmen-keşān ol serv-i nāz itmiş
Meger kim hūn-ı eşk-i çeşm-i terden ihtirāz itmiş

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Def'-i ğam eyler şu kim rıtl-ı girānı kaldırur
Destine meş'al alup bir kār-bānı kaldırur

'İZZETİ EFENDİ HAZRETLERİ:

Bu eş'ār ol vücūd-ı kāmīlūn D ĩ v ā n'ından intihāb olındı. (Der-kenār: İki def'a Rūm-ili kādī-'aşkeri olmışdur. Bīn tok-san üçde fevt oldu. Bīn tok-san iki şa'bānında baġteten vefāt itdi(105) Tārīh:" Bula cāh-ı firdevs-i a'lāda Mehmed 'İzzetī "

بوله جاہ فردوس اعلاہ محمد عزتی (۱۰۹۲)

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Hergiz yıkılmasun dil-i erbāb-ı ehl-i derd (106)
Yā-Rabbi eski şehre yeni 'ādet olmasun

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

410 Nigāh itmez teġāfūlde degüldür gerçi dil-h^vāhı
Düşer hançer elinden ğamze-i sermestīnūn gāhī

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Kim başa çıkdı turra-i ebrū-kemān ile
Kim söyleşür o hançer-i Hindu-zebān ile

(105)Ü.ve M.de birinci kayıt olan 1092 târihi sehivlidir.

(106)M. Hergiz yapılmasun dil-i virān-ı ehl-i derd

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Bir cüy-bārdur ki ider servi der-kenār
Kaddün hayāli dīdede eşk-i revān ile

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Dem-i vuslatda yā-Rabb cānuma gösterme hicrānı
Du'a makbūl olurmuş çünki hasret hasretin görse

Ne minnetler çeker sākī-i dehr-i sifle-perverden
Bu bezmün ehl-i dil bir iki cām 'işretin görse

'ÖMRİ :

Nasūh-Pāşā-zāde.Bu eş'ār mecmu'asından intihāb olındı.

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

415

O dügmeler ko yerinde çözülmesün tursun
Tılsım-ı āyīne bendün bozulmasun tursun

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

M 15b
(s.30)

Çeke gör ol sanem-i bī-bedeli pehlūyā
Aldanup kalma şakın bir iki şeft-ālūya

'AVNİ :

Hābil-zāde Efendi.Bu beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Ne deñlü olsa da nev-mīd ehl-i 'ışk yine
Nigāh-ı hasret ile intizārı bākīdür

'AYŞİ EFENDİ :

Bu beyt mecmû'a-i eş'ârından intihâb olındı.

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Eger ruḥsat olursa 'āşıkun āh-ı ciger-süzü
Bu bezmün böyle kalmaz hep söner şem'-i şeb-efrüzü

'ABDİ EFENDİ :

Şām'dan ma'zûl. Merhûm oldu. Bu beyt mecmû'asından intihâb olındı.

Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün

Elde duḥān ile kaçan öl büt-i dil-sitān gelür
Leşker-i gam cevābına gürz ile pehlevān gelür

u 14b 'ABDİ(-İ DİĞER):

Şākird-i Yūnus Beg. Bu beyt mecmû'asından intihâb olındı.

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

420 Kan ile yazup nāmesini milk-i 'ademden
Şehr-i çemene eyledi irsāl karanfûl

'ABDİ PĀŞĀ:

'Abdī Pāşā-yı Nişāncı, Şāriḥ-i 'Orfī. Bu eş'ār D ī v ā n'-
ından intihâb olındı.

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Ruh-ı dil-cū da güzel zülf-i semen-bū da güzel
Nice tercīh ideyüm o da güzel bu da güzel

Nice sarulmasun Allahı seversen ādem
Sīne sīmīn ü meyān ince vü pehlū da güzel

Böyle pākize bir āşüb-ı cihān sev 'Abdī
Yohsa şāyeste degül 'ışka her ālūde güzel

'ARZĪ EFENDİ:

Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı.

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Oldıkca dil-i āzürde-i āh hasret
Olur ser-i şūride penāh hasret

425

Ol zevke toyulmaz ki geçe nāz ile yār
Sen eyliyesün āna nigāh hasret

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Pinhān olup helāküm içün neyler ol perī
Ġafil görünse hōd beni ol hālet öldürür

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fā'ilün

M 16a
(s.31)

Bu hüsñ ile çün nāre vāre ol büt-i tersā
Dūzahda olan ehl-i hevā bī-keder olsun
Mālik olacaksan o güher pāreye āhir
Ey nār-ı cehennem saña sad müjdeler olsun (107)

(107) Ü.'de ve M.'de, der-kenār, "Bu kıt'a Vecdī'nündür tahkik oluna" notu vardır.

‘ARİF ÇELEBİ:

Bu beyt D ĩ v ā n'ından intihāb olındı.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Harāb olmuş nice devlet-serā gör baht-ı Cemşīdi
Tarab-gāh-ı harābāt-ı muğān ma'mūr kalmışdur

‘İFFETİ EFENDİ:

Bu beyt mecmū'a-i eş'ārından intihāb olındı.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

430 Her taraf zūlfın tağıtdı ol tezerv-i hōş-hırām (108)
Sayd içün āvāresini nice yüzden kurdı dām

HARFÜ'L- ĞAYN

ĞAFÜRİ EFENDİ:

Üstādum Şeyh Mahmūd.Bu iki beyt ol vücūd-ı kāmilüündür.
(Der-kenār: ... Yetmişsekiz hudūdunda fevt oldı.Tārīh-i Nālī-i
Üsküdārī)

Cümleye hātif du'ā idüp didi tārīhini
Acunūz Mahmūd Efendi rūhuna el-fātiha

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Düzd-i nigāh u turfa hırām-ı sanavberi
Bezm-i çemende nergis ü şimşadı mest ider

(108) Ü. serv-i hōş-hırām

Kābil midür ki ol gözi āhū şikār ola
Her bir nigehe biñ dil-i sayyādı mest ider

HARFU'L -FĀ'

ü 15a FĀ'İZĪ :

Kāf-zāde Fā'izī Efendi.Bu eş'ār D ĩ v ā n'ından intihāb olındı.(Der-kenār: Māte munfasılan 'an kazā-i Selānīk.Hātif Kudsi āna lafzan,ma'nen tārīh didi):

Göçdi biñ otuzbir recebi 'Abdu'l-Hay

كجدى بيك اوتوز بر رجبى عبد الحى

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Müesser olmya mı nār-ı ğayret-i bülbul
Kalur gider mi ki böyle miyān-ı hārde gül

Yine bize kalacak hārıdur bu gül-zāruñ
Bir iki günlük imiş çünki rüzgārda gül

435 Revā mıdur k'ola pā-māl geç-revān-ı tarīk
Yazık degül mi kala hāk-i reh-güzārda gül

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Ohşar küre kākül-i pür-i çinüni eller
'Āşıklarınun hisseleri çin-i cebındür (109)

Çok seng-i melāmet yer egerçi felek ammā
Bir nesne kopar kısmı degül hayli metındür

(109) Ü.'de ve M.'de der-kenār; " Bu kasıdeyi Selānīk'den Şeyhü'l-islām Yahyā Efendi hazretlerine göndermişlerdür." kaydı vardır.(İmza okunamadı.)

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Benüm o Rüstem-i endîşe lîk hile ile
İza'at eylemek ister felek misāl-i şefād

Benüm o Bijen-i çāh-ı belā ki bir kerre
Takayyüd itmedi tahlisuma tōhmetin zād

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

M 16b
(s.32)
440

Hiç cem'iyet-i hātırdan eger gördün mi
Bu kadar meclise uğrar yolun ey bād-ı sabā

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Dil-i zāre n'ola hem-dem olursa sāğar-ı sahbā
Gönülden gönüle yol var dimişler ey gül-i ra'nā

Dil-i 'āşıkda gizlenmez mahabbet fāş olur āhir
Nihān olmaz muhassal şîşe içre bāde-i hamrā

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Fā'izî cānān ile cān cāne olurduk eger
Olmasaydı cāne ten-i cānāna pirāhen hicāb

Me'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Ancak biz anuñ bir kurı cāmına yetişdük
Cemşid zamānında imiş şān-ı harābāt

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

445

Olmasa Leylā eger cām-ı mey-i 'ışk ile mest
Eylemezdi kāse-i Mecnūn-ı şeydā-yı şikest

Me'ülü Me'ā'ilü Me'ā'ilü Fe'ülün

Ğark olsa bela bahrına girdāb-ı mahabbet
Ağzını açup söylemez erbāb-ı mahabbet

Müfte'ilün Me'ā'ilün Müfte'ilün Me'ā'ilün

Elde sebū ile kaçan bezme mey-āverān gelür
Leşker-i ğam cevābına gürz ile pehlevān gelür

Neslinün tarīkını pīr-i muġān bilür hemān
Ġamla varan cenābına hurrem ü şād-mān gelür

Anı da böyle āndıran sāġar-ı zer nigārıdur
Yohsa bu kevne Cem gibi çok şeh-i kām-rān gelür

450 Ġāfil iken bu rüzgār bezm-i safādan al murād
Meclis-i 'ıysı telh ider Fā'izīyā zemān gelür (110)

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

ü 15b Rind-i pīr olup za'īf olmakla kalmaz bādeden
Bezm-i 'işretde yine rıtl-ı girānı kaldırur

Me'ā'ilün Fe'ilātün Me'ā'ilün Fe'ilün

Nesīm-i vuslata aldanma kūy-ı dil-berde
Sakın sakın ki hevā-yı hicāz-ı āteşdür

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Nakş-ı pāyüm āb-ı eşkümle tolar girdāb olur
'Azm-i rāh itsem ser-ā-pā reh-güzer girdāb olur

(110) Ü.'de son iki beyitte "gelür" redifi yok.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Äyîn ü resmi şehir-i harābātün özgedür
Bir gice kapusunda yatar pād-şāh olur (111)

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

455 Gül vefkını ki baht-ı gül-istāne kondılar
Ma'nide 'ömr-i bülbul-i nālāne kondılar

Dünyāda izdihām erāzil-i keder virüb
Döndün şu reh-revāne ki bir hāne kondılar

Ta'līm istemez dil-i ferzāne Fā'izī
Şatranc-ı 'ışkı Kays ile hasmāne kondılar

Hubān-ı hum itdi kadīmī 'ışk ile güyiyā
Tutup kemāni āteş-i sūzāne kurdılar (112)

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

M 17a (s.33) Dahı ben şimdi bildüm rüzgāruñ neydidün ey dil
Bilinmezmiş safā-yı vasl-ı yār ile geçen demler

460 Mübārek olsun ey şüh-ı cihānum reşkümüz yokdur
Yeniden aşınālar müptelālar taze hem-demler

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Yā-Rabb yā baña kayd-ı cihāndan ferāğ vir
Ya gussa-i cihāna devir bir dimāğ vir

(111) M.'de " her kim ki" ve "her gice " kaydı vardır.

(112) Ü.'de ve M.'de son beyitin redifi "kurdılar" şeklindedir.

Muhtāc-ı merde şem'-ı hıred eyleme beni
Envār-ı 'ıṣkuṇ ile söyünmez çerāğ vir

Ben neyleyin şarāb-ı cedel-hızı sākiyā
Sermāye-i mahabbet olur bir ayāğ vir

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Gayriler gerçiki aḡyār gözinden şakınur
Seni bu 'aşık-ı dīdār gözinden şakınur

465 Gözini yummasa ol derd ile her şeb yeridür
Çün hayālūn dil-i bī-dār gözinden şakınur

Üstine perde çekersem n'ola ey mihr-i cemāl
Seni bu çeşm remed-dār gözinden şakınur

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Koynına girmek ümīd eyler idi Leylā'nun
Deşt-i hayretde bu sevdā ile hayrān idi Kays

Sāyebān itmiş idi başına murḡān perini
Fā'izī milk-i mahabbetde Süleymān idi Kays

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Evvel gelenlerūn nicedür hāli bilmezüz
Dünyāda ya biz hele geleli görmedük neşāt

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

U 16a Gönllüm irerdi belki mey-i nābdan ferāğ
470 Mümkün olaydı sohbet-i aḡbābdan ferāğ

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Mey-kede hākin görüp sandı mey-ālūddur
Fā'izīyā cūşuş-i hün-i şehīdān-ı 'ışk

Me'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Şükrāne-i vuslat ne var ey bād-ı bahārī
Bir nefha ile ān bizi gül-zāre varursañ

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Miyān nāzūk vü ber nāzūk vü dehen nāzūk
Misāl-i berk-i semen ya'ni cümleten nāzūk

Bir iki yār-ı münāsib ile vakt-i 'işretdür (113)
Nesīm nāzūk vü mey nāzūk vü çemen nāzūk

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

475 İztırāb itmekden olmaz hīç hālī bir zemān
Murg-ı cāne dāmdur takdīr olınmış āşiyān

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Sorma āvāreligüm 'ışk ile mānend-i ğubār
Bil hemān hūblaruñ cünbiş-i dāmānından

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Gönlüne⁽¹¹⁴⁾ bir dahi fikr-i kūy-ı dil-ber gelmesün
Anda yer yok saña 'āşık hātıra bir gelmesün

(113) Bu beyit M.Nüshası vr.17^b,14.satırda kayıtlıdır.

(114) Ü. gönle

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

'Āşıklara ihsān idicek derd ü ğamından
Anmış bizi de o şeh-i hūbān kereminden

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

M 17b
(s.34) Alinsa kūy-ı harābātdan turāb-ı sebū
Şarāb-ı nāb-ı safāsın⁽¹¹⁵⁾ virürdi āb-ı sebū

480 Benüm gibi o da nār-ı ğam ile yanmışdur
Ne deñlü içse mey-i nābı var h^vāb-ı sebū

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Baṇa yā-Rabb fenā mey-hānesin dā'im makām eyle
Ölürsem rūhumūn menzil-gehin kandīl-i cām eyle

Ne rif'atler görüpdür rüzgār ile o da sorsaṇ
Dilā hāk üzre pest olmuş ğubāre ihtirām eyle

Gönül girdāb-ı ğamda kaldı ey bād-ı sabā bizden
Varırsaṇ sāhile sen bāri yāre bir selām eyle

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Ben gördigüm cefālara Ya'kūb doymaya
Ben çekdigüm belālara Eyüb doymaya

485 Yaka siyāh eyleye tokınuğı yeri
Elfāz āteşinime mektüb doymaya

(115) Ü. şarāb-ı ğınāsın

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Yine nağāh-ı yasağ oldu şarāb-ı nāba
Bāğ-ı 'işretde kadeh döndi çeh⁽¹¹⁶⁾ -ı bī-āba

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Ko ey bülbul fiğānı 'āşika feryādın āndırma
Ferāmuş eylesün derdin birāz mi'ādın (117)

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Ey hār müjde saña kala sahn-ı gül-istān
Bülbül de gül de hep gide bir gün hazān ola

ü 16b 'Āşık odur ki virmeye sıklet nigārına
Mānende zerre geh görine geh nihān ola

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

490 Getürdi nāyı mutribler fiğāne
San āteş urdılar bir ney-istāne

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Nāy-veş mutribden istimdād ile olmasa şevk
Sīne-i pür-derdden gelse gönülden kopsa āh

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

'İşka düşdüm mekr-i zāl-i dehrden buldum halas
Çün Siyāvuş āteş-i pür-tāba urdum kendimi

(116) M.'e "çeh" yok.

(117) Her iki nüshada da ikinci satır eksik.

Mütefā'ilün Fe'ülün Mütefā'ilün Fe'ülün

Yine şevke geldi murğān sihri nevālar itdi
Dem-i feyż-i nev-bahārı ne güzel hevālar itdi

N'ola olsa cān-rüsvā şeb verirüz mest ü şeydā
Ne nik-eser oldu zāhid bu kadar riyālar itdi

495 Hele semt-i 'işvesinden yine renciş ānladum ben
Dün o şuh-ı 'işve-karım bir iki edālar itdi

İdüp i'timād yāre hem inandı rüzgāre
Koya Fā'izī-i zārı kati çok hatālar itdi

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

M 18a Virmez dil-i nā-şādıma ümmīd-i tesellī
(s.35) Mātem-zedeyi eyliyemez 'ıyd tesellī

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

Ancak olur zuhūr ise bu 'arsada Fā'izīyā
Rūm'da bir senūn gibi ehl-i hūner belürmedi

FEYZİ ÇELEBİ:

Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı.

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Serūnde sīnede dilde cigerde dāğ olsun
O şūre yerleri ko reşk-i çār-ı bāğ olsun

500

Ben ārzū-yı şehādetle geldüm ey Feyzī
O tünd-hü eger öldürmez ise sağ olsun

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Gönülden söyleşürler bunda Feyzī böyledür āyīn
Bu meclis meclis-i işrākıyyūndur güft u gū olmaz

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Ne rūy-ı dil ne dil-cūyı vü ne vaz' dil-rübāyīdūr
Benüm senden murādum bir nigāh-ı āşināyīdur

FASİHİ EFENDİ.

Bu eş'ar mecmū'asından intihāb olındı.

Mütefā'ilün Fe'ülün Mütefā'ilün Fe'ülün

Yine tāb-ı cām-ı meyden ruhlı gül gül oldu yāruñ
Hele böyle āb-ı tābın dahi görmedük bahāruñ

İşidüp peyām-ı vaslın gam-ı bīm-i hecre düşdük
Dahi içmeden şarābın elemindeyüz humāruñ

FĀ'İK .

Hicāzī-zāde Çelebidür. Bu beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

U 17a
505

Hevāsından eser-yāb olsa bir dem 'ālem-i 'ulvī
İderdi Māh-tāb izhār-ı ülfet tāb'-ı kettāne

FEYZÜLLAH EFENDİ HAZRETLERİ:

Bu iki beyt ol fāzıl-ı yegānenüñdür.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Dūd-ı dilümden oldı mehün çehresi siyāh
Yandı derünüm āteşine hayf bî-günāh

Mef'ülü Mefā'ilün Mefā'ilün Fā'

Bir dem mi geçer ki anda āh eylemiyem
Ben zārı gören duhāna mu'tād sanur

FEHİM ÇELEBİ:

Mükemmel D İ v ā n'ı vardır. Bu eş'ār Dīvān'ından inti -
hāb olındı.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Mihre düşmender meger meh kim hilāl ü bedrden
Geh gürz eyler havāle gāh hançer rüz u şeb (118)

Mihr ü meh şanma şikār içün bu vahşet-gāhda
Pişe-zārın dūr ider iki gāzanfer rüz u şeb

M 18b Mihr ü mehle çerh-ı mīnā-fām bir baħr oldu kim
(s.36) İki nilüfer virür ol baħr-ı ahzār rüz u şeb
510

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

'İyd-ı azhādur ki dil-i cānāna cān gösterür
Her kişi kaşsābına bu demde kurbān gösterür

(118)Ü.'de der-kenār; kaşāyidüñdendür kaydı vardır.

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün
(Fā'ilātün) (Fa'lün)

Tāb-ı dilden ketānı pīre-heni
Reşk-fer-māyı mäh-tāb itdüm

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Kenār-ı Nil'de her nahl-ı hurma benzedi güyā
Şināverlik iden bir dil-ber-i kākül perīşāne

Girībānumla dāmānum 'acayīb āşinālardur
Gider çāk-ı girībāndan haber her lahza dāmāna

515 Fehīmī bende itdi Mısr'da bir Yūsuf-ı sālī
Irak'dan merhabā Rūm'a du'ālar cümle ihvāna

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Dāmen çāk iderüm Yūsuf olursa küstāh
Dil-beri vahşī iden hep benüm⁽¹¹⁹⁾ fibrāmumdur

Didi kim kāfir-i bī-dīne olur mı kişi dōst
Didüm ey büt nıgehūn düşmen-i islāmumdur

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Umīddür ki halās ide dāver-i kakhār
Ki rūh-ı kudsiyem iblīs elinde makhūrem

Ko zāhid ehl-i dile ta'nı tā'atūn ile
Ki sen hırıyyet ile ben güneş ile meşhūrem

(119) Ü. "benüm" yok.

520 Penāhüm oldı benüm ان ربنا لنفور
Ne deñlü 'āsī isem ol kadar da mağfūrem

Sen ol hasedle ki ben rağmına senün zāhid
Fezā-yı haşrde de dil-berümle maşşūrem

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

ü 17b Ünsi idi elde iken şānuña 'ādet evvel
Şāhbāzum yoğıdı sende bu vahşet evvel (120)

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Şimdi kurbānuñ olam aslı nedür n'oldı sebeb
Āşinā-yı ezeliye bu tecāhül bu ġazāb

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Sitem itmekde neye kādır iseñ eyle baña
'Āşıkam 'āşıkam ey şāh-ı cefā-kār saña

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

525 Sebeb-i rif'at olur ġam yime üftāde iseñ
Bir binā tā ki harāb olmağa ma'mūr olmaz

Dil gerek zīb-i silāh ile şecī' olmaz merd
Pençe-i şīr-i musavverde belī zūr olmaz

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Cevher-i zātuñla kā'im bir 'arāzdur lā-mekān
Mümteni'dür hayyiz-i 'ilmün 'alīm olmak baña

(120) Ü.'de "evvel" yok.

M 19a
(s.37) Bir hayāt için kaẓā bilmem ne nāz eyler baña
Ben şehīd-i ẓamzeyūm 'iysī niyāz eyler baña

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Ġā'ibden ol perī baña teklīf-i şī'r ider
Tūtī ne söylesün diye āyīneden cüdā

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

530 Sitem ben hāke hükm-i gerdiş-i eflākdendür hep
Ġalat itdüm Ġalat-ı hāssiyet idrākdendür hep⁽¹²¹⁾

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Fıkr-i hatt-ı la'lile ġubār ide⁽¹²²⁾ vücūdū
Ervāh-sıfāt 'ālem-i 'ulvīye su'ūd it

Bü'l-'aceb hengāmedür āşüb-ġāh-ı çeşm-i dōst
Halkı pey-der-pey şehīd olmakda kätıl nā-bedīd

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Şabāha kalma şemm-fer Yūsuf-āsā olma dāmen-keş
Bizüm engüştümüzden destümüz ey mäh kütehdür

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Ey şüh nedür 'āşıka ta böyle tecāhül
Kurbānūn olam ġayriye cānāne mi olduñ

(121) Ü.'de "hep" yok.

(122) M.'de öyle

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

535 Sīnem içre rüz u şeb hūn-ı cigerle besledüm (123)
Tıfl-ı gam perverde-i nāz u na'imümdür benüm

Diye hākimde görüp dūd-ı dilüm bir gün o mäh
Nev-şüküfte sünbül kabır-ı fehīmümdür benüm

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Varur zāhid 'ibādet-gāhına mey-hāneden sonra
Gelür mestāne başı secdeye ammā neden sonra

Fā'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Dūd-ı āteş-bedüş ya'ni āh
Nefs-i şu'le-püş ya'ni āh

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Dil-i mecnūnum olup mekteb-i 'ışka üstād
İtdi şākird-i cünūn-'akl-ı Aristālisi (124)

FENNİ ÇELEBİ :

Bu beyt mecmū'asından intihāb olındı.

ü 18a

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

540 Sadā-yı ra'd sanma yād idüp zūlm-i şehīdānı
Dögüp göksü dem-ā-dem nāle-i şeb-gīr ider gerdün

(123) Ü. Sīnem içre besledüm rüz u şeb hūn-ı cigerle

(124) Her iki nüshada da "Aristoteles'in vezne uydurulduğu
görölmektedir.

FEHMİ ÇELEBİ :

Peder-i merhūmuñ mülāzimidür. Bu beyt mecmū'asından in -
tiḥāb olındı.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Ne var ey mekrūmet-kār-ı cihān bārān-ı afvūla
Bu cirm-ālūde-i nahl-ı fakīri ser-firāz eyle

HARFU'L-KĀF

KADRİ :

Bu iki beyt D ĩ v ā n'ından intihāb olındı.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

M 19b
(s.38)

Çıkardun başa cānā baliş-i zer-kāre yüz virdün
Kopardun fitneler yer yer ḥat-ı jengāre yüz virdün

Elün ko sīneye insāfa gel kim Kadri-i zāre
Aña bir dest-būsuñ virmedün aḡyāre yüz virdün

HARFU'L-KĀF

KELİM :

Kelīm Efendi yārumuz. Bu iki beyt D ĩ v ā n'ından intihāb
olındı. (Der-kenār: Paṭ burun-zāde ; Tārīḥ-i berā-yı fevt Kelīm
Efendi :

Kelīm'e Tūr Me'vā'da tecellī eyliye bārī

کلیمه طور مأوده تجلی ایلیه باری (۱۰۸۹)

Muktezā-yı imlā-yı sahih bu mikdār ider. Lākin Tezkīre-i Safāyī'de sene-i vefāt biñ toksansekizde olmak üzre mazbūtdur. İmlāda hatāya bināen " me'vā'da "y" ile mahsūb olmak gerek.)

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Ähir nefesde girye-i çeşmüm 'aceb midür
Mir'āt-ı hüsn-i yār nigāh itmeden kalur

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

545

Felek senden görür āyīn-i cevri
Felekden sen tokuz kat bī-vefāsın

GÜFTİ ÇELEBİ:

Bu beyt D İ v ā n'larından intihāb olındı.

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Cihānuñ fitne vü āşūbına bā'is nedür gördüm
O çeşm-i mesti hem ol ğamze-i cādūyı seyr itdüm

KERİMİ EFENDİ:

Bu nazm mecmū'asından intihāb olındı.

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Zāhid bize teklīf-i salāh eyleme kim biz
Rüsvā-yı melāmet-zede dīvāne-i 'ışkuz

Şehbâz-ı elem bizde karar itdi Kerîmî
Biz küh-ı mahabbetde olan lâne-i 'aşkuz

HARFÜ'L- LAM

LATİFİ :

Şâ'ir Riyazî Efendi'nün oğlıdur. Bu nazm mecmû'asından intihâb olındı.

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ser-i kûyında ne kanlar dökile seyr idesün
Böyle kalursa o hünî dahi çok su götürür

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

550

Kālâ-yı ğamdur el-hâzer ey h^vâce-i kemâl
Hayr eylemezsen alma bizüm inkisârumuz

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Yazanlar Kays ile Leylâ'yı üstādâne yazmışlar
Birini şem'-i bezm-ārâ birin dīvâne * yazmışlar**

HARFÜ'L- MİM

MANTIKİ EFENDİ:

Bu eş'âr mecmû'asından intihâb olındı. (Der-kenâr: Biñ kırk-beşde katl olındı.)

* M. Nüshasında "dīvâne"nin altında "pervâne" kaydı da konulmuştur.

** Ü. ve M.'de Latifî'den alınan örneklerdeki son beyitin değişik bir varyantı der-kenâr'a alınmıştır. Şu şekildedir:

Yazanlar Kays ile Leylâ'yı lâ-kaydâne yazmışlar
Birin gül birisini bûlbûl-i bî-lâne yazmışlar

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

U 18b

'İnān-ı çeşm-i giryān aldı dest-i ihtiyārumdan
Şavulsun baña seng-i rāh olanlar reh-güzārumdan

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

M 20a
(s.39)

Bāğ-ı emel sebz olmadın geldük bu dehrün bāğına
Bu rüzgāruñ degmedük biz bir yeşil yaprağına

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Yā dest-āvīz mihnetle gelür yā tuhfe-i ğamla
Usandum hāsılı āmed-şūd-ı leyl ü nehārumdan

MEYYAL :

Bu beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ül

555

Ben sūret-i bī-cāna dahi ikbāl it
Āğuşum açup bende çelipa * olurum

MURAD :

Sultān Murād bin Sultān Ahmed Hān. Bu iki beyt ol Pād-şāh-
undur. (Der-kenār: Biñ kırktokuz şevvālinde vefāt itdi. Tārīh-i
Fehīm Çelebi: "Azm-i 'ukbā eyledi Sultān Murād-ı Cem himem")

عزم عقبا ایلدی سلطان مراد جم هم (۱۰۴۹)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bāğ pür-āvāzedür sıyt u sadā-yı murğ ile
Gūyiyā her kūşede bir dürlü sāz u sözdür

Bu Murād'un milket-i gön̄lün alup yağma iden
Bir sitem-kār-ı cefā-cū dil-ber-i dil-sūzdur

MUHAMMED ÇELEBİ:

Bu beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

Feyz-i dem-i cān-bahş-ı Mesīhā'yı beğenmez
Destūnden içen cām-ı mey-i nāb-ı mahabbet

MUHAMMED AĞA:

Mīr-i kelām dimekle maşhūrdur. Bu beyt dostumuzuñdur.

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Bir güzel Ārnāvūd'un ğamzesi kasd itdi dile
Sīnemi deldi geçüp cāna ciger kaşdı ile

MĀ'İL ÇELEBİ:

Bir āteş-pāre tab'ıdur. Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

İşigūnde katre-i eşküm yatur ūftādedür
Hāline rahm it nazardan düşdi merdüm-zādedür

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Sayd-ı dile ğamzen gibi bir şīr gerekdür
Ol şīre de gönlüm gibi naḥḡīr gerekdür

Beyhüdedür ol seng-i dile 'arż-ı mahabbet
'Āşıkda hemān nāle-i şeb-gīr gerekdür

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Nālesi her bülbulün verd-i terinden bellidür
Āh-ı āteş-tāb-ı 'āşık dil-berinden bellidür

İrtifā'-ı hüsnüne besdür senün üftādeler
Şāh-ı Mansūr-ı muzaffer 'askerinden bellidür

M 20b
(s.40)

MEZAKİ :

Kādīdur.Bu beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

ü 19a
565

Döşensün halka halka pâyüne zülfün dırāz eyle
Saṇa mürğ-i dil-i 'uşşākı sayda böyle dām olmaz

MEZAKİ EFENDİ.*

Bir şā'ir-i mu'cize-güdür.Bu eş'ār D ĩ v ā n'ından in-
tihāb olındı.(Der-kenār:Biñ seksenyedide fevt oldı.Tārīh-i Rüşdī:

* Çalışmaya esas aldığımız her iki nüshada da birinci "Me-
zākī"den sonra "Meşrebī" alınmıştır.Biz çalışmamızda alfabe-
tik sırayı esas aldığımızdan,ikinci " Mezākī "yi "Meşrebī "
ile takdim tehirli olarak aldık.

Fevtiñde Rüşdî didi tārīhini
Bezm-gāh ola Mezākī'ye cinān

بزمگاه اوله مزاقی به جنان (۱۰۸۷)

Diger:

Biri geldi didi tārīh-i fevtin
Çekildi bezm-i dünyādan Mezākī

چکلدی بزم دنیا دن مزاقی (۱۰۸۷)

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Ġamzesi gör ne kadar kāfir-i bī-dindür kim
Hañçerinde eser-i hūn-ı şehīdān buluruz

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

N'ola bu sīne-i pür-şerha üzre aḡsa yaşum
O vādī-i ġam vü bu cüy-bār-ı hasretdür

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Ey kāmet-i hamīde vü āh-ı felek güzār
Cenk eyledükce çerh ile tīr ü kemānum ol

Ey dūd-ı āh-ı sāye-i çetr-i siyeh gibi
Tāb-ı temüz-ı ġamda benüm sāye-bānum ol

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

570

Her şām ü seher yād iderüm ben seni ammā
Sen bencileyin 'abd-ı senā-kārı unutduñ

3

Mef'ülü Mefā'ilün Mef'ülü Mefā'ilün

Bu nāle-i şeb-gîrün āsarı görölmez mi
Bu şām-ı ğarībāne bir vakt-i şehir yok mı

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Yār ile leb-be-leb vü sîne-be-sîne olasun
Bundan özge dahi 'ālemde sa'ādet mi olur

Ne bilür nān u nemek hakkını hūbān-ı zemān
Hāsılı şimdi güzellerde hakikat mi olur

MESREBİ :

Üsküdarî'dür. Bu beyt mecmû'asından intihāb olındı.

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Ben tarîk-i cünûna tutdum rû
'Ukalā-yı zemāneye yâ hû

HARFU'L- NÜN

NEF'İ EFENDİ :

Mükemmel D İ v ā n'ı vardır. Bu eş'ār Dīvān'ından inti-
hāb olındı. (Der-kenār: Tārîh-i vefāt-ı Nef'İ Efendî:

Didi tārîhiñ āzürde olındı birisi
Katline oldı sebeb hicvi hele Nef'İ'nün

قتله اولدى سبب هجوى هله نعيمك (١٠٤٥)

Tārīh-i Diger:

Āh kim kıydı felek Nef'ī gibi üstāde

آه کیم قیدی فلک نفی کبی استادہ (۱۰۴۵)

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

575

Müjgānlaruñla seyr iden ol ebruvānıdır
Birden bu deñlü tır nice der-kemān olur

Saflar düzüp hücüm idicek hayl-i düşmene
Dehşetle āsmān ü zemīn pür-fiğān olur

Diller toyar mı görmege cenk içre nizesin
Ol dem ki hün-ı düşmen evcinden revān olur

M 21a
(s.41)

Sensin o saf-şiken ki yazılssa menākıbuñ
Her muhtasar rivāyeti bir dāstān olur

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Ānşa ihsānuñı toprak savurur başına kân
Görse (125) keff-i keremün lerze tutar 'ummānı

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

580

Tab'um 'arūs-ı ma'niye meşşātalık ider
Endişem āyine kalemüm sürmedān virür *

U 19b

Bu iktidār-ı tab' ile ammā ne fā'ide
Sermāye-i tasavvūruma ğam ziyān virür

(125) U.'de "görse" yok.

* U.'de, der-kenār "kaşide-i bī-nazır" kaydı vardır.

Bir dem murādum üstine devr eylemez felek
 Āb istesem serāb-ı 'ademden nişān virür⁽¹²⁶⁾

Destümde cām görse benüm ser-nigün ider
 Nā-dāne sāğar istese ritl-ı girān virür

İtdükçe tāli'ümle recā-yı muvāfakat
 Her va'de-i dürüguma biñ yıl zemān virür

585

Ol şāh-ı kām-rān ki süvār olsa rahşına
 Dārā tutar rıkābını Hüsrev-i 'inān virür

Devri zemān-ı Ahmed-i Muhtār'ı āndırur
 Şemsiri Zü-l-fekār-ı 'Ali'den nişān virür

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Döner bir hāfız-ı mahfil-nişīn-i nağme-perdāze
 Ser-āğāz-ı nevā itdükçe bülbul-āşiyān üzre

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Bir düş gibidür hak bu ki ma'nāda bu 'ālem
 Kim göz yumup açınca zemānı güz̄er eyler

Bir yerde ki arama bu mikdār ola mühlet
 Erbābı nice kesb-i kemāl-i hüner eyler

590

Bulmaz reh-i hakkı meger ol kimse ki āna
 Tefvīkini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

Tefvīk-ı refīk olmayıcak fā'ide yokdur
 Her kim burada 'akla uyarsa zarar eyler

(126) Ü.'de "virür" yok.

'Aklun hün̄eri vādī-i hikmetdedür ancak
Tahkik ile hikmet nice bir dilde yer eyler

Zu'munca olur her kişinün redd ü kabūli
Hak söyliyeni sanma felekden hāzer eyler

Rindān-ı Hudā-perver-i ma'na bu mahalde
Ne çerhe ne kavlı-i hükemāya nazar eyler

595

Virmez felegün devr-i ceb-endāzına hükmi
Kor hikmeti teslīm-i kaḡa u kader eyler

Gerdün-ı meger āsūde midür kendü kederden
Devrān āna da mehrini bir nişter eyler

M 21b

(s.42)

Gün başına bir hil'at-i zībā virür ammā
Dāmānını ālūde-i hūn-ı ciger eyler

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bāri yıkıl̄sa yere geçse felek
Ber-taraf olsa elem-i rūzgār

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Tiḡuḡa n'ola yem̄in eylerse rūh-ı Murtaḡa
Bir ḡaza itdün ki hoşnūd eyledün Peyḡam-beri⁽¹²⁷⁾

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

U 20a

600

Dergehünde bir dilüm nānı baḡa çok gördiler
Öpdiler üleşdiler bir kaç kilāb-ı rūzgār

(127) Ü.'de ker-kenār, "Bu kaşideyi Seyyid Vehbi Efendi tah-
mis itmişdür" kaydı vardır.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Mahrem-i esrār-ı 'ışkum baña düşmez söylemek
Hançer-i müjgân-ı dil-ber tercemānumdur benüm

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Saff-ı rezminde Rüstem bir tehī ner kişi
Der-i cūdında Hātem bir gedā-yı bī-ser ü pādur

Zemānında vücūdı kalmadı 'ayyār u tarrāruñ
Hemān bir gamze-i fettān iki zülf-i mutarrādur

Dilümde (128) fikr-i bıkrumle hayāl-i şahid-i halkuñ
Yazılmış bir kitāba nakş-ı Yūsuf'la Züleyhā'dur

605

Suhen ben olmasam ma'nide bir gencine-i nā-būd
Kerem sen olmasan dünyāda ism-i bī-müsemmadur

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Meşreb-i ehl-i mahabbetden alan lezzet u kām
Hün-ı dil nüş ider olmazsa şarāb-ı gül-fām

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Edāya çāre mi var lutfın ol ihsānuñ
Olursa tab'um eger biñ kasıdeye medyün

Ne'uzubi'l-lāh eger intikām içün çeksem
'Adüya tığ-i zebānı niyāmdan bīrün

Yine terahhüm idüp der-niyām idince olur
Fezā-yı ma'reke-cāy-ı hayāl-i garka-hün

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

610 Kim çeker minnetin ol sefele nihād u revnak
Başına çalsun eger var ise ihsān-ı felek

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Meclis-i rindān velī her lahza sensüz olmasun
Hürmetün inkār iden 'ālemde hürmet bulmasun

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Kul itdi beni tā o kadar halk-ı kerīmi
Yād eylemez oldum dahi Sultān Selīmi

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Ta'bir idemem sāye-i lutfunda safāmuz
Dā'im budur Allah bilür aña du'amuz

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Durdukça cihān-ı devlet ile ola şehinşāh
Günden güne efzün ide ikbālını Allah

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

615 Degüldür lāle yer yer zāhir oldı andan āteşler
Zemāne tutdı çerh-i āf-tāba tīg-ı kühsār

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

M 22a Oldum esīr-i nīm nigāh-ı tegāfülün
(s.43) Bir kayda dahi düşmiyelüm çözme kakülün

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bir ğazel okudı mecmū'a-i gülden bülbül
Lehçe-i şühinı ğāyetde pesend itdi sabā *

Tār-ı zülfünde katar oldu o deñlü diller
Bir girihle nice biñ kāfile bend itdi sabā

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

ü 20b Göz ucuyla 'āşıkā geh⁽¹²⁹⁾ lutf ider ğāhī 'itāb
Bir su'āle yer komaz ol ğamze-i hāzır-cevāb

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

620 Bildirürdüm derdümi bir āh ile cānāne hep
Korkarum sūz-ı derūnumdan felekler yana hep

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Felekde misli yok bir mäh-i mihr-efrūzumuz vardur
Güzel sevmekde el-hakk tāli'-i firūzumuz vardur

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Niçün şāh-ı nihāl-i gülde bülbül āşiyān eyler
Bu günler hōd mahabbet ehli terk-i hānmān eyler

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Ne tende cān ile sensüz ümīd-i sıhhat olur
Ne cān bedende ğam-ı firkatünle rāhat olur

* Ü.'de der-kenār, " ğazeliyyatındandır" kaydı vardır.
(129) M.ğāh

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Dil-berün bālā bülendi 'āşıkun üftādesi
Bir yere gelmiş bugün ā'lā u ednā bundadur

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

625 Çekdigüm derdi ne hem-hāne ne hem-rāh bilür
'Āşıkum hāl-i dil-i zārum Allah bilür

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Baht uyansa h^vāba varsa dīde-i bīdārumuz
Düşde bārī ğayrden tenhā düşürsek yārumuz

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Gözi mey-hāne-i nāz u kāşı mīhrāb-ı niyāz
Yaraşur her ne kadar itse niyāz ehline nāz

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Yāre derdüm diyemem bezm-i şarāb olmayıcak
Cürmüm ikrār idemem mest-i harāb olmayıcak

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Sīnemi deldi müjen okları tā cānuma dek
Söyle ebrū-yı kemān-dāruña tutsun çekerek

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

630 'Ārif ol ehl-i dil ol rind-i kalender-meşreb ol
Ne müselmān-ı kavī ne mülhid-i bī-mezheb ol

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Ehl-i dildür diyemem sînesi sâf olmıyana
Ehl-i dil bir birini bilmemek insâf degül

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bir tolı nuş it şarāb-ı nāb gelsün çeşmüne
Mest olursan nāza başla h^vāb gelsün çeşmüne

Hüsnüni bilmek dilerseñ bir nazar mir'āta bak
Āftābuñ pertevî mehtāb gelsün çeşmüne

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

(130)

Gül (gibi) cām-ı meyi encümen-efrüz idelüm
İttifāk ile gelün bir yere Nev-rüz idelüm

NERGİSİ EFENDİ:

Mecmū'a-i eş'ārından bu beyt intihāb olındı.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

M 22b
(s.44)
635

Yār her cānibe eylerse mahabbet bir demi
'Akl ü fehmi Nergisî bî-serv-i sāmānuña yūf

NERGİSİ(-İ DİĞER):

Mecmū'a-i eş'ārından bu beyt intihāb olındı.

U 21a

Mef'ūlū Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün
Her bî-nevāña yār-ı perî rûya düş olur
Āhir benüm gibi o da bi-'akl u hūş olur

(130) Karahan, Prof. Dr. Abdülkadir, Nef'i Divan'ından Seçmeler,
İstanbul, 1972, s.192

..... *

Bî-iẖtiyār-ı 'āşık olan bāde-nūş olur

NAZİRİ EFENDİ:

Hazinedār-zāde.Bu beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Hāl-i siyeh ki ġāliye-sā kākül örtünür
Bir Hindūdur ki gül düşünür sünbül örtünür

NUZHETİ ÇELEBİ:

Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı.

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Dil-i āvāreye bir dil-ber-i meh-sīne gerek
Tūtī-i mu'cize-ġū olmaġa āyīne gerek

640

Cevrūni çekmege ey āfet-i bīġāne-nümā
Nūzheti-ves⁽¹³¹⁾ saña bir 'āşık-ı dīrīne gerek

NEHCİ EFENDİ :

Mecmū'a-i eş'ārından bu beyt intihāb olındı.

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Nehcī'ye çeküp ġamze okın atdı rakībe
Ol rāst-keş ü ol ġalat-endāze ne dīrseñ

* Her iki nüshada da beytin birinci mısraı yazılmamış.
(131) M.felek

NABİ EFENDİ :

Bu eş'ār D ĩ v ā n'ından intihāb olındı. (Der-kenār: Mer-
hūm kendü vefātına kendü söyledüğü tārīhdür ki, ba'de'l-vefāt
cerīdesinde kendü kalemi ile mektüb bulunmuşdur. Tārīh:

Tahkik-i şināsan-ı ma'nā-yı şühūd u ğayb
Güyende-yi tārīh-i Nābī be-huzūr-āmed
تحقیق شان معنای شهود و غیب
کویندی تاریخ نابى بحضور آمد (۱۱۲۴)

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Derd-i serden nice āzād olur ol tā'ife kim
Bāde-nüş eyliyecek yerde gül-āb isterler

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Recā-yı vaşl ile ol şūha 'arz-ı hāller itdük
Ne bir mahalli didürdük ne der-kenār idebildük

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Sīnemde nümāyān ideli penbe-i dāğı
Sultān-ı ğamuñ yāfteli oldu konağı

NAZİM ÇELEBİ:

Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bir şikeste sāğar-ı 'işret yeter bī-dillere
Rind-i dürd-āşām-ı ğam cām-ı dırānşān istemez

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Gāhī şeh-i memālik-i iklīm-i 'işretüz
Gāhī gedā-yı bādeye peymā-yı mihnetüz

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

M 23a Nedür bu rağbet-i bezm-i rakīb-i nā-perhīz
(s.45) Bize gelince bu 'işmet bu ictināb nedür

Ne bir hıtāb nevvāreş⁽¹³²⁾ ne bir nigāh-ı kerem
Ya bunca çevr-i ferāvān u bu 'itāb nedür

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Hayf gül-zār-ı visālün nev-bahārın görmedük
Şāh-sār-ı arzūnūn berk ü bārın görmedük

ü 21b NESİB :

'Uşşākī-zāde.Hem bezm hemşire-zāde.Bu ebyāt anuñdur.

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

650 Ey gonce-i ümmīd ser-efrāz degülsün
Mānend-i gül-i ye's-i dehen-bāz degülsün

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Deryā-yı felek katre-i çeşm-i terümüzdür
Güy-ı ser-i çevgānçe-i dil-ber serümüzdür

(132) Ü.nevāzış

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Hānede mey-nüş olan bilmez nedür havf-ı 'ases
Pençe-i şeh-bāzdan āzādedür mürğ-i kafes

Eylemez sūz-ı derūn-ı 'āşıkı teskīn hatt
Ateşi pür şu'le eyler belki şāhum hār u has

NİSĀRİ :

Mevlevī-hāne şeyhī Ādem Efendi merhūm olup Muhammed
'Arzī yerine şeyh oldıkda bu tārīh anuñdur. (Der-kenār: Bīn
yetmişyedide fevt oldu.)

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Usūl-ı devrī çün Ādem Efendi'nün temām oldu
Didüm āyā bu kār-ı dil-nüvāze kim mukayyetdür

655

Bu efkār ile h^vāb-ālūde iken dīde-i tab'um
Göründi rūh-ı Mevlānā ki ol nūr-ı ser-āmeddür

Buyurdi ey Nisārī böyle tahrīr eyle tārīhün
Degüldür devr-i Ādem geçdi o devr-i Muhammed'dür

دکدر دور آدم کجدي و دور محمددر (۱۰۷۷)

NEDİM EFENDİ:

Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı. (Der-kenār: Tārīh-i
Rüşdī berā-yı fevt-i Nedīm Efendi Müderris-i Şahn.)

Gitdi bir fāzıl didiler fevtünün tārīhini
Şahn-ı cennetde Nedīmā ol nedīm ü kudsīyān

من جنتده ندیما اول ندیم او قسیان (۱۰۸۰)

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Dil ğamze-i hūn-rizūn ile olalı hem-dem
Yeter sitem-āmīz kazādan hāzerüm yok

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Bilmez edeb-i bezm-i güli nāleye başlar
'Āşık geçinür bülbül-i şeydā söze gelse

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Piç ü tāb ile rūhūn üzre komış ser-i zülfün
Hindū-yı secde-ber-i āteşe beñzer zülfün

660

Hāledür kim meh-i tābānı der-āğūş itmiş
Gerd-ı rüyında senün ey yüzi enver zülfün

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Söyleşilmez ğamze-i dil-berle mest olmuş yine
El-āmān bilmez nedür hançer be-dest olmuş yine

M 23b
(s.46)

NĀ'İLĪ EFENDİ :

Āb rüy-ı D ĩ v ā n'ıdur ki intihāb olındı.(Der-kenār:Biñ
yetmişsekizde fevt olmuşdur.)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Turfa mecnūnum ki pey-der-pey hayāl-i çeşm-i dōst
Tolanur etrāfımı ser-geñte āhūlar gibi

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Ahsente ol gedā-yı tahammül be-düşa kim
Yansa cihān içinde hasırı bulunmıya

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

ü 22a Tarık-i fākada hem-keşf olup Senāī'ye
Cenāb-ı külhanī-i lāy-hāra dek giderüz

665 Pelās-pāre-i (133) rindī be-düş u kāse be-kef
Zekāt mey virilür bir diyāre dek giderüz

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Kopsa yerinden ol kadd u kāmet gıluv kopar
Bir fitnedür kıyāmet ile rü-be-rü kopar

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

O şühı bağda gördüm şüküfte rü taze
Elinde bir gül açılmış o taze bu taze

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Gül hāre düşdi sīne-fikār oldu 'andelīb
Bir hāre bakdı bir güle zār oldu 'andelīb

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Çerhun nifākını yine teşvīşi gösterür
Sen 'ālemünde ol gönül iş işi gösterür

(133) M.bilā-seyyāre

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

670

Mesīhā-sūz olan derdün etibbā ruh yazmışlar
Leb-i la'lün nemek-pāş-ı dil-i mecrūh yazmışlar

Olanlar Nā'ilī imzā-nüvīs hüccet-i hūbī
Gönül milkini istiklāl idüp merbūh yazmışlar

NEŞATİ EFENDİ:

Hakka ki üstāddur. Bu eş'ār D ĩ v ā n'ından intihāb olındı. (Der-kenār: Tārīh-i Rüşdī berā-yı fevt-i Neşātī):

Fevtini gūş idicek didi Rüşdī tārīhin
Bezm-i gül-zār-ı na'īm ola Neşātī'ye makām

بزم کلزار نعیم اوله نشاطی به مقام (۱۰۸۹)

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Hāl-i siyeh meyan-ı devā be-rüy yārde
Şehbāz-ı hüsndür ki per açmış şikār arar

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Zāhid ayağı yer mi basar şimdi neş'eden (134)
Mey rihte biñ pāre yatur cām-ı şikeste

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Zahm-i dile hergiz komudun bir merhem
Ey şūh-ı cefā-cū koya insāf insāf

(134) M. Neşātī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

675

Her şeb u rüz olup mu'cize-fenn peymāne
Gösterür geh gül-i ter gāh-ı semen (135) peymāne

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Misāl-i çeşm-i bütān nergis-i çemen mahmūr
İçen bu bāde-i mahmūr içmeyen mahmūr

NUTKİ EFENDİ:

Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı.

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Ne mevsīm-i gül ü bülbul ne nev-bahārı kalur
Bu geşt-zār-ı hazānuñ kalursa hārı kalur

M 24a
(s.47)

Çemende güllerün erbāb-ı 'izz ü cāh gibi
Geçer o devleti bir kırı i'tibārı kalur

NĀDIRİ EFENDİ:

Mükemmel D ĩ v ā n'ı vardır.Bu eş'ār Dīvān'ından intihāb
olındı.(Der-kenār:Ganī-zāde.'Azmi-zāde birāderi Gānī-zāde Nā-
dirī Efendi).

Bezm-i fāniden çeküp āhir Ganī-zāde ayak
Kaldı bākī neş'e-ı sahbā-yı nazm-ı Fāhiri

Didi tārīh-i vefātın sāki-i bezm-i ecel
Göçdi dünyādan mey 'ilmiyle 'asruñ Nādirī

(135) M.suhen

Fa'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Şem'-i zātun olmasa dönmezdi fānūs-ı felek
Bunca eşkāl-i suver kandan olurdu aşıkār

ü 22b Āsmānı āsitānūn zann idüp bekler Mesīh
680 Ümmetünden olmağa çekmekde dā'im intizār

Yā Resūl-ul-allah-ı gūlām-ı kemteründür Nādirī
Gerçi cürmü çokdur ammā lūtfuḡa yokdur şumār

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Salup ferr-i şehinşāhı idince iki şakk māhı (136)
Olup (137) zerrin nikābın itdi bang-i şevketin a'lā

Cüdā oldu kenār-ı sidrede Cibrīl o hāzretten
Gülinden ayru bülbül gibi kaldı hūzn ile tenhā

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Veğāda Erdel'ün üstine nokta koymaz (138) iken
Meyān-ı ma'rekede erzel itdi zahm-ı hadeng

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

685 Haylī dillense gülistānde 'aceb mi sūsen
Her zemān tīg ile yollarda turur reh-zen-vār

(136) Ü.'de der-kenār; "mi'rāciye-i meşhūre" kaydı vardır.

(137) M. idüp

(138) M. konmaz

Sanma berfi çözülp seyl-i revān olur 'ıyān
Pençe-i mihr ile destārını çözdü kühsār

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Bāğ-ı faẓl içre olur meyve-i dil-keş peydā
Şāh-ı engüšte kaçan kim kalem işler hāme

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Cān virüp itdüm harābata vasiyyet varumı
Es-şalā ey bāde nüşān-ı mahabbet es-şalā

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Nādirīyā bu tab' ile saña virildi Rūm'da
Nādire sençī-i 'acem nükte tırāzī-i 'arab

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

690

Mey u ney olmayıcak meclise gelmez revnāk
Hüsn-i bāğa şeref-i āb-u-hevādur bā'is

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Zāl-ı gerdūna niyāz itdükce cevriñ artırur
Eyleme ey Nādirī nā-merde 'arż-ı ihtiyāc

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
(Fa'ilatün) (Fā'ilün)

Buldu revnāk nitekim 'arşa-i Kāğıdhāne
Āb-ı eş'arun ile Nādirīyā her kāğız

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Dil-i sūzānı ol şūh-ı kemān-dārum nişān eyler
Semenderdür hadengi āteş içre āşiyān eyler

Hattın ohşar eliyle dil-rübā ey Nādirī gūyā
Kalem parmakların levh-i ruhında imtihān eyler

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

695

Şāh-ı 'aks-i yāre çeşmüm hayme müjgānum tınāb
Hün-ı eşk ol haymeye bir erguvānī perdedür

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Ġam-ı 'ışkuñla feryād eylesem dīvānedür dirler
Kızarsa ağlamakdan gözlerüm mestānedür dirler

HARFU'L-VĀV

M 24b
(s.48)

VECDİ :

Vecdī-i Mevlevī.Bu beyt anuñdur.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Seyr itdüm esb-i fikret ile dehr-i pür ğamı
Gördüm hezār-ı sūret ile deyr-i ā'zamı

VECDİ EFENDİ .

Nāmı 'Abdü'l-bākī'dür.Bu eş'ār ol vücūd-ı kāmilüñdür.

(Der-kenār:Biñ yetmişbirde (Şadreddīn-zāde Ruhū'l-lah ile birlikte)*katl olındı.)

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Şu denlū dāğ dāğ oldu derūn kim eylesen girye
Olur vādī-i hayretde nice girdāb-ı hūn peydā

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Eger müstelzim-i ihsān ise feryād kâbildür
Kerem mebzûl olursa 'arz-ı isti'dād kâbildür

700

Ben itsem Bî-sütün'a himmet itmey tîşe-yi mahrem
Anı nevk-i müjeyle yıkmak ey Ferhād kâbildür

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Sîneñi çāk it der-āğuş eylesün cān dil-beri
Bezm-i hāsū'l-hās-ı vaşl oldukda ten bîgānedür

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Şeb-istān-ı gamum bezmünde şem'-i enverüm yokdur
Fenā dünyāda ya'nî bir müselleml dil-berüm yokdur

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Hāl-i ruhsārından ānla hālümü itme sū'āl
'Aşıkun baht-ı siyāhı ahterinden bellidür

* M.Nüshasında,Ü.Nüshasından farklı olarak,parantez içesisindeki bilgi kaydı vardır.

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

Bu hüsn ile insāna yakın olmasını gör
Pek az görilür böyle perī ādeme beñzer

705

Mey-hānede bī-kayd-ı sifāl ile mey içmek
Ne meclis-i Dārā'ya ne bezm-i Cem'e beñzer

Zincīr-i mahabbet çekerek geldi cihāne
Mecnūn ile dīvāne gönül tev'eme beñzer

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

Baḥa 'uṣṣāk taklīd idemez çevre taḥammülde
Cefā-cūlarını mānend-i Eyüb eylemişlerdür

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'îlü Fā'ilün

Sīnemde tāze şerha ki tīğ-i nigāh açar
Cān⁽¹³⁹⁾ küy-ı yāre gitmek için şāh-rāh açar

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Görürüz zülf-i perīşānı içinde ruhını
Leyletü'l-kadre hürşīdi nümāyan buluruz

710

Sanem-sitān-ı mahabbet ne 'aceb büt-gededür
Küfri ol deyrde biz hem-dem-i īmān buluruz

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

Derūn-ı dilde gördüm neş'e-i cām-ı neşāt ey ḡam
Yetiş kim milk-i hāsü'l-hās-ı 'ıka yād ayak basmış

(139) M.cānı

Degül kākül idüp kaşd-ı şikār-ı ahūvān-ı dil
Harīm-i Ka'be-i hūsne iki sayyād ayak basmış

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Sīnede bir şūh-ı mest gec-i külāh ister gönül
Bā'is-i āh-ı nedāmet bir künāh ister gönül

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

M 25a
(s.49)

Beni getürmez o hercāyi yādına hergiz
Lisān-ı 'ışkda nāmum vefā mıdur bilmem

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

U 23b
715

Zīr-i ebrūda görüp çeşmini bildüm ki degül
Mezheb-i hüsnde mestāneye mihrāb harām

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Sākīnün elin öpdüm olup şeyh-i harābāt
Eller ayağın öpdüğü ādemden el aldum

İl tūgmelerin çözdi ben emdüm leb-i la'līn
Kān açdı 'ādū gerçi ki ben mā-hasal aldum

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Aç turra-i ham-der-hamuñı gūş görünsün
Bīñ halka-i dīde aña mengūş görünsün

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Tecdīd-i 'özr h^vahi ile dest-būs içün
Her dem gelür derūnuma fikr-i günāh-ı nev

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

720

Dil-nüvāz olmağla ğamzen terk-i bīdād eylemez
Müselmān olmaz o kāfir Ka'be bünyād itsede

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Yine deşt-i cünün hāli degüldür söyle şād olsun
Var ey feryād benden rüh-ı Mecnün'a selām eyle

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Hübān-ı Sitānbül'a yetişmez yine Vecdī
Bezī itmege sermāye-i Kārūn ele girse

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Bu şi'r-i pāk berāber degülse Bākī'ye
Budur tefāvüti Vecdī o köhne bu tāze

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Mey anda dil-ber anda cümle yārān-ı safā anda
Göçüp cennetden Ādem sākın-ı mey-hāne olmaz mı

Mef'ülü Fe'ilätü Mefā'īlü Fe'ülün

725

Tā kim hatūn ey mäh-ı cebīnüm yüze çıkdı
Esrār-ı dil-ı zār-ı hazīnüm yüze çıkdı

Ruhsāruña hatt geldigüne ağlamam ammā
Baht siyeh-i ser-be-kemīnün yüze çıkdı

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Degül bahār-ı gül-sitānı kendümi göremem
O gül-rūh olmasa āyīne var karşumda

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Cihānda lāle vü gül⁽¹⁴⁰⁾ dāğ dāğı ile gelür
Gelen bu tekyeye kendi çerāğı ile gelür

Gelürse bezme n'ola elde cām ile sākī
Şikār-ı deşt-i harābāt ayağı ile gelür⁽¹⁴¹⁾

VEYSİ :

Bu eş'ār D İ v ā n'ından intihāb olındı.(Der-kenār:Māte
ma'zūlen belde-i Üsküp'de.Fi zi'l-hecce sene 1037,Tārīh-i 'A-
tāyī):

Veysī ki olmuş idi tağazzulde bī-bedel
Ta'yīn-i sāl fevtine tārīhdür ğazel

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

730

Gider h^vāb-ı teğāfūl dīdelerden dūr olur bir gün
Bu meclis böyle kalmaz mestler mahmūr olur bir gün

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Ne zībā beñzer ol serv-i revānum bāğ-ı 'ālemdē
Otursa şem'e tursa serve gitse mäh-ı tābāne

(140) Ü. lāle-dil

(141) Ü.'de "ile gelür" yok.

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- U^{24a} Halka-i dīdemi sayyād-ı ezel ideli dām
 M 25b Hūblarda seni tūtdı gözüm ey kebk-i hırām
 (s.50)

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Bī-sütün-ı ğam-ı ben āh ile itdüm ber-bād
 Varsun tīşesini başına çalsun Ferhād

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Turralaruñ ruhlar ile⁽¹⁴²⁾ it nikāb
 Eyler iseñ bakdığumuzdan hicāb

VAK'İ EFENDİ:

Bu iki beyt mecmū'asından intihāb olındı.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 735 Gūldi açıldı feyż-i nesīm-i bahārdan
 Kām aldı ğonce bir iki gün rūzgārdan

Sevdā girān-ı ma'rifete çok ziyān olur
 Kaldı metā'-ı fażl u hūner i'tibārdan

VELİ EFENDİ:

Şeşşīr-i zebān bir şā'ir-i mu'ciz beyāndur. Bu eş'ār mecmū'asından intihāb olındı.

(142) M. ruhlaruñā

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Nice olurdu müezzīlerle* eya hālümüz Yā-Rabb
Eger āyīn-i 'ıys-i Cem bizüm peydāmuz olsaydı

Velī bil kadr-i pīr-i mey-fürüşī sende insāf it
Bu dehlü lutf ider miydi bize babamuz olsaydı

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Yakdı yandırdı bizi tāb-ı temüz-ı iflās
Bilmezüz kağı cehennemde gezer bād-ı hevā

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

740

Nice bir hançer-i hūn-rīz hecre dil cilā virsün
Usandum rüzgāra sögmeden Allah belā virsün (143)

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Çok āb u tāb virmege muhtācdur Velī
Vasf-ı cemāl-i dil-beri āsān sanur gören

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Nakd-i eşküm şu kadar sarf iderüm yollarına
Yine her bār görüşdükcē kusūr isterler

VA'Dİ EFENDİ:

Bu nazm mecmū'asından intihāb olındı.

* Bu kelime Ü.'de ve M.'de " " olması lâzımken " " ile yazılmıştır.

(143) Ü.'de "virsün" yok.

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Geh bādeye geh cām-ı ziyā-güstere sunma
Sūfi çek elün göz göre āteşlere sunma

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Firāz-ı Tūr kande cām-ı rū'yet kande ben kande
Tecellī-i cemāl-i yāre takat kande ben kande

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlün Fā'

745

Mey sāgar-ı billūr ile hōşdur hōşdur
Bir gözleri mahmūr ile hōşdur hōşdur
Gel bezme yine perde-nüvāz ol mutrib
Meclis def ü tanbūr ile hōşdur hōşdur

M 26a

VECİHİ AĞA :

(s.51)

Bu eş'ār D İ v ā n'ından intihāb olındı.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

U 24b

Sitemle 'ālem-ārā dil-beri inkār iderlerse (144)
Vecihī'nün āna bir tarz ile cānānesin göster

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Bu bāğda benüm ol bāğ-bān-ı bī-tāli'
Ki būy-ı gonce-i terden bile nasībüm yok
Ne denlü hattı ideyüm bāğ u rāğ seyrinden
Yanumca bir büt-i fettān-ı dil-firībüm yok

(144) U, iderse

Gören cefāsın olur dūr el-hazer diyerek
Vecīhī ben āna şādum hele rakībūm yok

HARFÜ'L- YĀ

YAHYĀ EFENDİ:

Şeyhü'l-islām.Bu eş'ār D ĩ v ā n'ından intihāb olındı.
(Der-kenār: Üç def'a şeyhü'l-islām olmuşdur.Biñ elliüç zi'l-
hiccesinde vefāt itdi.)

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

750

Yanar tīr-i erūr peykānı āb-ı āteş-i dilden
Birinden āh olur zāhir birinden eşk olur peydā

Dil-i şeydā egerçi katre-i nāçizdür ammā
Derūnında olan sūzı söyindürmez yedi deryā

Cefāsı dil-berūn 'ayn-ı vefādur ey gönül gör kim
Cefālar ide ide Kays'ı Mecnūn eyledi Leylā

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Gülşende sihr-gūşuma bir nağme tokundı
Gelmiş gibi vādīye yine bülbul-i şeydā

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Düşmez ol şāha ki her gāh ider istiğnā
Gāh olur 'āşık-ı şeydāya düşer istiğnā

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

755

Yan āteşe pervāne-veş itme şakın efgān
Ey 'āşık-ı miskīn budur ādāb-ı mahabbet

Bir gün ola kim şād ola mahzūn-ı mahabbet
Çok 'ākılı ilzām ide Mecnūn-ı mahabbet

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Mestāne nigeħle bizi bir gec küleh mest
Mest eyledi te'sir idermiş nigeħ mest

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

İltifāt olsa eger ser-be-ser ola gül-zār
Bu hevā ile bu āb ile fezā-yı Bağdād

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Ab-ı hayvān olsa da vaşlı getürmem gönüm
Hayli demdür şīşe-i hātırda vardur inkisār

Müfte'ilün Mefā'ilün Müfte'ilün Mefā'ilün

760

Biz dimezüz ki mihr-veş cām-ı zer olsun ey felek
Sen bize mäh-ı nev gibi bir kadeh-i şikeste vir

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Tütüyādan topdağum vakt ola tercīh ideler
Rindler sāğar düzüb zühhād tesbīh ideler

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

M 26b Nesīm-i lutf iledür⁽¹⁴⁵⁾ intizārı fülk-i dilün
(s.52) Çoğ oldu sāhil-i mihnetde rüzgāra bakar

Seni gelür işidüp bāğa yāsemen cānā
Çıkup o şevk ile dīvāre reh-güzāre bakar

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

ü 25a Dil hevāyī olmada esdükce bād-ı nev-bahār
Bu hevalar ādeme 'azm-i gül-sitān itdürür

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

765 Gönül mir'atı kim şād-pāre-i dest-i celālündür
Yine her pāresinde cilve-ger baksān cemālündür

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Harābatı egerçi görmedük ammā görenlerden
İşitdük bir neşāt-efzā makām-ı dil-güşā dirler

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Dil degüldür kafes-i cismüme bülbul kodılar
Dāğlar anlamanuz yer yer ānā gül kodılar

Bir benefşe koyalum şīşeye çün kim komaduk
Ne gül ü lāle ne sünbül ne karanfül kodılar⁽¹⁴⁶⁾

(145) Ü.lutfuñadur.

(146) Ü.'de "Ne gül ü lāle karanfül ne sünbül ne kodılar"

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Hüsn kim ğāliye vü ğāzeden imdād ister (147)
İstemez dil anı bir hüsn-i hudā-dād ister

770

Zülfi kaydında olan bāğ u bahārı neyler
Seyr-i gül-zāra dahi hātır-ı āzād ister

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Yāri koynumda büyütdüm n'ola olsa dil-nüvāz
Nahl-i taze yirini sürmekle olur dil-nüvāz

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Kalur gider bu gönül zülf-i yārdan gelmez
Safā-yı Şām'ı tuyan ol diyārdan gelmez

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Gönül zülfündeki her bir şikenden nā-ümīd olmaz
Bu sevdālar anı seyyāh-ı Çīn itmek ba'id olmaz

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Tenhā gidelüm seyre dimiş emir o şāhuñ
Yahyā burada hātır-ı yārāne bakılmaz

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

775

Bāğa ol nahl-ı revān gelse kim istemez
Cümleden serv ider sāyesini pāy-endāz

(147) M.'de bu beyit, vr.27^a/s.53 de dir.

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Mahv ider revnak-ı ruhsāruñı zülf-i siyehün
Kaṅḡı gündür ki anuñ āhiri ahşām olmaz

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

Siyeh zülf ol ruh-ı zībāya düşmiş
Güneş üzre 'acebdür sāye düşmiş

İder erbāb-ı 'ışkuñ sözün efzün
Ol āteş kim derün-ı nāye düşmiş

Mef'ülü Fā'ilātu Mefā'ilü Fā'ilün

Ümmid-i h^vāb 'āşıkā olmaz hayāl imiş
Bī-çāre yāri düşde de görmek muhāl imiş

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

780

Görmezüz bir dil ki tütü gibi güftār eyleye
Söyledür mi yok cihānda bilmezem söyler mi yok

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Subha-dek kūyuñ tolanduk gün yüzün göstermedün
Çıkmadun ey mäh-i tābān bekledük ahşāme dek

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

M 27a
(s.53)

Hudā kerīmdür elbette eylemez mahrūm
Murādına irişür her kişi Hudā diyerek

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

ü 25b

Bülbüller öter güller açık şād gönül yok
Hiç böyleliğin görmemişüz fasl-ı bahārūn

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Oldı bir āl-ı kebüter mey-i nāb ile kadeh
İtdi engüştini sākī aña sīmīn halhāl

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

785

Hātırūm bir nesneden gāyetde muğberdür dimiş
Şübhe yokdur hātır-ı cānāne geldün ey gönül

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

Bir buse recā eyledüm āzurde dil olmuş
'Afv itse günāhum benüm ol yār elin öpsem

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

Ruḥı yādıyla dildārūn sabāh olinca āh itdüm
Harīfāne geçindük şem'-i dil-berden duḥān benden

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Yārdan seng-i cefā gelse niçün āh dirin
Başımı yarsa daḥi yarıcak Allah dirin

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

Varup feryādlar kıl Bī-sütūna karşı ey 'āşık
Sanur Ferhād'ını rahat bulur kühsār diñlesün

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

790

Olur gülgül kaçan şeftālüler alsam 'izārından
Bu bāğun miyvesi evvel irişürmiş bahārından

Şehā pür dāğ-ı sīnem tāze tāze zahm-ı tīğünle
Baña yegdür cihānuñ gülşeninden lāle-zārından

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

'İşkuñ nice düşvār idügin her kişi bilmez
Bir ben bilirüm çekdügümi bir de bir Allah

Mefā'īlün Fe'īlātün Mefā'īlün Fe'īlün

Benümledür dir imiş bü-y-ı zülf-i cānāne
Haber nesīmdedür müjde sünbül-istāne

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Saňa 'āşık benüm yanumda gayrın adın aındurma
Añılmaz şem' ile bülbul-i gül gülşenle pervāne

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

795

Fārīğ olamam dest-i talebde tek u pūdan
Ol gözleri āhūyı şikār eylemeyince

'Ayb eylemenüz her gice feryād u fiğānum
Rāhat bulamam nāle vü zār eylemeyince

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Cān mı vardur arzū-mend-i visālūn olmaya
Dil mi vardur teşne-i āb-ı zülālūn olmaya

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

Biñ cān ile 'āşık nice olmaz saña kurbān
Biñ mürdeye cān virmek olur bir nıgehünde

Yā dāmenūn yā ser-i zülfūn eseridür
Bu bûy-ı dil-āvîz ki var hāk-i rehünde

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

M 27b
(s.54)
800

Bir niyāz ile lebin emdürdi çok nāz itmedi
Lutf u ihsānı baña çok sevdüğüm az itmedi (148)

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'îlü Fā'ilün

Sihr eyledi alınca ele yār sāğarı
Bir zerre içre itdi nihān mîhr-i enverî

U 26a

YĀRĪ EFENDİ.

Bu beyt anuñdur.

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

Zātum gibi bir gevher-i pāk itmedi zāhir
Tertīb-i mevādd ideli terkīb-i 'anāsır

(148) Ü.'de "itmedi" yok.

YÜSUF :

Mevlevî şeyhidür. Bu rübâ'î mecmû'asından intihâb olındı.

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ül

Kurbānuñ olam nedür o düzdîde nigāh
Dünyâyı helāk eyledi ol çeşm-i siyāh
Ol havf ile ervāh-ı mücerred dirler
Lā-havle velā kuvvete illā billāh

-----0-----

Bu 'abd-i fakîr ya'nî Mehmed 'Âsım ibn-i 'Abdü'r-rahman el-kādî bî-'asker-i Rûm-illî sâbıkâ bu fennün yegānesi olan "Fâ'izî Efendi" lisân-ı Türki'de olan dîvānları cem' idüp "Z ü b d e " dimüş. Bu fakîr andan sonra gelen erbâb-ı mazmûn dîvānların cem' ve intihâb idüp "Z e y l-i Z ü b d e " diyü tesmiye itmişündür.

Kusûrî dâmen-i 'afv ile mestûr buyrula.

(İstinsâh itdügümüz nüshanuñ zirinde şu 'ibâre vardır.)*

Bu 'abd-i fakîr sâhibü'z-zenb ve't-taksîr Mehmed Emîn el-Münib inb-i Ahmed el-mevlâ ebûhu. Hısn el-Mansûrî-zâde bu risâle-i şîrîn makâleyi kütüb ve terkîm itmişdür. Harrara fi'l-yevmi's-sânî min şehr-i saferü'l-hayr li-sene ihdâ ü 'ısrîn ve mie ve elf min hicce men lehu'l-'izz ü ve's-şeref. Sallallahu ve sellem-i 'aleyh-i ve 'alâ âlihi ve sahbihi ecma'in.

M 28a
(s.55)

* M. Nüshasındaki bu bilgi, müstensih tarafından konulmuştur.

M.Nüshasında Ü.'ye ilâveten şu cümleler vardır:

Bu kitāp hakikaten bir nüsha-i nādiredür ve böyle bir kitāp mevcūd olduğu hiç kimseye ma'lūm degüldür.Devletlü Rıza Pāşā hazretlerinden ahz ile bir günde istinsāh edilmişdür. Maksad nüshasının ta'addüdi ve elde edilmesidür.Vāki' olan hata ve kuşur 'afv buyrula.

17 Rebi'ul-evvel 1321

Emîrî-zāde 'Alî Emîrî

S O N U Ç

Bilindiği gibi Türk-İslâm Medeniyeti içerisinde doğup-gelişen Divan Edebiyatı'na kaynak teşkil eden eserlerin başında Şu'arâ Tezkireleri gelmektedir.

XVII.yüzyıl şair ve yazarlarından olan Mehmed Âsım'da Tezkiresi'yle tanınmış önemli simalardan biridir.

Konumuz olan Mehmed Âsım'ın hangi tarihte doğduğu kesin olarak bilinmemektedir.Kaynakların vermiş olduğu bilgiye göre,XVII.yüzyılda şair ve yazarların en çok bulunduğu bir dönemde İstanbul'da doğmuştur.Çocukluk ve gençlik döneminde kimlerden ders aldığı bilinmemesine rağmen,olgunluk döneminde yetişmesine,müderris olmasına yardımcı olan Bursalı Esirî Mehmed Efendi'dir.Kaynaklar,onun iyi bir tahsil gördüğü konusunda ittifak halindedir.Çağının şeyhülislâmlarından olan Şeyhülislâm Esirî Mehmed Efendi'den mülazim olan Seyrek-zâde,Istanbul'un çeşitli medreselerinde müderrislik görevinde bulunmuştur.

Daha XV.yüzyılda Şeyhî,Ahmed Paşa ve Necâtî gibi büyük şairler tarafından sağlam temeller üzerine kurulan Divan Edebiyatı,XVI.yüzyılda da olgunluk çağına ulaşarak parlak bir devrini yaşamıştır.

Bilindiği gibi XVII.yüzyıl,Osmanlı İmparatorluğu'nun iç karışıklıklar,savaşlar,ekonomik sıkıntılarla dolu olduğu bir dönemdir.XVII.yüzyılın çok hareketli olmasına rağmen,XVI.yüzyılda ulaşılan kültür,sanat ve edebiyat hayatının bu yüzyılda da yüksek seviyede devam etmiş olması,ayrıca dikkat çekici bir olaydır.Siyâsî hayat gerileme ve Duraklama devrini yaşamaya doğru hızla ilerlerken,edebî hayat da bunun aksine millî zirveye doğru yolalmış ve XVII.yüzyılda Millî Divan Edebiyatı'mız doğmuştur diyebiliriz.

Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u fethetmesi ile Doğu-Batı dünyası bir noktada,yani İstanbul'da kesişmiş,yeni bir imparatorluk şuuru doğmaya başlamıştır.Çok kısa zamanda hemen hemen her alanda büyük ilerlemeler kaydedilmiştir.Gerek XV. ve gerekse XVI.yüzyılda kültürel ve edebî hayatın yanında mimarî hayat da en yüksek seviyeye ulaşarak,Klasik Osmanlı Mimarîsi meydana gelmiştir.

Klasik Osmanlı Mimarîsinin en büyük ustası Mimar Sinan'dır. Gerçi XVII.yüzyılda bir Mimar Sinan yoktur ama,Mimar Sinan'ın yolunu takip eden ve Sultan Ahmed Külliyesi,Yeni Camii,Üsküdar Çini-li Camii...gibi abidevî eserleri vücuda getiren Mimar Sedefkâr Mehmed Ağa,Davut Ağa,Mustafa Ağa gibi tanınmış hassa mimarları yetiştirilmiştir.Camilerin yanında medreseler ve kütüphanelerin de çok sayıda yapılmış olması,bu yüzyılın kültüre ve eğitime verdiği önemi göstermektedir.

İşte kültür,sanat ve edebiyatın zirvede olduğu bu dönemde Seyrek-zâde,İstanbul'daki bilgin,şair ve ileri gelen aydınlarla tanışmış,onların ilmi ve edebî sohbetlerinde haliyle bulunmuş olabilir.Çünkü tezkiresine aldığı şairlerin çoğu,yüzyılın ikinci sınıf şairleridir.Bu şairlerden bazılarının(Gani-zâde Nadirî,Cem'î,Cevrî,Riyâzî..gibi) eş'arından bolca örnekler vermesi bize böyle bir hüküm verme lüzumunu hissettirmiştir.

Kaynaklardan tesbit ettiğimiz örnek şiirlerinin konusundan da anlaşıldığı gibi,ikinci sınıf şairlerden olan Seyrek-zâde,âlim ve köklü bir aileye mensuptur.İstanbul'un çeşitli medreselerinde müderrislik yaparken bir yandan da Gül-deste(antoloji) niteliğindeki tezkiresini meydana getirmiştir.Onun bugün için nüshasını bulamadığımız mükemmel ve müretteb bir divanının olduğu bilinmektedir.Seyrek-zâde yukarıda da belirtildiği gibi daha çok tezkiresiyle tanınmıştır.Bilindiği gibi Kafzâde Faizî'nin tezkiresine zeylidir.Eserin sonunda da Faizî'ye zeyl olarak tezkiresini yazdığını belirtmektedir.Zeyl-iZübdetü'l-Eş'ar müellif hattı değildir.İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde 1711 numarada kayıtlı bulunan nüsha,1121/1709'da istinsah edilmiştir.Bu nüshadan 2401(Nail Bey nüshası) numaralı nüsha ile M.(Fatih Millet Kütüphanesi,Ali Emiri Manzum,1326) nüshası istinsah edilmiştir.

Doğum tarihini bilemediğimiz Seyrek-zâde Mehmed Âsım,15 Şa'ban 1086/21 Ekim 1675 (Pazartesi) günü taundan vefat etmiştir.Edirkekapısı dışında,Emir Buharî Tekkesi karşısında,amcası Seyrek-zâde Yunus Efendi'nin mezarı yanında medfundur.

Netice olarak,XVII.yüzyılda yaşamış olan Seyrek-zâde,Edebiyat Tarihimiz içerisinde Tezkiresiyle önemli bir yer işgal etmektedir.Biz bu çalışmamızla onu,ilim âleminin istifadesine sunduk.

İ N D E K S

Şahıs isimleri indeksi çıkartılırken, şairlere ait ünvanlar parantez içinde yazılmıştır. Bundan sonra sırasıyla, çalışmamızdaki sayfa numarası ile nüshalardaki varak numaraları belirtilmiştir.

A	<u>Ü.Nüshası</u>	<u>M.Nüshası</u>
'Abdi(-i Diger)(Şakird-i Yunus Beg):115.....	14 ^b	15 ^b
'Abdi Ef.(-):115	14 ^a	15 ^b
'Abdi Pāşā(Şārih-i 'Örfi):115.....	14 ^b	15 ^b
Ādem Ef.(Şeyh-i Mevlevî):45.....	1 ^b	1 ^b
Ālî Ef. (-):44.....	1 ^b	1 ^b
'Arif Çelebi(-):117	14 ^b	16 ^a
'Arzî Ef.(-): 117	14 ^b	15 ^b
'Atâyî (Nev'i-zāde):112	13 ^b	15 ^a
'Avnî (Hābil-zāde): 114	14 ^a	15 ^b
'Ayşî Ef.(-): 115	14 ^a	15 ^b

B

Bahāyî Ef.(Şeyhülislām):48	2 ^a	2 ^a
Bahrî Ef. (-): 52	3 ^a	3 ^a
Bākî (Uşşākî-zāde):51	2 ^b	3 ^a
Bedrî Ef.(-):50	2 ^b	2 ^b
Bezmî Ef.(-):51	2 ^b	3 ^a
Bülendî Çelebi(-): 51	2 ^b	3 ^a

C

Cem'î Ef.(-):53	3 ^a	3 ^a
Cevrî (-):58	4 ^a	4 ^a

F

Fāik Çelebi(Hicāzī-zāde):127	16 ^b	18 ^a
Fāizī Ef.(Kafzāde):118	15 ^a	16 ^a
Fasīhī Ef.(-):127	16 ^b	18 ^a
Fehīm Çelebi(-):128	17 ^a	18 ^a
Fehmī Çelebi(-):133	18 ^a	19 ^a
Fennī Çelebi(-):132	17 ^b	19 ^a
Feyzī Çelebi(-):126	16 ^b	18 ^a
Feyzullah Ef.(-):128	17 ^a	18 ^a

G

Gafūrī Ef.(Şeyh Mahmūd):117	14 ^b	16 ^a
Güftī Çelebi(-):134	18 ^a	19 ^b

H

Hāfız(Haylī Hāfızī):66	5 ^b	5 ^b
Haletī(Azmi-zāde):61	4 ^b	4 ^b
Hamdī(-i Diger):65	5 ^a	5 ^b
Hamdī Ef.(-):64	5 ^a	5 ^b
Hāmī Beg(-):66	5 ^a	5 ^b
Haylī Ef.(-):65	5 ^a	5 ^b

İ

İffetī Ef.(-):117	14 ^b	16 ^a
İsmetī Ef.(kādī):109	13 ^a	14 ^b
İzzetī Ef.(-):113	14 ^a	15 ^a

K

Kadri(-):133	18 ^a	19 ^a
----------------------	-----------------	-----------------

Kelīm Ef.(Paṭ Burun-zāde):133	18 ^a	19 ^b
Kerīmī Ef.(-):134	18 ^a	19 ^b

L

Latīfī(Riyāzī-zāde):135	18 ^a	19 ^b
-------------------------------	-----------------	-----------------

M

Māil Çelebi(-):137	18 ^b	20 ^a
Mantıkī(-):135	18 ^a	19 ^b
Meşrebī(-):140	19 ^a	20 ^b
Meyyāl (-):136	18 ^b	20 ^b
Mezākī Ef.(-):138	19 ^a	20 ^b
Mezākī (kādī):138	18 ^b	20 ^b
Muhammed Ağa(-):137	18 ^b	20 ^a
Muḥarrem Çelebi(-):137	18 ^b	20 ^a
Murādī(Sultan Murād Han):136	18 ^b	20 ^a

N

Nābī Ef.(-):150	21 ^a	22 ^b
Nādirī Ef.(Gani-zāde):156	22 ^a	24 ^a
Nā'ilī Ef.(-):153	21 ^b	23 ^b
Nazīm Çelebi(-):150	21 ^a	22 ^b
Nazīrī Ef.(Hazīnedār-zāde):149	21 ^a	22 ^b
Nedīm Ef.(-):152	21 ^a	23 ^a
Nef'ī Ef.(-):140	19 ^a	20 ^b
Nehcī Ef.(-):149	21 ^a	22 ^b
Nergisī(-i Diger):148	20 ^b	22 ^b
Nergisī Ef.(-):148	20 ^b	22 ^b
Nesīb(Uşşākī-zāde):151	21 ^b	23 ^b
Neşātī Ef.(-): 155	22 ^a	23 ^b
Nisārī(-):152	21 ^b	23 ^a
Nutkī Ef.(-):156	22 ^a	23 ^b
Nüzhetī Çelebi(-):149	21 ^a	22 ^b

Ö

'Ömrî(Nasûh Pâşâ-zâde):114	14 ^a	15 ^a
----------------------------------	-----------------	-----------------

R

Râgibî(-):73	6 ^b	7 ^a
Ref'etî Çelebi(-):75	7 ^a	7 ^b
Rezmî(Bahâdîrgiray Hân):74	6 ^a	7 ^a
Rıfkî Ef.(-):73	6 ^b	7 ^a
Rıẓâyî'Alî Ef.(-):71	6 ^a	6 ^b
Rıyâzî Ef.(-):67	5 ^b	6 ^a
Ruhî(Sadreddin-zâde Ruhullah Ef.):74	6 ^b	7 ^b
Rüşdî Ef.(-):73	6 ^a	7 ^a

S

Sâbir(Mehmed Pârsâ Ef.):96	10 ^b	11 ^b
Sâbit Ef.(-):52	3 ^a	3 ^a
Sabrî(Şerif Sabrî):90	9 ^b	10 ^b
Sabûhî(Mevlevî Şeyhî):95	10 ^b	11 ^b
Sa'dî (Şeyhülislâm Ebu Sa'id Ef.):80	8 ^a	8 ^b
Sâ'ib(-i İsfahânî):96	11 ^a	12 ^a
Safvetî Ef.(-):97	11 ^a	12 ^a
Sâmî Beg(-):76	7 ^a	8 ^a
Sâmî(-i Digerî)(Sipâhî Mustafa Beg):81	8 ^a	9 ^a
Sebzî(-i Burusevî):79	7 ^a	8 ^b
Selîm (Selîm-i 'Acem):79	7 ^b	8 ^b
Senâyî(Sîrözî'Alî Ef.-zâde):80	8 ^a	8 ^b
Sıdkî Çelebi(-):95	10 ^b	11 ^b
Sırrî Ef.(-):79	7 ^b	8 ^a
Sulhî Ef.(-):98	11 ^a	12 ^a
Sûzî('Osmân):80	7 ^b	8 ^b
Sûkûnî Çelebi(-):82	8 ^a	9 ^a

Ş

Şānī(-i Vānī):88	9 ^b	10 ^a
Şef'ī Çelebi(-):87	9 ^a	10 ^a
Şehrī(-):83	8 ^a	9 ^a
Şekīb Çelebi(-):89	9 ^b	10 ^b
Şeyhī('Allāme Ef.):87	9 ^a	10 ^a
Şeyhī Çelebi(-):89	9 ^b	10 ^b
Şeyhī(Kudsī-zāde):88	9 ^a	10 ^a

T

Tab'ī Çelebi(Evsī-zāde):100	11 ^b	12 ^b
Tab'ī(Halīl Pāşā-zāde):101	11 ^b	12 ^b
Tāhir Çelebi(-):99	11 ^b	12 ^b
Tā'ib Çelebi(-):52	3 ^a	3 ^a
Tal'atī Ef.(-):99	11 ^b	12 ^b
Tarzī Ef.(-):100	11 ^b	12 ^b
Tıflī Çelebi(-):101	11 ^b	13 ^a

Ü

Ülfetī Çelebi(-):47	2 ^a	2 ^a
Unsī Ef.(-):46	1 ^b	1 ^b

V

Va'dī Ef.(-):166	24 ^a	25 ^b
Vak'ī Ef.(-):165	24 ^a	25 ^b
Vecdī Ef.(-):159	23 ^a	24 ^b
Vecdī(-i Mevlevī):159	22 ^b	24 ^b
Vecihī Ağa(-):167	24 ^a	26 ^a
Velī Ef.(-):165	24 ^a	25 ^b
Veysī (-):164	23 ^b	25 ^a

Y

Yārī Ef.(-):175	26 ^a	27 ^b
Yahyā Ef.(Şeyhülislām):168	24 ^b	26 ^a
Yūsuf(Mevlevī Şeyhi):176	26 ^a	27 ^b

Z

Ẓamirī(Hacı Yūsuf-zāde):98	11 ^a	12 ^a
Zekāyī Ef.(-):76	7 ^a	7 ^b
Zuhūrī Ef.(-):109	13 ^a	14 ^b

بقیہ زندہ تبارہ فاضلہ قدر المرحوم محمد بن اسماعیل عبد الباقی
بکرمہ و ام ابی عبد اللہ عقیقہ

محکم دلائل سے مزین
محدث ترین تاریخی و علمی
مآخذ پر مشتمل مفت آن لائن مکتبہ

5. (and) 6. VV
VJA

مقامی
محکمہ
پیشواری
لکھنؤ

2

[illegible]

اینه شغف غدا ز آفت بیابان بزمی
دایم در دین و دین تو فروغ و نور
بر سریدار و دین تو شکر و یادگار
بر که کواکب است ای آفتاب حقیقت
دست یافتار و در روز غدیرت
بر دل تو و در کار اوله خفا درخ
کر نیخو جام حرم طرب محبت
و کلاه تو کبر بر رخسار پادشاه
و دره اوله خفا خفا و خندان
سفر طوط که کار کاروانی
او که کلاه تو آینه خفا درازانی
ای کلاه اجود و خوش طبع و خندان
قند سحر خفا خفا و خندان
سفر طوط که کار کاروانی
حسب که کلاه تو خفا و خندان
دراغی و خفا و خفا و خندان
رضا و خفا و خفا و خندان
بوی خفا و خفا و خفا و خندان
طوط که کار کاروانی

[illegible]

۱۰۰ در صدد رسیدن ز اوج افندی بر توحا و اهلانند از افندی
 سوز سید را بدو که اوج افندی بر توحا و اهلانند از افندی
 صاف و او را که افندی بر توحا و اهلانند از افندی
 خط سبز که افندی بر توحا و اهلانند از افندی
 صاف و او را که افندی بر توحا و اهلانند از افندی
 سوز سید را بدو که اوج افندی بر توحا و اهلانند از افندی
 ۱۰۰ در صدد رسیدن ز اوج افندی بر توحا و اهلانند از افندی

در صدد رسیدن ز اوج افندی
 سوز سید را بدو که اوج افندی
 صاف و او را که افندی
 خط سبز که افندی
 صاف و او را که افندی
 سوز سید را بدو که اوج افندی
 ۱۰۰ در صدد رسیدن ز اوج افندی

۱۰۰ در صدد رسیدن ز اوج افندی
 سوز سید را بدو که اوج افندی
 صاف و او را که افندی
 خط سبز که افندی
 صاف و او را که افندی
 سوز سید را بدو که اوج افندی
 ۱۰۰ در صدد رسیدن ز اوج افندی

در صدد رسیدن ز اوج افندی
 سوز سید را بدو که اوج افندی
 صاف و او را که افندی
 خط سبز که افندی
 صاف و او را که افندی
 سوز سید را بدو که اوج افندی
 ۱۰۰ در صدد رسیدن ز اوج افندی

ای قوی را که عیار غرضی آید
بویادی و دست یاری او را
سر به سر است که زدن آید
کلان و دانه از رخ زلف آید
شکست خورشید و لاله زار
ناله کس تو را دست خور
کشتیم خورشید و لاله زار
عاقبت که در خشت دید و دید
تو خندان سر و خفت ظهور
او که می بیند خفته و خفته
تو است که که شسته و آید
در دایره که در صفت شسته
افزون که نظام جان آید
در کاف و او نهی که در کاف
در خور او خور و در خور
حرف الهی ظهوری آید
دام با صفت شسته و آید
آوردیم و سر سر خور
حرف الهی ظهوری آید
ای قوی را که عیار غرضی آید
بویادی و دست یاری او را
سر به سر است که زدن آید
کلان و دانه از رخ زلف آید
شکست خورشید و لاله زار
ناله کس تو را دست خور
کشتیم خورشید و لاله زار
عاقبت که در خشت دید و دید
تو خندان سر و خفت ظهور
او که می بیند خفته و خفته
تو است که که شسته و آید
در دایره که در صفت شسته
افزون که نظام جان آید
در کاف و او نهی که در کاف
در خور او خور و در خور
حرف الهی ظهوری آید
دام با صفت شسته و آید
آوردیم و سر سر خور
حرف الهی ظهوری آید

خونست که در خور غرضی آید
طبع او را دانه از رخ زلف آید
کلان و دانه از رخ زلف آید
دارای رخ زلف از رخ زلف آید
زلف او را دانه از رخ زلف آید
که در خور غرضی آید
در کاف و او نهی که در کاف
همه که در خور غرضی آید
تو خندان سر و خفت ظهور
افزون که نظام جان آید
در کاف و او نهی که در کاف
در خور او خور و در خور
حرف الهی ظهوری آید
دام با صفت شسته و آید
آوردیم و سر سر خور
حرف الهی ظهوری آید
ای قوی را که عیار غرضی آید
بویادی و دست یاری او را
سر به سر است که زدن آید
کلان و دانه از رخ زلف آید
شکست خورشید و لاله زار
ناله کس تو را دست خور
کشتیم خورشید و لاله زار
عاقبت که در خشت دید و دید
تو خندان سر و خفت ظهور
او که می بیند خفته و خفته
تو است که که شسته و آید
در دایره که در صفت شسته
افزون که نظام جان آید
در کاف و او نهی که در کاف
در خور او خور و در خور
حرف الهی ظهوری آید
دام با صفت شسته و آید
آوردیم و سر سر خور
حرف الهی ظهوری آید

لی

[illegible][illegible]

ایستاد و در این عالم
بیت او افلاک را شکست
و در این عالم ازین جیف بکین
بنی از کون و خفا خلق است
و خفا را ازین عالم بپای او
که از این عالم آید و خور و زور
بیت از این عالم آید و خور و زور
ایستاد و در این عالم ازین جیف بکین
بنی از کون و خفا خلق است
و خفا را ازین عالم بپای او
که از این عالم آید و خور و زور
بیت از این عالم آید و خور و زور

عاقبت او در کون و خفا خلق است
کنور وی نایب و خفا خلق است
نار و شمس و طریق ازین جیف بکین
عشق و دوستی ازین جیف بکین
بنی از کون و خفا خلق است
و خفا را ازین عالم بپای او
که از این عالم آید و خور و زور
بیت از این عالم آید و خور و زور
ایستاد و در این عالم ازین جیف بکین
بنی از کون و خفا خلق است
و خفا را ازین عالم بپای او
که از این عالم آید و خور و زور
بیت از این عالم آید و خور و زور

[illegible][illegible]

通

(۵)

۹ بر من علی تو رسد مگر نه آنجا که انتخاب اولیست... به کفایت نهاده و تا ابد
کمی و غیره...
۱۰ باقی آنچه گفته شد تا به سرانجام مگر نه آنجا که انتخاب اولیست... به کفایت نهاده و تا ابد
کمی و غیره...
۱۱...
۱۲...
۱۳...
۱۴...
۱۵...
۱۶...
۱۷...
۱۸...
۱۹...
۲۰...
۲۱...
۲۲...
۲۳...
۲۴...
۲۵...
۲۶...
۲۷...
۲۸...
۲۹...
۳۰...
۳۱...
۳۲...
۳۳...
۳۴...
۳۵...
۳۶...
۳۷...
۳۸...
۳۹...
۴۰...
۴۱...
۴۲...
۴۳...
۴۴...
۴۵...
۴۶...
۴۷...
۴۸...
۴۹...
۵۰...
۵۱...
۵۲...
۵۳...
۵۴...
۵۵...
۵۶...
۵۷...
۵۸...
۵۹...
۶۰...
۶۱...
۶۲...
۶۳...
۶۴...
۶۵...
۶۶...
۶۷...
۶۸...
۶۹...
۷۰...
۷۱...
۷۲...
۷۳...
۷۴...
۷۵...
۷۶...
۷۷...
۷۸...
۷۹...
۸۰...
۸۱...
۸۲...
۸۳...
۸۴...
۸۵...
۸۶...
۸۷...
۸۸...
۸۹...
۹۰...
۹۱...
۹۲...
۹۳...
۹۴...
۹۵...
۹۶...
۹۷...
۹۸...
۹۹...
۱۰۰...

فراوانی

۱۰۰...
۱۰۱...
۱۰۲...
۱۰۳...
۱۰۴...
۱۰۵...
۱۰۶...
۱۰۷...
۱۰۸...
۱۰۹...
۱۱۰...
۱۱۱...
۱۱۲...
۱۱۳...
۱۱۴...
۱۱۵...
۱۱۶...
۱۱۷...
۱۱۸...
۱۱۹...
۱۲۰...
۱۲۱...
۱۲۲...
۱۲۳...
۱۲۴...
۱۲۵...
۱۲۶...
۱۲۷...
۱۲۸...
۱۲۹...
۱۳۰...
۱۳۱...
۱۳۲...
۱۳۳...
۱۳۴...
۱۳۵...
۱۳۶...
۱۳۷...
۱۳۸...
۱۳۹...
۱۴۰...
۱۴۱...
۱۴۲...
۱۴۳...
۱۴۴...
۱۴۵...
۱۴۶...
۱۴۷...
۱۴۸...
۱۴۹...
۱۵۰...

[۱۵] باقی مگر نه آنجا که...
۱۵۱...
۱۵۲...
۱۵۳...
۱۵۴...
۱۵۵...
۱۵۶...
۱۵۷...
۱۵۸...
۱۵۹...
۱۶۰...
۱۶۱...
۱۶۲...
۱۶۳...
۱۶۴...
۱۶۵...
۱۶۶...
۱۶۷...
۱۶۸...
۱۶۹...
۱۷۰...
۱۷۱...
۱۷۲...
۱۷۳...
۱۷۴...
۱۷۵...
۱۷۶...
۱۷۷...
۱۷۸...
۱۷۹...
۱۸۰...
۱۸۱...
۱۸۲...
۱۸۳...
۱۸۴...
۱۸۵...
۱۸۶...
۱۸۷...
۱۸۸...
۱۸۹...
۱۹۰...
۱۹۱...
۱۹۲...
۱۹۳...
۱۹۴...
۱۹۵...
۱۹۶...
۱۹۷...
۱۹۸...
۱۹۹...
۲۰۰...

(۴)

۱...
۲...
۳...
۴...
۵...
۶...
۷...
۸...
۹...
۱۰...
۱۱...
۱۲...
۱۳...
۱۴...
۱۵...
۱۶...
۱۷...
۱۸...
۱۹...
۲۰...
۲۱...
۲۲...
۲۳...
۲۴...
۲۵...
۲۶...
۲۷...
۲۸...
۲۹...
۳۰...
۳۱...
۳۲...
۳۳...
۳۴...
۳۵...
۳۶...
۳۷...
۳۸...
۳۹...
۴۰...
۴۱...
۴۲...
۴۳...
۴۴...
۴۵...
۴۶...
۴۷...
۴۸...
۴۹...
۵۰...
۵۱...
۵۲...
۵۳...
۵۴...
۵۵...
۵۶...
۵۷...
۵۸...
۵۹...
۶۰...
۶۱...
۶۲...
۶۳...
۶۴...
۶۵...
۶۶...
۶۷...
۶۸...
۶۹...
۷۰...
۷۱...
۷۲...
۷۳...
۷۴...
۷۵...
۷۶...
۷۷...
۷۸...
۷۹...
۸۰...
۸۱...
۸۲...
۸۳...
۸۴...
۸۵...
۸۶...
۸۷...
۸۸...
۸۹...
۹۰...
۹۱...
۹۲...
۹۳...
۹۴...
۹۵...
۹۶...
۹۷...
۹۸...
۹۹...
۱۰۰...

۱۰۱...
۱۰۲...
۱۰۳...
۱۰۴...
۱۰۵...
۱۰۶...
۱۰۷...
۱۰۸...
۱۰۹...
۱۱۰...
۱۱۱...
۱۱۲...
۱۱۳...
۱۱۴...
۱۱۵...
۱۱۶...
۱۱۷...
۱۱۸...
۱۱۹...
۱۲۰...
۱۲۱...
۱۲۲...
۱۲۳...
۱۲۴...
۱۲۵...
۱۲۶...
۱۲۷...
۱۲۸...
۱۲۹...
۱۳۰...
۱۳۱...
۱۳۲...
۱۳۳...
۱۳۴...
۱۳۵...
۱۳۶...
۱۳۷...
۱۳۸...
۱۳۹...
۱۴۰...
۱۴۱...
۱۴۲...
۱۴۳...
۱۴۴...
۱۴۵...
۱۴۶...
۱۴۷...
۱۴۸...
۱۴۹...
۱۵۰...

۱۰۹

ایتم ای طبعه عالم انقل صبر با مجال
 کتاب استین خلقت صبر بود زمانه مقصود
 کتاب موهبته سکنی صفت خصال
 سر نامه تفکره اول قدم کرده
 نامه صفت تمام فوهم و ف
 الهول اول ایستوی آمده قرار
 ۱۱ شخص صبر مجرب شدن بر منتهای باب اولک
 زبان المیز شکوه هر سه صریح می باشد
 ۱۲ تنی عذرم اذنه نقیب اوله
 ۱۳ بوالصفا دیوانه انقباب اولک
 باقر اندون اوقوب دفع کرانه اندیجا
 ۱۴ بایک بایم و علق افان عقیله
 ۱۵ عیار که قیوم غلام خلق صفت
 ۱۶ تنی قنبر راه افه بوالصفا مجرب شدن انقباب اوله
 هر که اولک حمت ایداب ملک
 ترتیب سوره امیر کل مکتوب
 ۱۷ اندوه کل بر من انقباب اولک
 ۱۸ شای دانی بوبر ایکی صفت دیوانه انقباب اوله
 ۱۹ حمام سینه وقف فیله اوله سهر
 سر قنبر سینه دیوانه انقباب اوله

۱۰۸

دردن جان تن سوزش عزم از سوز
 کورس دروغ عطفان اقباب لک
 ۱۰۸ اودره سرخانی سرف اوله نقاب لک
 ۱۰۹ سناتت بیت اسن آناب لک
 ۱۱۰ کم و دردی سهر و در سوزن نقاب لک
 ۱۱۱ شنه اوله صبر جمی اتم عفا
 ۱۱۲ بکره اوله انقباب اوله لک
 ۱۱۳ تا که در هر ایدم اوله صفت سهر
 ۱۱۴ اوسته دره کورده کمال اوله لک
 ۱۱۵ دل غایت کورست فزق زانو بند
 ۱۱۶ بود اوله و بیکه بود اوله لک
 ۱۱۷ نه نفس اهل اوله کورس بود
 ۱۱۸ قنبر صبر سحر سنا سهر
 ۱۱۹ دلی و طافه کورس عید فزانی
 ۱۲۰ هلاک قنبر اوله کورس تمام
 ۱۲۱ جند سنا صبر سهر
 ۱۲۲ درون قنبر صبر و بیکه بود
 ۱۲۳ بزرگ قنبر سهر
 ۱۲۴ نه جند بیکه کورس و کورس
 ۱۲۵ بقرینه کورس بیکه و کورس

(۴۴)

۵۹ صاحب اصفهانی ترکی دیوانی دارد - بواسطه آمدن

انتخاب اولیست

بویست قندلر که دیوانه ایده ایمنی کلاکد یوره سه فتنی زانایان
بلکدی بیلی نغنی ناکندی کل کلارده هیچ کافر قاسم دین دین حلاج
مویط عتقه آره من اول حبیبی کی کم ککتدی یتم و حمده و خدر جد
شراندن نجیب المصلح اگر سر حوسه بولطونه قید المکتوب کتبات
آرم ند که ایچیم سن دیر دکلج سرب دوجت اگر فتنه من یکانا اچر
صابت جود من آلت حریجه یه علمیم بیلمیم یونیم یمن قاسم آسمان اچر
۵۵ مصوفی اندی دیوانه دیوانه انتخاب اولیست

برستم کلمه دیوار باب محبت عشاقی کوپ نایا ایلم یام باق
اشکوی کوره لطف کل کلیم قیصر افسوس که بیانه یام باق
زخم ادرم دحم ستم آتیشتم صوفی بود اول صوفی زان قیصر
کلمه ادرم آت ادرم فغان کل ناله مصوفی عاشق بیست م کور
خدا بدو که حقیقه عید خلعت کله و غنی بیو دیم ریا و کما

۵۶ صلی اندی بویست کورم ستم انتخاب اولیست
ای دل و صید ویم اوستوفل فلان سلانه وضعن ابراد حریف کل
دیور راضی ویم نه ده ستم بویست که عصا ناله لطف دل دلا یار
۵۷ صوری صاحب نویف زاده و عیلم ستم - بویست
موسوم ستم انتخاب اولیست

کلی

(۴۵)

۵۹ صاحب اصفهانی ترکی دیوانی دارد - بواسطه آمدن
انتخاب اولیست
بویست قندلر که دیوانه ایده ایمنی کلاکد یوره سه فتنی زانایان
بلکدی بیلی نغنی ناکندی کل کلارده هیچ کافر قاسم دین دین حلاج
مویط عتقه آره من اول حبیبی کی کم ککتدی یتم و حمده و خدر جد
شراندن نجیب المصلح اگر سر حوسه بولطونه قید المکتوب کتبات
آرم ند که ایچیم سن دیر دکلج سرب دوجت اگر فتنه من یکانا اچر
صابت جود من آلت حریجه یه علمیم بیلمیم یونیم یمن قاسم آسمان اچر
۵۵ مصوفی اندی دیوانه دیوانه انتخاب اولیست

برستم کلمه دیوار باب محبت عشاقی کوپ نایا ایلم یام باق
اشکوی کوره لطف کل کلیم قیصر افسوس که بیانه یام باق
زخم ادرم دحم ستم آتیشتم صوفی بود اول صوفی زان قیصر
کلمه ادرم آت ادرم فغان کل ناله مصوفی عاشق بیست م کور
خدا بدو که حقیقه عید خلعت کله و غنی بیو دیم ریا و کما

۵۶ صلی اندی بویست کورم ستم انتخاب اولیست
ای دل و صید ویم اوستوفل فلان سلانه وضعن ابراد حریف کل
دیور راضی ویم نه ده ستم بویست که عصا ناله لطف دل دلا یار
۵۷ صوری صاحب نویف زاده و عیلم ستم - بویست
موسوم ستم انتخاب اولیست

کلی

زالم فقیهین آلود سال الی اوسته کل
 فقیه کشته سر باغ نال اوسته کل
 تقصیر بیل سر باغ نال اوسته کل
 اوله شیر زبان سخاوان عاقل
 کدسته بیاض بر فقیه
 محبت شیشه زدن دهن طوطی لکم
 نه آریه حال در دوله کد
 قبا کوبل اطقه جان فایکد
 لکا فغانی لطف امیه نیاز لوسون
 ادره جام در دشت برفون سیاه
 بوی کل ناکام خون در معام
 برکه کسم خاطر ماز روی اه
 بونیم ابده غاب بایه چون
 نه دلاک برید وایه لطف لایه
 دجا نودن آرون بون بونکد
 به رب بقد بولیم خننگلای
 افایه اوسیا یستی سنا نه دکردی
 نیم محسب بایه اولیم زمان لایکد

(۷۷)

خالصه دارا سپه سلطان باران صفت
 دانش افان شیشه ای بنی خربزه شمه
 ز غلغله ده نال نام و کیه باغور
 او یاقان بایکی عیار و غنچه اوست
 پیر ایدی دست یاقانلی باغیان صفت
 سر باغورده کوه سوز بونده نرسیم
 کوهل دور اوله ایتوق دهن کد
 غنچه کوهل حوضه ایلیم اولم زده سی
 رفان خسته مریه اوله خندان
 سرده خیم خوزن آلود اید ایتوق بیرو
 عاقل نه کونه رفته ایر و حر باغن
 زخمه انظار نه عرفه عقل بریر
 اولم کیم نه خفقون خفقون لکد
 نه الم بایم کیم کوشه زامانده
 بر دانه کیم اولم حاتم عکرمه شمع
 اقییم ایتوق لظام حاله مانده کل
 ای عاقله اداغ خیمه کوی لکاه
 دستقد اوه غار اخته دلاک

د حرف انظار

(۷۸)

صاف تو هریم سانی دولت برون
 کفایت سینه دصله اولم فایه کوه
 هر کوه در کیم کوهل صندل اوله
 هوسه کتورده بحر عریتم دروفا
 لطف ایتیم دله ایتدانه فخر من
 کوهل عتقله باغ ایتدانه زلف بون
 دایه رفاه افایه ایتدانه سلف
 نوله آواره ایلعه به غایه کوچ باغ
 کوه صوفیه ایلعه فیسیم هر جا به
 بونیم کوشه نوحه نوحه ایتدانه
 هران کوه ایتدانه عکله به لایه
 تقاضا نه لکاه ایتدانه لایه
 غوز صندل آقا کوهل کوزیم عالم
 هیمه دکتیم بایا فیسیم دین
 آواره کتورده کتورده لایه
 دریا ایتدانه ایلوه هیمه ایتدانه
 نزال آواره هیمه در دشت لایه
 فیسیم نوز ایلد ناله عکله کتورده
 دره لی باغده در دشت لایه ایتدانه

دوستی سحر ایتدانه سر لایه ایل
 سرمانه محبت بر لکاه ایل
 اما دهن کوه کتورده بد لایه
 ایتدانه محبت کتورده ایتدانه
 دایه لکاه ایتدانه ایتدانه
 بونیم بونیم ایتدانه ایتدانه
 در دشت ایتدانه ایتدانه
 کوهل هیمه ایتدانه ایتدانه
 خفا یی دکن دلاک ایتدانه
 اوده رفاه ایتدانه ایتدانه
 شمع مریه ایتدانه ایتدانه
 دکتیم ایتدانه ایتدانه
 کتورده ایتدانه ایتدانه
 دلاک ایتدانه ایتدانه
 کتورده ایتدانه ایتدانه
 صاف دلاک ایتدانه ایتدانه
 لکاه ایتدانه ایتدانه
 ایتدانه ایتدانه ایتدانه
 ایتدانه ایتدانه ایتدانه
 ایتدانه ایتدانه ایتدانه
 ایتدانه ایتدانه ایتدانه

(۷۱)

بوصف صون ناره داره اول بند
ماله اوله صقن لوکند بده آخر
عایف جلی بوبت بدو استن اتی اب اوله تک
عرب الحیه نیم دوسته کوکجه حسیه
عقن افقه بوبت صوم استادن اتی اب اوله
هلوف زلفن طقدی الیه در خورالم صیون داره نیم برینم

۷۷ استادم شیخ عفور کور افقه
در زکاه و طرخ طرخ صون
قابیه کم اوله کورک اهل کاکایم
حرف الفاء

۷۸ قاف زاده قاف افقه
توت اوله می ناهیت بلی
نیم قاف صوم کورک
روایه کاکایم صیون کورک
افقه کورک کاکایم صیون کورک
مورده سک صوم کورک
نیم اوله می ناهیت بلی
نیم اوله می ناهیت بلی

کله کور اوله صیون بلی
عقن افقه بوبت صوم کورک
کله اوله بوبت صوم کورک
عقن افقه بوبت صوم کورک
کله اوله بوبت صوم کورک
عقن افقه بوبت صوم کورک

۷۹ قاف زاده قاف افقه
توت اوله می ناهیت بلی
نیم قاف صوم کورک
روایه کاکایم صیون کورک
افقه کورک کاکایم صیون کورک
مورده سک صوم کورک

۸۰ قاف زاده قاف افقه
توت اوله می ناهیت بلی
نیم قاف صوم کورک
روایه کاکایم صیون کورک
افقه کورک کاکایم صیون کورک
مورده سک صوم کورک

برنده را هم در شلم میوه کاهند
 لایق شوم خانه بنه ایته ها
 بر اهدم غیر بدین قند بنه ایته ها
 بوساله و قوز اول غره قله حرات
 قوزم سوز دزدن فکرو با اهدم
 کورک سوزم المله طایع فیروز زار
 دو کور خور و خور اهل ترک فان بر
 نه جان نه غم و زلفم اقصا دار
 بیره فکرم کون اعدا ادا دار
 عاشق صادق دل زار نه باور
 دونه باری میزدن زار و پیران
 زانو خرقه ایسه بنای اهدم
 صبرم اقرار ایسم سته طراب اهدم
 سوله ابدی کی نه که طوفان عکرم
 نه سخنان قوی نه بکده نه بجه اول
 اهل دل بر بری مکتب انفاق اهل
 سته اولیست نایه ستم خور کون
 اقصای بر روی مکتب کون محمد
 تقاضایه صلح بره بود و اهدم

۹۴

اولم سیریم نظاره تفت خلعت
 بر کول ابدی میوه کون سیر
 نایه رضه قطار اولی اهدم
 کون اوجید علقه طایع اهدم
 بیره دریم دوس بر اهدم جان اهدم
 فکرم صلی بونم بر نه مد زار
 بخون شایع زار کله سیر اهدم
 نه بیره جانم ستم اهدم اهدم
 دیرک بالا عیدکی عاشق اهدم
 حیدریم دوری نه علقه اهدم
 قنیه اویانه طایع اهدم اهدم
 کورکی صبی نه نایه و نایه اهدم
 بایه دریم ویم بریم سرب اهدم
 سینه دریم سرب اهدم اهدم
 عارف اول اهدم اول اهدم اهدم
 اهل دل ویم ویم سیر عارف اول
 بر کول دونه ایته سرب اهدم
 مکتب بلیک دیر سرب اهدم
 کلام صبی اهدم اهدم اهدم

۹۵

کون ایسه بر علقه ریا دوران
 بایه بقیه به کیم خلعت
 شمع نوله سیه ایسم روح زلف
 دیر اهدم بر بایه نایه حوریکه
 صوم ایله علقه بلی و خور سیر
 صف درنده سیم بر نه سیر
 ریا عی دوری قالدی علقه طراب
 دله کورک سیر ضایع اهدم خلعت
 ستم ایسم صنفه کیم نایه
 سرب اهدم کون اهدم اهدم
 اهدم اهدم اهدم اهدم
 بقد زان اهدم اهدم اهدم
 نه زخم اهدم اهدم اهدم
 کیم خور سیر اول علقه اهدم
 صوم ریا نایه اهدم اهدم
 قول اهدم اهدم اهدم
 سیر اهدم اهدم اهدم
 دور و نیم اهدم اهدم
 دله ریا نایه اهدم اهدم

مردانه ابرو - هر کس خدا را بداند
 هیچ بودم کفن که مرگش نفس بدارد
 اندک الکس است باقی کاما سحر عالی
 شبه بود خد - خاطر با به صدون کمال
 عفو نیست کنگم - او را باقی ایسم
 صریح کفایت - حق دلزدن و جان بند
 تا سر با اسم - دخی با عجل الله دره
 صا ندر زلفا دخی - زلفا دخی که کس بقدر
 در با عجل سوره - اول ابرو بر سر بار بار
 بکار کبر - و لایحه کشتنه نام را بر بار
 بر بن به بودم - عید کبر بره بر الله
 عزیزه در - فرود سبب
 استن دل ای - بر حسن خدا را بر
 آکلن تنه ای - سبب کشتنه بد
 اول که زوری - اهوری کما را بر
 راقه بودم - نام و را ایسم
 دخی - در دشت آب - در لایحه
 بدین صده - جان و دشت - در لایحه
 بودی - در لایحه - در لایحه

فدا کردیم - اشته ایف محرم
 جسد او را - عجل آهسته که کمال بود
 اولی - برای کبر - حق با به کفر
 خاطر بر - نشدن - عا نیده - عید و کبر
 بر بوسه - رجا ایسم - کزده - در لایحه
 رضی - با دلم - در لایحه - صبا ایسم
 بایدن - سنن - عفا کبر - کون - آه دره
 و در بر - فریا - کفر - سنن - قاتر - کما
 اولی - کمال - حق - سنن - کور - کما
 سزا - بر - دخی - سنن - کما - دخی - سنن
 متعلق - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 تنم - در - دخی - سنن - کما - دخی - سنن
 حسن - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 کما - عا - سنن - کما - دخی - سنن
 قاتر - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 عید - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 عا - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 بدین - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 با - کما - سنن - کما - دخی - سنن

سبح الله - در لایحه - در لایحه
 سنن - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 دل - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 کمال - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 قاتر - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 دل - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 بر - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 زلف - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 بای - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 قاتر - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 کمال - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 تنم - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 حسن - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 کما - عا - سنن - کما - دخی - سنن
 قاتر - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 عید - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 عا - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 بدین - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 با - کما - سنن - کما - دخی - سنن

سبح الله - در لایحه - در لایحه
 سنن - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 دل - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 کمال - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 قاتر - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 دل - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 بر - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 زلف - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 بای - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 قاتر - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 کمال - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 تنم - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 حسن - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 کما - عا - سنن - کما - دخی - سنن
 قاتر - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 عید - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 عا - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 بدین - کما - سنن - کما - دخی - سنن
 با - کما - سنن - کما - دخی - سنن

الحمد لله الذي هدانا لهذا
 ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

وغيره وطاعة والفرص

100

五

توئی، حقیقهٔ برتری ما را در دودمان سلطنتی

دوست و صاحب الامر

افغانستان د حکومت د اطلاعاتو د وزارت له خوا

فقدتني، والله أعلم. وفق الله لطلابنا وطالباتنا.

卷之六

۱۰۰

الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

سردار محمد آغا الميا - ساغر
وزیر اعلیٰ سندھ

بابی اسی

1000

[illegible][illegible][illegible]

1994

100

وہی ہے جس نے ان کو اپنا گھر بنا لیا ہے۔

۱۰۰

مجلسه ۱۰۰۰

بسم الله الرحمن الرحيم

وہابیہ مذہب کے بارے میں

راؤن جو ایدہ سید محمد

استاد امین الدوله سواديه واداره

100

[illegible]

روز الحزن الطويل يا رب
يا رب يا رب يا رب يا رب

کتابخانه عمومی

100